

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน
กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สารนิพนธ์
ของ
สวาท ตีละโพธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2558

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน
กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สารนิพนธ์
ของ
สวาท ตีละโพธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน
กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

บทคัดย่อ
ของ
สวาท ดิละโพธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2558

สวาท ดิละโพธิ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) และศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 301 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการมีความอดทน (Endurance) 2) ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach) 3) ด้านความรับผิดชอบ (Owner) 4) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin) 5) ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน (Control)

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของโรงเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและบรรยากาศของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

RELATIONSHIP BETWEEN LEARNING BEHAVIORS CLASSROOM MANAGEMENT
SCHOOL CLIMATE AND ADVERSITY QUOTIENT OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

SWAT TILAPHO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

August 2015

Swat Tilapho. (2015). *Relationship Between Learning Behaviors, Classroom Management, School Climate, and Adversity Quotient of Mathayomsuksa 2 Students.*

Master's Project. M. Ed. (Educational Administration) Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University Advisor: Dr. Jaruwat Ployduangrat

The purpose of this research was to study the relationships between behavior and learning in the classrooms of Mathayomsuksa 2 students. The sample consisted of 301 students in the Bangkok Metropolitan schools selected randomly. The study was performed in 2014. The method used for data collection was a 5 point-rating scale questionnaire with the reliability of 0.93. The data were analyzed by percentage (%), mean values, standard deviation (SD.), t-test, and the correlation coefficient of Pearson.

The following results were obtained:

1. The ability to face and overcome obstacles (AQ) of the students. Mathayomsuksa 2 in the Bangkok Metropolitan schools. And the highest level in all aspects. The sort of averaging descending include the endurance the consideration of impacts to come Responsibility Analysis of the cause and the student's self-control.
2. Learning Behavior Teacher Classroom Management. Climate Mathayomsuksa 2 in the Bangkok Metropolitan schools. Highest level.
3. Learning Behavior. Classroom Management School Climate had positive relationships with Adversity Quotient Of Mathayomsuksa 2 Students. Aspect were statistically signifferece at .05 level

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความเมตตาและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้คำแนะนำ ให้ข้อคิด ให้คำปรึกษาตลอดจนแนวทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนการทำสารนิพนธ์ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และกรรมการพิจารณาเค้าโครงสารนิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และอาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ที่แนะนำแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความสมบูรณ์ที่สุด

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ ดร. พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ ดร.อิทธิภัทร สุวทันพรกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์ สีสันต์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำในการสร้างแบบสอบถาม

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมารดา พี่น้อง และครอบครัวที่อบอุ่น ที่ได้ให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา ครูและบุคลากรโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ ที่ได้ให้กำลังใจผู้ศึกษาตลอดมา อาจารย์ ดร.สรภักดิ์สรณ์ ฉัตรกมลทัศน์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะในการทำสารนิพนธ์นี้ตั้งแต่เริ่มต้นการทำสารนิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ตลอดจนเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา รุ่น 22 ทุกคน ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือและคณาจารย์ทุกท่านที่ช่วยปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกและมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่านทั้งที่กล่าวถึงและไม่ได้กล่าวถึงมา ณ ที่นี้ ที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานความสำเร็จให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สวาท ดิละโพธิ์

สารนิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน
กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2

ของ

สวาท ดิละโพธิ์

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่ เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2558

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

สวาท ดิละโพธิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
สมมติฐานของการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	14
โครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค.....	24
ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค	24
ความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค	31
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค.....	39
เทคนิคการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค	56
การวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค.....	59
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้.....	62
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียนของครู.....	76
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในโรงเรียน.....	86
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	90
งานวิจัยในประเทศ	90
งานวิจัยต่างประเทศ	106
3 วิธีดำเนินการวิจัย	113
การกำหนดประชากร.....	113
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	114
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	115
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	115

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	118
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	118
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	119
ตอนที่ 2 ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ)ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	120
ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของ โรงเรียน โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	128
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน ของครูและ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	128
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	131
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	131
ความสำคัญของการวิจัย.....	131
วิธีดำเนินการวิจัย.....	131
สรุปผลการวิจัย	132
อภิปรายผล	133
ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้.....	137
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	157
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย.....	158
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ.....	170
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	172

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคล 3 จำพวก ตามแนวคิดของ สโตลทซ์.....	42
2 องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ).....	72
3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลได้ จำแนกตามกลุ่มเขต โรงเรียน.....	119
4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน.....	120
5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการควบคุม ตนเองของ นักเรียน จำแนกเป็นรายข้อ.....	121
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการ วิเคราะห์ต้นเหตุ จำแนกเป็นรายข้อ.....	122
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการ รับผิดชอบ จำแนกเป็นรายข้อ.....	123
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครด้านการ คำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึงจำแนกเป็นรายข้อ.....	124
9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครด้านการมีความ อดทน จำแนกเป็นรายข้อ.....	125
10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายข้อ.....	126
11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการชั้นเรียนของครู สังกัด กรุงเทพมหานครโดยรวมและรายข้อ.....	127
12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบรรยากาศของโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ..	128
13 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของ โรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2.....	128

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ 3 สาขาที่เป็นรูปแบบของความสามารถในการ เผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ).....	40
3 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์.....	43
4 ต้นไม้แห่งความสำเร็จ.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ อย่างรวดเร็ว ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึงทุกมุมโลก เรียกว่า ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร (Information Age) แบบไร้ขีดจำกัด สมาชิกของสังคมจึงมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวางทำให้ต้องปรับตัวให้ทันกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางลบ ส่งผลให้บุคคลต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความผูกพันทางวัฒนธรรมและศีลธรรม การแข่งขันที่ต้องวัดกันด้วยคุณภาพและสมรรถภาพ จึงทำให้สภาพของการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายเช่นคนไทยสมัยก่อนค่อยจางหายไป แต่กลับแทนที่ด้วยสภาพที่คนไทยต้องตื่นตัวตลอดเวลาเพื่อการแข่งขันกับผู้อื่น เมื่อบุคคลผ่านการเผชิญกับสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหานั้นย่อมทำให้เกิดภาวะความอ่อนล้าทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมาชิกของสังคมจึงต้องแสวงหาโอกาสในการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถปกป้องตนเองจากสภาพปัญหาต่างๆ นำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข (ณัฐนันท์ เนตรทิพย์, 2552: 1) ดังนั้น เมื่อทุกคนต่างมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขและความสำเร็จ การได้มาหรือพบกับสิ่งเหล่านี้ นักวิชาการพบว่า ผู้ที่พบกับความสุขหรือประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีความฉลาดหรือเชาวน้อยอย่างน้อย 6 ด้าน ที่เรียกว่า 6 Qs (Six Quotients) ได้แก่ เชาวน์ปัญญา (IQ) , เชาวน์อารมณ์ (EQ), เชาวน์แห่งความอดทน หรือความสามารถในการเผชิญและฝ่าอุปสรรค(AQ), เชาวน์ทางด้านคุณธรรมจริยธรรม (MQ), เชาวน์ทางด้านจิตวิญญาณ (SQ) และเชาวน์ทางด้านสุขภาพ (HQ) (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: คำนำ)

ไอแวนเซวิช และ แมตเตสัน (Ivancevich; & Matteson 1987; อ้างอิงจาก (จุฑามาศ พิบูลลาภลักษณ์, 2551: 20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียดในการปฏิบัติงานภายในองค์กร ระดับบุคคล ได้แก่ ความคลุมเครือและความขัดแย้งในบทบาทของตนปริมาณของงาน ความรับผิดชอบต่อคนและสิ่งของ ระดับกลุ่ม ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความขัดแย้งภายในกลุ่ม ระดับองค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมในองค์กร บรรยากาศในองค์กร และการจัดการองค์กร

การแก้ปัญหาและการเผชิญอุปสรรคมีความสำคัญยิ่งในชีวิต บุคคลจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของตนในการเผชิญปัญหาและฝ่าอุปสรรค คนเราต้องปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็งและใช้เหตุผลในการจัดการกับปัญหา มีคนจำนวนไม่น้อยที่โทษสภาพแวดล้อมภายนอก รู้สึกท้อแท้สิ้นหวังเกิดความเครียดไม่สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและอาจหาทางออกที่ไม่ถูกต้อง

เช่นการฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา โดยไม่พิจารณาความบกพร่องของตนเองคาดหวังให้บุคคลอื่นเป็นผู้แก้ปัญหาและคลี่คลายสภาวะแวดล้อมให้ดีขึ้นตามที่ตนเองต้องการซึ่งเป็นไปได้ยากหรืออาจเปลี่ยนไม่ได้เลย (กรมสุขภาพจิต. 2543: ก) คุณสมบัติของผู้ที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน สามารถทำงานได้ อย่างต่อเนื่อง มีความขยันหมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้ สามารถลงมือทำในสิ่งที่ควรทำได้ รู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็นความสามารถที่จะสร้างกิจกรรมใหม่ๆและได้ผลลัพธ์ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในชีวิตของตนได้บุคคลนั้น จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและ พ้นฝ่าอุปสรรค จนนำไปสู่ความสำเร็จที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ได้ (วิทยา นาควัชระ. 2544: 111-112) บุคคลที่จะสามารถเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรคได้นั้นจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต คือ มีความสามารถคาดการณ์ไกล และวางแผนถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถควบคุมตนเองให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำพฤติกรรมตามความต้องการของตนเอง มีความเพียรพยายามในการอดทน เพื่อบรรลุผลในอนาคตและลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรค (AQ) (เมธยา คุณไทยสงศ์. 2546: 98)

ชีวิตของมนุษย์นั้นต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ทุกคนต้องแก้ไขฝ่าฟันในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยาประการหนึ่งที่เรียกว่าความสามารถในการเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรค (AQ) กล่าวได้ว่าความสามารถในการเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรค (AQ) คือรูปแบบปฏิกิริยาตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนๆนั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นกลไกของสมองเกิดจากใยประสาทต่างๆที่ถูกสร้างขึ้นฝึกฝนขึ้น รูปแบบที่เกิดขึ้นเป็นการจัดการปัญหาการตอบสนองนี้บางครั้งก็เป็นอัตโนมัติ เป็นการตอบสนองที่มาจากส่วนลึกมากของสมอง (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2545: 104) และ จากการศึกษาประวัติของบุคคลสำคัญ พบว่า ก่อนที่จะพบกับความสำเร็จในชีวิตต่างก็เคยประสบกับความล้มเหลวมาแล้วทั้งสิ้น เช่น มารี่ คูรี (Marie Curie) และ อเล็กซานเดอร์ เฟลมมิง (Alexander Fleming) ซึ่งได้ทำการทดลองนับพันครั้งจึงสามารถค้นพบเรเดียมและเพนนิซิลิน ผู้ที่ประสบผลสำเร็จกับผู้ที่ประสบความล้มเหลวไม่มีสิ่งใดที่แตกต่างกันมากนัก ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความสามารถ อายุและความเฉลียวฉลาด แต่สิ่งหนึ่งที่ต่างกันคือความสามารถในการเผชิญและ พ้นฝ่าอุปสรรค(AQ) (มณฑรา ธรรมบุศย์. 2544: 12-13)

สตอลท์ซ (Stoltz. 1997: 6-7) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรค (AQ) คือรูปแบบปฏิกิริยาการตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนคนนั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นกลไกของสมองเกิดจากใยประสาทต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้น ฝึกฝนขึ้น รูปแบบที่เกิดขึ้นเป็นการจัดการกับปัญหาการตอบสนองนี้บางครั้งก็เป็นอัตโนมัติ เป็นการตอบสนองที่มาจากส่วนลึกมากของสมอง งานวิจัยของสตอลท์ซ ได้ทำการวิเคราะห์บุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพต่าง ๆโดยใช้แบบทดสอบสติปัญญามาตรฐาน ผลการวิจัยไม่พบว่าผู้ที่ได้ผลคะแนนสูงจากการทำแบบทดสอบ คือผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ แต่สิ่งที่ทำให้บุคคล ๆ นั้นประสบความสำเร็จ คือ ความสามารถในการเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สตอลท์ซ (Stoltz. 1997: 29-34) ได้ทำการวิจัยต่อ และพบว่า หากบุคคลได้รับการฝึกฝนเพื่อให้มีความสามารถในการเผชิญและพ้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ก็จะทำให้บุคคล ๆ นั้น มีพัฒนาการของ ความสามารถในการเผชิญ

และพินฝ่าอุปสรรค (AQ) เพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี ความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัดอายุ ไม่ว่าจะเริ่มต้นที่อายุเท่าไรก็สามารถจะฝึกฝนได้ สอดคล้องกับจอห์นสัน ที่กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ (อนันต์ อเนกวิชนกุล. 2550 อ้างอิงจาก Johnson. 2005: 2)

สตอลท์ซ (Stoltz.1997: 6-7) ได้ให้ความหมาย ความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก อดทนต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตแล้วสามารถที่จะตอบสนองปัญหาเหล่านั้นได้ โดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรคสูง จะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวไปก็สามารถลุกขึ้นสู้ใหม่ได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรคต่ำ เวลาที่ต้องเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะพ่ายแพ้ บางคนอาจจะทิ้งงานไปกลางคัน เป็นต้น

ในโลกยุคปัจจุบันและในอนาคตนั้น บุคคลมีความจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) ที่ดี เพราะในอนาคตโลกหมุนอย่างรวดเร็วปัญหาต่างๆก็ต้องตามมาอย่างมากมายมหาศาล บุคคลจะต้องมีความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้ จะพบว่าผู้ที่มีความสามารถก็คือผู้ที่จะสามารถเข้าใจและรู้จักคน รู้จักประสิทธิภาพ ความสามารถของคนในองค์กร และสามารถที่จะดึงเอาความสามารถของคนๆนั้น เข้ามาให้เป็นประโยชน์กับองค์กร ไม่ว่าจะป็นสายวิชาชีพใดก็ตาม นั่นคือความสามารถของผู้นำที่จะสามารถดึงเอาความสามารถของคนอื่นๆทำงานเป็นทีมเพื่อความก้าวหน้าขององค์กร (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2545: 104) สอดคล้องกับธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2548: ก) ที่กล่าวว่า นอกเหนือจากเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์แล้ว ความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้คนประสบความสำเร็จในการทำงาน ความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค เป็นความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบากโดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) สูง จะมีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มไปแล้วก็จะสามารถลุกขึ้นมาต่อสู้ใหม่ได้ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและพินฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะยอมแพ้และรู้สึกเป็นทุกข์

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมาย “การศึกษา” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา 2542: 2) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา ๖ ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ

อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา 2542: 3) และมาตรา ๒๒ การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา 2542: 7) มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา 2542: 8) และให้ความหมายว่า "ครู" หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของทั้งของรัฐและเอกชน (ราชกิจจานุเบกษา 2542: 2) ดังนั้นครู เป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยผลักดันส่งเสริมและนำความสามารถของศิษย์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนย่อมมีความสัมพันธ์กับความสนใจใฝ่รู้ และเอาใจใส่ต่อบทเรียน การเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ตลอดจนนักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (กัลยารัตน์ บุญรอด. 2551: 35) สอดคล้องกับสมิธ (Smith. 1992: 21) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียน เป็นการสร้างคุณลักษณะประจำตัวบ่งถึงการสร้างนิสัย ความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นนิสัย เช่นเดียวกับเซงกี (กัลยารัตน์ บุญรอด. 2551: 35; อ้างอิงจาก Peter Senge. 1990: 15) กล่าวว่า ความตั้งใจเรียนเป็นด้านประการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นในลักษณะการเรียนรู้เป็นทีม รวมทั้งการแก้ปัญหาในขณะที่เรียนร่วมกับเพื่อนในห้องซึ่งไม่สร้างปัญหาให้ครูผู้สอนต้องลำบากใจ ไม่เกิดการทะเลาะกัน การใจลอยจะไม่เกิดขึ้น ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และปัจจัยที่สำคัญคือต้องไม่กดดันผู้เรียน แต่ให้ผู้เรียนเกิดการคิดเอง มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้สูงขึ้นไปและสอดคล้องกับ แอนเดอร์สัน (Anderson. 1994: 380) ที่กล่าวว่า ความเอาใจใส่ต่อการเรียน การตั้งใจเรียน มีมากที่สุดสำหรับผู้เรียน ตลอดจนจนถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาและ

กิจกรรมการเรียนการสอนของครู และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากครู จากโรงเรียน และเพื่อนร่วมเรียน

การจัดการชั้นเรียน เป็นการปฏิบัติ และกลยุทธ์ที่ครูใช้จัดระเบียบในห้องเรียน โดยการประยุกต์หลักการหลายข้อ ได้แก่ การเตรียม การจัดการ เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับปีการศึกษา จัดระเบียบชั้นเรียนเลือกและสอนกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติ วางแผนการจัดการเพิ่มแรงจูงใจ วางแผนการจัดการกับนักเรียนที่แตกต่างกันร่วมมือกับผู้ปกครองและดำเนินการในชั้นเรียน สร้างความร่วมมือ ความรับผิดชอบกระตุ้นและเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมาะสม การสร้างแรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญของห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ ไม่ใช่เพียงการชมเชยนักเรียน แต่ขึ้นอยู่กับทางเลือก เนื้อหาสาระ วิธีสอน งานที่ให้นักเรียนทำพวกเขาจะตั้งใจทำงานและมีระเบียบวินัยมากขึ้น (อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. 2545: 1) สอดคล้องกับประทวน มูลกล้า (2552: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง บรรยากาศในโรงเรียนแบบมุ่งผลสำเร็จของงาน ทศนคติของครูต่อนักเรียน และการนิเทศภายในสามารถรวมกันอธิบายต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 41.1 และฟรีแลน (คัมภีร์ ธีรวิทย์. 2555: 15 ; อ้างอิงจาก Phelan. 1999: Abstracts) ได้สรุปความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทำให้นักเรียนมาโรงเรียน และใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ดังนั้น การบริหารจัดการชั้นเรียนจึงเป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และสร้างเสริมผู้เรียนในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมได้เป็นอย่างดี รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนตลอดจนบรรลุผลตามเป้าหมายของการศึกษา และครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการชั้นเรียน จัดกิจกรรม และใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล คอยแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

บรรยากาศของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เอื้อให้บุคคลได้รับแรงบันดาลใจที่ดี ต่อการศึกษา การสร้างบรรยากาศที่ดีเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่มีสภาพและความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับแนวคิดและดุลยพินิจของบุคลากรในโรงเรียนนั้นๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เป็นแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเอง ให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถ ศักยภาพจะได้รับการกระตุ้นและพัฒนา โดยมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน ซึ่งมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ ย่อมทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล อันเป็นประโยชน์ในการที่นักเรียนจะได้พัฒนาตนเองให้เต็มความรู้ ความสามารถและเต็ม

ตามศกยภาพ (บังอร ไชยเผือก 2550: 3) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนงคราญ จันทรวงษ์ (จิรายุ คุณสืบพงษ์พันธ์ 2554: 2; อ้างอิงจาก นงคราญ จันทรวงษ์ 2551) พบว่า สภาพบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งนักเรียน จะมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมมากยิ่งขึ้นในบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ลักษณะทางสังคม จิตวิทยาการเรียนการสอนทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม เจตคติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานความสามารถ ด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรือ อีกนัยหนึ่งเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลายนี้ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมดังนั้นการสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ ของผู้เรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของ ผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ผู้เรียนก็จะเรียนรู้ด้วยความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองในขณะเดียวกัน ก็มีความเคารพผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล (ทศนา เขมมณี. 2548: 89)

วัยรุ่นโดยทั่วไปมักต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์อย่างรวดเร็ว อารมณ์ที่เกิดกับวัยรุ่นมีทุกประเภท และมักมีความรุนแรง การควบคุมอารมณ์ไม่ดี บางครั้งพลุ่ง พล่าน บางครั้งเก็บกด บางครั้งมั่นใจสูง บางครั้งไม่แน่ใจ ตี้อารมณ์เอาแต่ใจ แต่บางครั้งก็ยอมอะไร ง่าย ๆ ซึ่งอารมณ์เหล่านี้ในวัยรุ่นแต่ละคนก็จะมีระดับความรุนแรง ที่แตกต่างกัน หากวัยรุ่นปรับตัว ได้ก็ไม่มีปัญหาการดำเนินชีวิต (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2540: 336-337) เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ กำลังมีความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย กำลังจะก้าวไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีอารมณ์และจิตใจ อ่อนไหวต่อปัญหาหรือสิ่งที่เผชิญ เป็นวัยที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองต่อความ ต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ สำหรับบางคนที่มีวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ไม่ เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้น ดังจะเห็นจากข่าวต่างๆ เช่น ดิทยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ พฤติกรรมก้าวร้าว ฆ่าตัวตายเพราะการเรียนตกต่ำ ฆ่าตัวตายเพราะไม่สมหวังในความรัก เรียนไม่ จบการศึกษา เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดจากคนเหล่านี้ไม่สามารถใช้ศกยภาพหรือความเก่งของคน เองที่มีอยู่ เนื่องจากคนอื่นไม่ให้ความร่วมมือและขาดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ที่เกิดขึ้นในชีวิต

จากการสำรวจของศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลส์เกี่ยวกับปัญหาในปัจจุบันวัยรุ่นไทยพบว่ามี จำนวนมากกำลังประสบกับปัญหาความเครียดและเป็นทุกข์ โดยมีปัญหาด้านการเรียนมาเป็นอันดับ หนึ่ง ซึ่งก็คงไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกใจนักเพราะระบบการศึกษามันบีบคั้นให้ผู้เรียนจำเป็นต้อง แข่งขันชิงดีชิงเด่นกันมาแต่ไหนแต่ไร โดยคนที่เรียนเก่งเท่านั้นจึงจะได้รับโอกาสและเป็นที่ยอมรับ ของสังคมรอบข้างส่งผลให้พ่อแม่กดดันลูก ครูกดดันศิษย์ เพื่อนมุ่งเอาชนะเพื่อน เป็นบ่อเกิดแห่ง ความเครียดที่สำคัญของวัยรุ่น

การศึกษาในระดับมัธยมต้นมีส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อจากความเป็นเด็กไปสู่วัยรุ่น ต้องมีการปรับตัวทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ซึ่งอาจมีปัญหาในการปรับตัว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และการปรับตัวด้านการเรียนซึ่งถ้าหากใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้องก็จะเกิดปัญหากับสังคมได้

เนื่องจากความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีความสำคัญมากต่อคนทุกวัยโดยเฉพาะวัยรุ่นช่วงอายุ 14 ปีเป็นวัยที่ต้องมีการปรับตัวและเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาได้ง่าย เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เพื่อที่จะเปลี่ยนจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของวัยรุ่นเองก็ก่อให้เกิดปัญหาและง่ายอยู่แล้ว ประกอบกับภาวะของสังคมที่ซับซ้อนขึ้นพร้อมกับการอ่อนแอลงของสถาบันต่างๆ ในสังคมที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีแต่ภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่ย่ำแย่ลงอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ต้องแข่งขันกันตลอดเวลา ทำให้ส่งผลให้วัยรุ่นประสบกับปัญหา และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่าบรรยากาศของโรงเรียนและการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ดีนั้นส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้และความสำเร็จผู้เรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อยืนยันงานวิจัยดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการเพิ่มระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีความเหมาะสมเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลให้กับสำนักงานการศึกษา หรือ โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร นำไปพัฒนาแนวทางการเพิ่มระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียน ต่อไป

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลให้กับสำนักงานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูในการวางแผน งานหรือหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการ เผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนและเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนให้เหมาะสมกับกับบริบทในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป

ขอบของเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 ซึ่งมีจำนวน 11,301 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 301 คน ได้มาตามขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970: 608)

2) สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น แบ่งเป็นดังนี้

1.1 พฤติกรรมการเรียนรู้

1.2 การจัดการชั้นเรียนของครู

1.3 บรรยากาศของโรงเรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ประกอบด้วย

5 ด้าน ได้แก่

2.1 การควบคุมตนเอง (Control)

2.2 การวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin)

2.3 ความรับผิดชอบ (Owner)

2.4 การคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach)

2.5 การมีความอดทน (Endurance)

นิยามศัพท์

1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการที่จะอดทน ทั้งด้านความยากลำบากทางกายความอดกลั้นทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณที่สามารถเผชิญและเอาชนะเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ที่รวดเร็วและไม่มีความแน่นอน ซึ่งจะเป็นรูปแบบพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคในชีวิต อันเป็นกลไกของสมอง ซึ่งเกิดจากใยประสาทต่างๆที่ถูกสร้างขึ้นฝึกฝนขึ้น ปัญหาที่กล่าวถึงนี้จะปัญหาเล็กน้อยเป็นปัญหาปานกลางหรืออาจจะเป็นปัญหาใหญ่โตซับซ้อนก็ได้ ประกอบด้วย

1.1 การควบคุมตนเองของนักเรียน (Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียน ให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคลักษณะของผู้ที่มีความสามารถด้านการควบคุมสูง ได้แก่ การมีระดับการรับรู้ถึงความสามารถของตนเองที่จะควบคุมตนให้ผ่านพ้นเหตุการณ์และอุปสรรคสูง เป็นผู้มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา(Proactive Approach) ไม่ย่อท้อ พยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

1.2 การวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin) หมายถึง การที่นักเรียนสามารถวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุของปัญหา โดยการพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข การตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่การเสียใจหรือการสำนึก ซึ่งสตอลทซ์ถือว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง (Powerful Motivator)

1.3 ความรับผิดชอบ (Owner) หมายถึง นักเรียนสามารถนำมาใช้อย่างเหมาะสมจะบังเกิดประโยชน์แล้วตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตน เราเป็นเจ้าของปัญหาต้องหาทางแก้ไขให้ได้ ไม่ผลักระความรับผิดชอบลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านสาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวคิดว่าสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุใด โดยหาจากตัวเองคือพิจารณาตนเองก่อนและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนี้เป็นการมองโลกในแง่ดี แต่การพิจารณาตนเองจะเป็นการกล่าวตำหนิตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตนเองพรั้าเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ

1.4 การคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบของปัญหา ความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมระวังและมีสติว่า อีกนานเท่าไรปัญหาหรืออุปสรรคกำลังจะเข้ามาในชีวิตลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการคุกคามต่อ ชีวิตสูง ได้แก่ นักเรียนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ และควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อ การดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้นเป็นผู้ที่พร้อมรับกับความยากลำบากทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดได้ว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่ง ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและจะผ่านไป

1.5 การมีความอดทน (Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความอดทนของอุปสรรค และการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหาของนักเรียน และนักเรียนพยายามขจัดให้หมดไปอย่างถูก วิธี ลักษณะของนักเรียนที่มีมิติด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่รับรู้ว่าคุณอุปสรรคจะคงทนอยู่ในระยะเวลา ชั่วคราวเท่านั้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถ มีความหวังในชีวิต พยายามที่จะหาหนทางแก้ไขให้อุปสรรคในชีวิตถูกขจัดออกไปโดยเร็ว ซึ่งจะต่างจากนักเรียนที่มีมิติด้าน ความคงทนต่ำ ซึ่งเป็นคนที่สิ้นหวังในชีวิต คิดแต่ว่าไม่มีใครหรืออะไรช่วยแก้ไขได้ ไม่ พยายามหาทางแก้ปัญหา รับปัญหาให้ยังคงเป็นปัญหาของตนต่อไป

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกของนักเรียน กริยาอาการ รวมถึง ลักษณะสีหน้าท่าทาง ซึ่งบ่งบอกถึงความรู้สึภายใน ความชอบหรือไม่ชอบของบุคคล ที่ผ่าน ประสบการณ์ ตัวอย่างของพฤติกรรม เช่น การพูด การอธิบาย การเลื่อย การยื่น การแสดงออกทาง สีหน้า จังหวะการพูด ความดังของเสียง เป็นต้น

3. การจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการในด้านการจัดเตรียมสภาพห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียน เพื่อรักษาร่วมมือในกิจกรรม การเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการชั้นเรียน

4. บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการสภาพ บรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความจัดการ ชั้นเรียนโดยรวม ได้แก่ อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ เอกสารตำรา เครื่องอำนวยความสะดวก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรตามองค์ประกอบความสามารถในการ เฝ้ายืนและฟันฝ่าอุปสรรคตามทฤษฎีของสตอลท์ซ (Stoltz.1997: 36) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการควบคุมตนเอง (Control) 2.ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin) 3. ด้านความรับผิดชอบ (Owner) 4.ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach) 5.ด้านการมีความอดทน (Endurance)

ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านเป็นกรอบแนวคิดใน การศึกษาตัวแปรต้นในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้แนวคิดจาก สถาพร หมวดอินทร์ (2546) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง พรรณทิพา นาคคล้าย (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดจะเชิงเทรา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดจะเชิงเทรา มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก บุญชัย อรุโณรส (2551) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON) มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์ (2553) ได้ศึกษาการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ไม่ดีนักศึกษาไม่ปฏิบัติตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ควรปฏิบัติทุกข้อและนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกันค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติไม่ต่างกัน

2. การจัดการชั้นเรียนของครู ผู้วิจัยได้แนวคิดจาก วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551) ได้ศึกษาการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต1 ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน และด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ประทวน มูลหล้า (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง บรรยากาศในโรงเรียนแบบมุ่งผลสำเร็จของงาน และ คัมภีร์ ธีรวิทย์ (2555) ที่ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อความสุขมวลรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสุขมวลรวมของนักเรียน

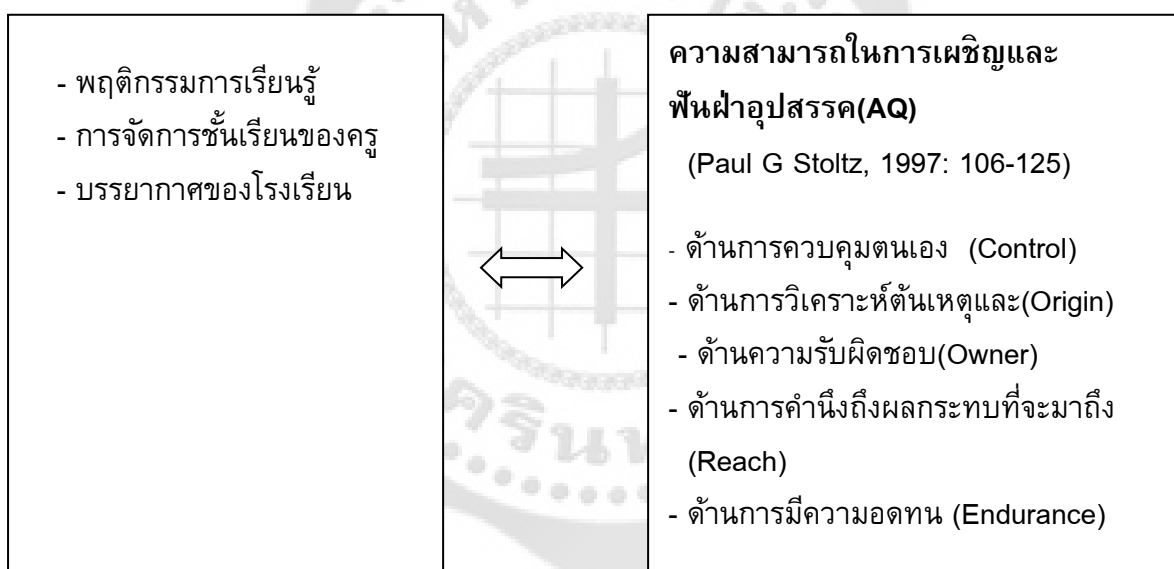
3. บรรยากาศของโรงเรียน ผู้วิจัยได้แนวคิดจาก จันท์เพ็ญ หงษ์ทอง (2545) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามทัศนะของนิสิตแพทย์ ใน 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกิจกรรมนิสิต ด้านการบริการนิสิตด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กลุ่มเพื่อน ผลการวิจัยพบว่านิสิตแพทย์มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ภารดี อนันต์

นาวิ (2546) ได้ศึกษาพบว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา เอกราช ดีนาง (2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพหุระดับกับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ผลวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระระดับโรงเรียนได้แก่บรรยากาศมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มพูนขึ้น กับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูชัย สันแก้ว (2553) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียนได้แก่ความรู้ความสามารถในการบริหารของผู้บริหารการสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบรรยากาศในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางเพิ่มพูนกับการจัดการชั้นเรียน และจากรุวรรณ เพียรบุญ (2554) ได้ศึกษาการศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 1.1 การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 1.2 โครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)
 - 2.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)
 - 2.2 ความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ)
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)
 - 2.4 เทคนิคในการช่วยพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ)
 - 2.5 การวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)
3. องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ) ของนักเรียน
 - 3.1 การควบคุมตนเอง (Control)
 - 3.2 การวิเคราะห์ต้นเหตุและความรับผิดชอบ (Origin and Owner)
 - 3.3 การคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach)
 - 3.4 การมีความอดทน (Endurance)
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียนของครู
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในโรงเรียน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

แผนปฏิบัติการราชการของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านที่ 4 คือการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสร้างกรุงเทพมหานครให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้วยมาตรการ/กลยุทธ์ ดังนี้ (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร; 44-45)

1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัยเพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่แข็งแรงมั่นคง เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ดีในวันข้างหน้า อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถประกอบการทำงานอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และสามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า ตลอดจนมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้มีมาตรฐานเดียวกันอย่างทั่วถึง และการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอพัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง

1.2 พัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาเฉพาะทางสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมหานครด้วยการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการกรุงเทพมหานคร โดยมีรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบเพื่อจัดการศึกษาในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยผู้เข้าศึกษาสามารถนำไปพัฒนางานหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและการศึกษาวิชาชีพให้กับประชาชนในกรุงเทพมหานคร การพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านอาชีพของชุมชน การส่งเสริมโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงสถานศึกษาในระยะใกล้และมีรูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง

1.4 พัฒนาการศึกษาดตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับบริการและเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น โดยการเพิ่มและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครมากขึ้น ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการอ่านที่หลากหลาย สร้างวัฒนธรรมรักการอ่านในสังคมไทย ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านบริการแหล่งการเรียนรู้และพัฒนากิจการบริการให้บริการแหล่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งผลักดันให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการอ่านและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

1.5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาและสนับสนุนกิจกรรม

ส่งเสริมการอ่านจากทุกภาคส่วนทั้งสถาบันการศึกษาของกรุงเทพมหานคร รัฐบาล และเอกชน โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษา เช่น ครู ผู้ปกครอง สถาบันศาสนา และชุมชน ให้มีการประสานงานกันเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน นักศึกษาระดับต่าง ๆ

ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในทุกระดับและประเภทข้างต้น กรุงเทพมหานครจะมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าถึงและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีรายละเอียดนำเสนอพอสังเขป (กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2556: 3-5) ดังนี้

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 หน่วยงาน คือ เทศบาลนครหลวง และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งหน่วยงานทั้ง 2 ได้ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 โดยเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี ทั้งนี้ โดยเทศบาลทั้ง 2 รับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี 2481 และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี โดยองค์การทั้งสองโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรณพาราม และขยายออกไปโดยจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเป็นกรมศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการเมื่อปี พ.ศ. 2435 ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการศึกษาเกิดขึ้นโดยแบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และให้กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับตำบล ระหว่างปี พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวง คือ

1. กระทรวงนครบาล รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
2. กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการ จัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

1.1.1 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1.1.1.1 จัดอยู่ในรูปของอนุบาลศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบขอ' สำนักการศึกษาและสำนักงานเขต โดยเปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษา 1-2 จำนวน 429 โรงเรียน ใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 436 โรงเรียน

1.1.1.2 จัดในรูปศูนย์พัฒนาเด็กวัยก่อนเรียนอยู่ในความรับผิดชอบ ของสำนักพัฒนาสังคม ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการ และสำนักอนามัยซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน และให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

1.1.2 การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขตมีโรงเรียน ประถมศึกษา จำนวน 431 โรงเรียน จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 436 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่กระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต

1.1.3 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 102 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต และได้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแยกออกจากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน คือโรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร โรงเรียนมัธยมนาครา วอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ และ โรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส สำนักงานเขตทวีวัฒนา

1.1.4 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จัดตั้งมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมวิทยาลัยแพทยศาสตร์ กรุงเทพมหานครและวชิระพยาบาลและวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการแพทย์

1.1.5 การจัดการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน

ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสำนักงานบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการจัดการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนในโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และการให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน โรงเรียนผู้ใหญ่ จัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนา สังคม

1.1.6 การจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.1.6.1 การศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) เปิดรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่งเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 มีโรงเรียนที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 100 โรงเรียน อยู่ในความดูแลของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต

1.1.6.2 การศึกษาเฉพาะทางด้านกีฬาและดนตรี

- กีฬา เปิดสอนนักเรียนกีฬาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง โรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ และโรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์ สำนักงานเขตมีนบุรี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสวัสดิการสังคม

- ดนตรี เปิดสอนหลักสูตรเฉพาะทางดนตรีสากลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร

ภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอาศัยแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานครได้จัดขึ้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับมติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบดำเนินการได้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดเป็นการเสริมจากที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการเพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนของไทย และเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2 โครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

การบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครในส่วนของ การประถมศึกษา จัดในลักษณะของสายการบังคับบัญชา ซึ่งผู้มีอำนาจ คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต และโรงเรียน ตามลำดับ โดยมีสำนักการศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยการหรือหน่วยงานที่ปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนในระดับกรุงเทพมหานคร และฝ่ายการศึกษาเป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกันในระดับสำนักงานเขต หน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักการศึกษา สำนักงานเขต และกลุ่มเขต ซึ่งจะได้นำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญของแต่ละหน่วยงานพอสังเขป (กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2556: 7-9) ดังนี้

1.2.1 สำนักการศึกษา

1.2.1.1 สำนักงานเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานทั่วไป การสำรวจและออกแบบการควบคุมการก่อสร้าง และการซ่อมแซมบำรุงอาคารสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2.1.2 กองการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้งผู้สอบแข่งขันได้ การโอนย้าย การขอบรรจุกับ การเลื่อนตำแหน่งและระดับเงินเดือน การกำหนดกรอบอัตรากำลังข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การพิจารณาความดีความชอบและประเมินสมรรถภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการจ้าง การฝึกอบรม การจัดทำและรักษาทะเบียนประวัติ การจัดทำงบประมาณเงินอุดหนุนการศึกษาของรัฐบาล และงบประมาณกรุงเทพมหานครหมวดเงินเดือนและค่าจ้าง การจัดทำบัญชีถือจ่ายอัตราเงินเดือนและค่าจ้างการประชุม อ.ก.ก. ข้าราชการครู และการดำเนินการเกี่ยวกับการสอบแข่งขันข้าราชการครู

1.2.1.3 กองคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการคลัง การตรวจสอบฎีกาทุกหมวดรายจ่าย เงินอุดหนุนรัฐบาล เงินกรุงเทพมหานคร เงินนอกงบประมาณของโรงเรียนกรุงเทพมหานครและสำนักการศึกษา ควบคุมการเบิกจ่ายเงินประเภทต่างๆ ตรวจสอบยอดงบประมาณรายจ่าย การลงบัญชี การจัดทำรายงานต่าง ๆ ด้านงบประมาณของกรุงเทพมหานครและเงินอุดหนุนรัฐบาล ดำเนินงานด้านบำเหน็จบำนาญของข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร ข้าราชการและลูกจ้างของสำนักการศึกษา เงินบำเหน็จตกทอด เงินทดแทนการดำเนินการบริหารงบประมาณ ร่างคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปี การขอเงินประจำงวด การขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การขอจัดสรรเงิน การขออนุมัติใช้เงินยืมสะสมกรุงเทพมหานคร ประสานงานด้านเงินอุดหนุนรัฐบาลกับกรมบัญชีกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการจัดหาพัสดุ วัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2.1.4 หน่วยศึกษานิเทศก์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการวางแผนและพัฒนาการจัดระบบการนิเทศ รวมทั้งนิเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนางานบริหารในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพ ตลอดจนปฏิบัติงานสนองนโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

1.2.1.5 กองโรงเรียน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับควบคุมดูแล ประสานนโยบายส่งเสริมพัฒนา และเผยแพร่การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาพิเศษ การจัดสรรงบประมาณ วัสดุ และครุภัณฑ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร การจัดตั้งให้บริการดูแลบำรุงรักษาจัดทำประวัติ ตรวจเยี่ยมและเลิกล้มโรงเรียน การจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างหรือขยายโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร งานด้านลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ การประสานนโยบาย

และกำหนดแนวทางปฏิบัติในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่เป็นอำนาจหน้าที่ของ กรุงเทพมหานคร

1.2.1.6 กองวิชาการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้าน นโยบายและแผนพัฒนาทางการศึกษา ระบบโครงสร้างการบริหารการศึกษา กฎหมายการศึกษา สารสนเทศทางการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาทาง หลักสูตรการสอนและสนับสนุนการเรียนการสอนนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผล และการประเมินผลการศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมมาตรฐานทางการศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่น ที่เกี่ยวข้อง

1.2.1.7 โรงเรียนมัธยมศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ช่วงชั้นที่ 3 และ 4) ตาม ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2547 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 เพื่อให้บริการกับนักเรียนในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร การบริหารแบ่ง ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารการเงินและ งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยมีโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียน มัธยมประชานิเวศน์ และโรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ

1.2.2 สำนักงานเขต

สำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานปกครองท้องถิ่น การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมอาชีพ การทะเบียน การโยธา การรักษาที่สาธารณะ การสาธารณสุข การจัดเก็บ รายได้ การรักษาความสะอาด การดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา การควบคุมดูแลโรงเรียน ประถมศึกษา การดูแลและรักษาให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครหรือกฎหมายอื่นที่ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2552 หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการปรับปรุงการ แบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิตของประชาชน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการประสานงาน การกำกับ และติดตามการ ปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 จึงให้ยกเลิกคำสั่ง กรุงเทพมหานคร ที่ 684/2551 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 และให้แบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของ สำนักงานเขต ดังนี้ (กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2552, 11 มิถุนายน. คำสั่งที่ กท.2460/2552 เรื่อง การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต)

1. กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง	มี 9 สำนักงานเขต	จำนวน 41 โรงเรียน
2. กลุ่มกรุงเทพใต้	มี 10 สำนักงานเขต	จำนวน 59 โรงเรียน
3. กลุ่มกรุงเทพเหนือ	มี 7 สำนักงานเขต	จำนวน 46 โรงเรียน
4. กลุ่มกรุงเทพตะวันออก	มี 9 สำนักงานเขต	จำนวน 131 โรงเรียน
5. กลุ่มกรุงธนเหนือ	มี 8 สำนักงานเขต	จำนวน 90 โรงเรียน
6. กลุ่มกรุงธนใต้	มี 7 สำนักงานเขต	จำนวน 69 โรงเรียน

รวมทั้งหมด 50 สำนักงานเขต 436 โรงเรียน

1. กลุ่มกรุงเทพมหานครกลางประกอบด้วย

สำนักงานเขตพระนคร สำนักงานเขตดุสิต สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์

2. กลุ่มกรุงเทพใต้ ประกอบด้วย

สำนักงานเขตปทุมวัน สำนักงานเขตบางรัก สำนักงานเขตสาทร สำนักงานเขตบางคอ
แหลม สำนักงานเขตยานนาวา สำนักงานเขตคลองเตย สำนักงานเขตวัฒนา สำนักงานเขตสวน
หลวง สำนักงานเขตบางนา

3. กลุ่มกรุงเทพเหนือ ประกอบด้วย

สำนักงานเขตจตุจักร สำนักงานเขตบางซื่อ สำนักงานเขตลาดพร้าว สำนักงานเขตหลัก
สี่ สำนักงานเขตดอนเมือง สำนักงานเขตสายไหม สำนักงานเขตบางเขน

4. กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ประกอบด้วย

สำนักงานเขตบางกะปิ สำนักงานเขตสะพานสูง สำนักงานเขตบึงกุ่ม สำนักงานเขตคัน
นายาว สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานเขตมีนบุรี สำนักงานเขตหนองจอก สำนักงานเขตคลอง
สามวา สำนักงานเขตประเวศ

5. กลุ่มกรุงธนเหนือ ประกอบด้วย

สำนักงานเขตธนบุรี สำนักงานเขตคลองสาน สำนักงานเขตจอมทอง สำนักงานเขต
บางกอกใหญ่ สำนักงานเขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตบางพลัด สำนักงานเขตตลิ่งชัน สำนักงาน
เขตทวีวัฒนา

6. กลุ่มกรุงธนใต้ ประกอบด้วย

สำนักงานเขตภาษีเจริญ สำนักงานเขตบางแค สำนักงานเขตหนองแขม สำนักงานเขต
บางขุนเทียน สำนักงานเขตบางบอน สำนักงานเขตราษฎร์บูรณะ สำนักงานเขตทุ่งครุ

1.2.3 นโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ตามการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-
2561) มีดังนี้ (รายงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.2556: 5-7)

วิสัยทัศน์

กรุงเทพมหานครได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ คือพัฒนาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ก้าวไกล ก้าวทันโลก มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม

กรุงเทพมหานครได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอนุบาล ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง
2. พัฒนาศักยภาพครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐานและอนุบาล

3. ส่งเสริมให้ผู้อยู่ในวัยเรียนมีโอกาสเข้าถึงการบริการการศึกษาภาคบังคับ
4. ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน

การพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ในทศวรรษที่สอง จะเน้น จริงจัง ต่อเนื่อง และเน้นคุณภาพผู้เรียน ยึดหลัก “เรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ” โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ยกระดับมาตรฐานการเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ดำเนินการโดยให้โรงเรียนขนาดใหญ่ช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก จัดตั้งเป็นระบบโรงเรียนเครือข่ายและมีการจัดตั้งศูนย์วิชาการเขตซึ่งได้ตั้งงบประมาณเพื่อพัฒนาวิชาการของโรงเรียนในสำนักงานเขตนั้นๆ

2. การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน O-NET ดำเนินการจัดทำข้อสอบมาตรฐานของกรุงเทพมหานครเพื่อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และให้โรงเรียนทุกแห่งจัดติวเข้มให้กับนักเรียนก่อนสอบเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนสอบ O-NET

3. มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และกรุงเทพมหานครได้ประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หรือเรียกว่า “SMART SCHOOL” เพื่อการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. รอบ 3 (โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเข้าประเมินครั้งแรกจำนวน 425 โรงเรียน จากทั้งหมด 436 โรงเรียน) ซึ่งแจ้งแนวทางให้โรงเรียนดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน และรายงานการประเมินตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (Self Assessment Report: SAR) มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน “SMART SCHOOL” และแต่งตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อตรวจประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน))

4. เสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนในโรงเรียนทั้ง 436 แห่ง ดำเนินการจ้างครูชาวต่างประเทศ สอนภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ในโรงเรียนทุกแห่งในสังกัด กรุงเทพมหานคร มีการสอนเพิ่มเติมภาษาสเปน อาหรับ ญี่ปุ่น และนำร่องโรงเรียน 2 ภาษา จำนวน 22 โรงเรียน แบ่งเป็น ภาษาไทย - ภาษาอังกฤษจำนวน 12 แห่ง ภาษาไทย – ภาษาจีน 10 แห่ง

5. เน้นการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตทั้งในและนอกสถานศึกษา

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 436 แห่ง มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็ว 2 Mbps (เมกะบิต) ดำเนินการเช่าระบบและพัฒนาห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ให้กับทุกโรงเรียนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้สัดส่วน 1 คนต่อเครื่อง

6. พัฒนาครูและผู้บริหารให้เป็นผู้มีความรู้ในวิชาชีพ สนับสนุนการทำวิทยฐานะให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และสนับสนุนที่พักออาศัย ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร อบรม ให้ความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในวิชาชีพ หลักการบริหารและการจัดกระบวนการเรียนรู้และการทำวิทยฐานะสนับสนุนให้บุคลากรได้รับสวัสดิการ มีบ้านพักครู

7. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในทั้งประเทศและต่างประเทศ

- ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (โรงเรียนสหกิจ) โดยมีโรงเรียนสังกัด สพฐ. จำนวน 57 แห่ง และโรงเรียนสังกัด กทม. จำนวน 105 แห่ง ที่เข้าร่วมบันทึกข้อตกลง เช่น โรงเรียนหอวัง (สพฐ.) จับคู่กับโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ (กทม.) โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (สพฐ.) จับคู่กับโรงเรียนวิชูทิศ (กทม.)

- ร่วมมือกับโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น ความร่วมมือกับโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามโครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพจัดการเรียนรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และความร่วมมือกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น (ฟูกูโอกะ, ยาชियो) จีน (คุนหมิง) และสวีเดน เป็นต้น

หมายเหตุ ให้ทุนนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เข้าศึกษาต่อแพทย์ พยาบาล ฟรี ที่ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล และ ทุนศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 50 ทุน

โครงการและกิจกรรมเด่นการพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เช่น

1. โครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ (ฟรี 20 อย่าง)
2. พัฒนาโครงการสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพิเศษ (ปี 2554 มีนักเรียนการศึกษาพิเศษ จำนวน 2,634 คน)
3. เช่าระบบและพัฒนาห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้
4. หลักสูตร โตไปไม่โกง (ข้อสัตย์สุจริต, รับผิดชอบ, จิตสาธารณะ, รักความเป็นธรรมอยู่อย่างพอเพียง)
5. โครงการห้องเรียนพ่อแม่
6. เสริมสร้างทักษะชีวิต ระดับมัธยมศึกษา (หลักสูตรโลกหมุนได้ด้วยมือฉัน

ร่วมกับสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

7. พัฒนาทักษะด้านดนตรีในโรงเรียน
8. โครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนเด็กปฐมวัย
9. โครงการรักษาความปลอดภัย (CCTV)
10. โครงการว่ายน้ำเป็น เล่นน้ำได้
11. จ้างยามรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนทั้ง 436 แห่ง
12. ความร่วมมือกับบริษัทไมโครซอฟต์เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบ

Digital Content

การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในห้วงเวลาการปฏิรูปการศึกษา “ทศวรรษที่สอง” เป้าหมาย 4 ปี ที่จะทำให้เด็กกรุงเทพมหานครมีทักษะและศักยภาพที่เป็นสากลใน 7 ประการ คือ

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. คิดได้ แก้ปัญหาเป็น
3. มีความคิดสร้างสรรค์
4. มีภาวะผู้นำและทำงานเป็นทีม
5. เข้าใจและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
6. รู้วิถีโลก
7. พึ่งพาตนเองได้ในการเรียนรู้และทำงานโดยคำนึงถึงร่างกายอารมณ์ สังคมและ

สติปัญญาเป็นสำคัญ

มาตรการที่สำคัญ

1. พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยพัฒนาเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมและการดูแลนักเรียน
2. เพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และภาษาไทย
3. จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรเป็นครูมืออาชีพ โดยให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ตามกลุ่มสาระที่สอนและความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. ให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน
5. ให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน
6. ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำกับดูแลกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างใกล้ชิด
เพิ่มอัตราการอ่านออก เขียนได้
7. ให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

8. กระจายอำนาจให้โรงเรียนในการบริหารการศึกษาทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร วิชาการ และงบประมาณ เพื่อให้โรงเรียนเข้มแข็งความมุ่งหวัง 4 ปี ของผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครนักเรียนกรุงเทพมหานครจะต้อง

- 8.1 เป็นเด็กดี
- 8.2 มีทักษะการคิด
- 8.3 เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 8.4 อ่านเขียนได้
- 8.5 ใช้เทคโนโลยีเป็น

นางผุสดี ตามไท รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้มอบนโยบายด้านการศึกษาของ กรุงเทพมหานครแก่ผู้บริหารสำนักงานเขตกลุ่มกรุงเทพเหนือ ประกอบด้วย เขตจตุจักร บางซื่อ ลาดพร้าว หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม และเขตบางเขน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่านโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ว่า

“การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การปูพื้นฐานความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่เด็กนักเรียนในสังกัดกทม.อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริม สนับสนุน และสั่งสอนให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีความรู้ มีคุณภาพ และเป็นคนดีของสังคม ซึ่งแนวทางการดำเนิน โครงการต่างๆ ให้ยึดหลักสำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย ของเก่าอย่าให้เฉา โครงการต่างๆ ที่เคยทำและดีมีประโยชน์ให้ทำต่อเนื่อง เช่น โครงการอ้อมท้องสมองดี โครงการโตไปไม่โกง โครงการโรงเรียนสองภาษา และโครงการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) ของที่ค้างต้องทำให้เสร็จ โครงการไหนที่ทำค้างอยู่ก็ให้รีบดำเนินการให้แล้วเสร็จ เช่น โครงการพัฒนาทักษะทางดนตรี และโครงการติดตั้งฟรี Hi-Speed Wi-Fi 4 MB ในโรงเรียนสังกัด กทม.จำนวน 4,270 จุด ห้องสมุดเพื่อการศึกษา (E-Library) ให้ครบทุกโรงเรียน ของใหม่ต้องเดินหน้า โครงการหรือกิจกรรมใหม่ๆ ที่เริ่มทำ ให้มีความก้าวหน้าและเกิดผลสำเร็จ เช่น การสร้างวินัยให้แก่นักเรียน ภาษาอังกฤษแข็งแรงพร้อมรับประชาคมอาเซียน การสอนภาษามลายูในโรงเรียนสังกัด กทม.และการส่งเสริมการอ่านให้กรุงเทพฯเป็นมหานครแห่งการอ่าน เพิ่มจาก 2-5 เล่ม/คน/ปี เป็น 10-15 เล่ม/คน/ปี และภารกิจประจำวันอย่าละเลย เช่น การจัดการเรียนสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและมีจริยธรรม และการบริหาร การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ด้านวิชาการ ด้าน งบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป)”

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)

2.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค มาจากคำว่า Adversity Quotient ใช้อักษรย่อว่า AQ ซึ่ง สโตลท์ซ (Stoltz) เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีนี้ขึ้นในปี 1997 มีแนวคิดว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จนอกเหนือจาก

เชาวน์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เพราะ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ทำให้บุคคลควบคุมสถานการณ์และนำตัวเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ และมีผู้ให้ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ไว้ดังนี้

สตอลท์ซ (Stoltz.1997: 6-7) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก อดทนต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตแล้วสามารถที่จะตอบสนองปัญหาเหล่านั้นได้ โดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง จะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวไปก็สามารถลุกขึ้นสู้ใหม่ได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่ำ เวลาที่ต้องเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะพ่ายแพ้ บางคนอาจจะทิ้งงานไปกลางคัน เป็นต้น

มันทรา ธรรมบุศย์ (2544: 14) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ ในเวลาที่ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ขัดขวางทำให้คนเราไม่สามารถก้าวขึ้นไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้

วิทยา นาควัชระ (2544: 103) ให้ความหมายว่า ความสามารถความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของบุคคล มีความอดทนเมื่อมีอุปสรรคและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้อย่างคนที่มีกำลังใจและความหวังอยู่เสมอ โดยมีมนุษย์ทุกคนเกิดมามีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องในตนเองทำให้สุขหรือทุกข์ ประสบความสำเร็จมากขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็กและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 นี้ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่ดีหรือไม่ดี เกิดเป็นนิสัยที่ทำให้ชีวิตเจริญหรือนิสัยที่ทำให้ชีวิตเสื่อมถอยลง

นัยพินิจ คชภักดี (2544: 41) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง หลักการที่มีพลัง ที่จะทำให้บุคคลประสบผลสำเร็จทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน เป็นทัศนคติใหม่ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้เราสามารถสู้รบปรบมือกับความท้าทายได้ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จะทำให้เรารู้จักความคิดของตนเองเมื่ออยู่ในภาวะที่มีอุปสรรค รู้ถึงความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคทำให้เราสามารถจำแนกได้ว่า ใครที่จะเอาชนะอุปสรรคนำเอาพลังความสามารถที่มีสำรองในตัวออกมาใช้ ยืนหยัดมุ่งมั่นและใครที่จะวางมือทันทีที่พบอุปสรรค

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545: 103) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง รูปแบบปฏิกิริยาตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนๆนั้น ต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ รูปแบบพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคในชีวิต ซึ่งก็จะเป็นกลไกของสมองเกิดจากใยประสาทต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นฝึกฝนขึ้น

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545: 9) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการรอคอย คนที่

ไม่รู้จักรอคอยจะมีลักษณะใจร้อน ท้อแท้และหมดกำลังใจ ไม่รู้จักรอคอย ทนอะไรไม่ค่อยได้ บางครั้งถึงกับทำร้ายร่างกายตนเองหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น

กรมวิชาการ (2546: 2) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถ แต่ของบุคคลในการดำรงชีวิตเมื่อเผชิญกับความทุกข์ หรืออุปสรรค แล้วสามารถจัดการต่อสถานการณ์หรือการต่อสู้เพื่อฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ

เกสร ภูมิดี (2546: 9) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง การที่บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือวิธีการในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคซึ่งเป็นตัวขัดขวางให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนาไว้

จันทร์ชลี มาพุท (2546: 9) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การมีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถดึงคนที่มีความสามารถเข้ามาร่วมงานและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัด จะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ พ่อแม่สามารถฝึกลูกได้ตั้งแต่เด็ก ๆ ให้ลูกได้มีโอกาสคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเองจะทำให้ลูกเป็นคนกล้าตัดสินใจ

อารี พันธุ์มณี (2546: 101-102) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน จิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายชัดเจนแน่นอน มีความเข้าใจโลก สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอย อดทนต่อความเบื่อหน่าย มุ่งมั่น ฝ่าฟันให้ฟันอุปสรรคให้ได้และแก้ปัญหาให้ได้

นิภา แก้วศรีงาม (2547: 77) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยความอดทน หากมีความเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ โดยจะพบว่าผู้ที่มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคจะมีวินัยและแรงจูงใจตนเองกระตุ้นตนเองเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ มีความทุ่มเทไม่ย่อท้อ ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่น สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต ในการศึกษา และในการทำงานได้เป็นอย่างดี รวมทั้งไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าและความเป็นอยู่ตลอดเวลา

รัชนิดา สบายวรรณ (2547: 10) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก มีความอดทนต่อการรอคอย สามารถควบคุมสถานการณ์ วิเคราะห์ได้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของอุปสรรค มีความรับผิดชอบและมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้ประสบความสำเร็จ

นภดล โชติพานิชย์ (2549: 16) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก มีความอดทนต่อการรอคอย สามารถควบคุมสถานการณ์ วิเคราะห์ได้ถึงต้นตอของอุปสรรค มีความรับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ

บุญส่ง กวยเงิน (2549: 15) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง การที่บุคคลนั้นสามารถอดทนต่อความยากลำบาก ในเหตุการณ์ที่ถูกรุมเร้าด้วยปัญหาต่างๆ และสามารถควบคุมเหตุการณ์ไว้ได้ แล้วหาทางแก้ไขฝ่าฝืนฝ่าปัญหา อุปสรรคเหล่านั้นไปได้ด้วยดี

พรสุภา วสุนทร (2549: 13) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง การที่บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ หรือวิธีการในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรคซึ่งเป็นตัวขัดขวางให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จที่ปรารถนาไว้

อนันต์ นวลใหม่ (2549: 25) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึงความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต รวมทั้งสามารถฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรคได้

อาทิตา กลับเพิ่มพูน (2549: 36) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง การที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจอุปสรรค เผชิญหน้ากับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ด้วยความอดทน พากเพียร และมีกำลังใจเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

กนิษฐา หมั่นกิจการ (2550: 36) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญอุปสรรค ประกอบด้วยความเพียรพยายาม มุ่งมั่น อดทนกล้าเสี่ยง กล้าลองผิดลองถูก ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อปรับปรุงตนเองไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยนำความผิดพลาดมาเป็นบทเรียน

จันดา ทัพพะ (2550: 30) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่มีอุปสรรคว่าจะมีวิธีการใดในการแก้ไขอุปสรรคนั้น

ชัชฌมน ชัยโยธา (2550: 12) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งความทุกข์ยาก หรือความลำบาก มีความอดทน สามารถควบคุมสถานการณ์ วิเคราะห์ถึงต้นตอปัญหาหรืออุปสรรคและมีความมุ่งมั่นที่จะประสบผลสำเร็จ

ทิพวรรณ จันทสิทธิ์ (2550: 13) ให้ความหมายว่าความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค ซึ่งเป็นรูปแบบปฏิกิริยาตอบสนอง หรือพฤติกรรมของคนนั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถนำพลังที่มีในตัวออกมาใช้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

ธิดา จูติพานิชยางกูร (2550: 17) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีพฤติกรรมในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต รวมทั้งสามารถฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรคได้

ธีรตนย์ โพธิ์คำ (2550: 47) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง การที่บุคคลเผชิญปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์ รับรู้ต้นเหตุและรับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา เข้าถึงปัญหาต่างๆ และอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

พัฒนารภรณ์ กล้าหาญ (2550: 36) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะเผชิญและเอาชนะต่อปัญหา ความยากลำบาก ด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง มุ่งมั่น ไม่ท้อถอยมีความอดทน เพียรพยายามที่จะจัดการกับปัญหา ด้วยวิธีที่ดีที่สุดเพื่อประสพผลสำเร็จในชีวิตและงาน

ลักขณา คานเครือ (2550: 14) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบากและฝ่าฟันอุปสรรคให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ

สุภา อภิญญาภิบาล (2550: 47) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่มีปัญหาหรืออุปสรรค โดยสามารถควบคุมสถานการณ์ พยายามแก้ไขอุปสรรค รับรู้ถึงระดับของอุปสรรค มีความอดทนและมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ

วันเพ็ญ ยอดคง (2550: 43) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญปัญหาซึ่งเป็นตัวขัดขวางการก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนาไว้ สามารถควบคุมสถานการณ์ วิเคราะห์ได้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของอุปสรรค มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหามาให้ประสพความสำเร็จ

วันเพ็ญ วิวิธสิริ (2550: 11) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิตให้ผ่านพ้นไปด้วยความมุ่งมั่น อดทน มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความเพียรพยายามที่จะต่อสู้โดยไม่ท้อถอย โดยทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ประสพผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ในชีวิตส่วนตัวและในการทำงาน

กนกพร ส่องศรี (2551: 15) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค คือ ความมีน้ำอด น้ำทนมีความพรากเพียร พยายามในการต่อสู้หรือแก้ไขกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิตโดยไม่ท้อแท้และไม่ล้มเลิกความพยายาม

ธัญญามาศ คำมาตา (2551: 13) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการฝ่าฟันอุปสรรค ความยากลำบากในชีวิตอย่างไม่ย่อท้อ และมีแนวคิดว่าการเอาชนะความยากลำบากต่าง ๆ สามารถเป็นไปได้ โดยไม่ปล่อยให้อุปสรรคต่างๆ เข้ามาขัดขวางหนทางสู่ความสำเร็จ

ณัฐนันท์ เนตรทิพย์ (2552: 13) ให้ความหมายว่าความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่อดทนและไม่ย่อท้อกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีความพยายามในการควบคุมสถานการณ์ และตั้งใจแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์และคณะ (2552: 6-7) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อปัญหาและอุปสรรคด้วยเจตคติในทางบวก มีสติ มีความรับผิดชอบและหาทางแก้ปัญหาด้วยความมุ่งมั่น อดทนจนสามารถฝ่าฟันและเอาชนะปัญหาได้

ปัญญาพร หอมฤทัยกมล (2552: 23) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญหน้ากับความยากลำบากต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมุ่งมั่น อดทนและฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่หวังไว้โดยไม่ท้อถอย

วัฒนา ปัดถาวะโร (2552: 7-8) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการอดทนต่อความยากลำบากหากไม่รู้จักรอคอยจะทำร้ายตนเองหรือทำร้ายผู้อื่นได้วิธีสนองต่อเหตุการณ์หรือวิธีการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในการก้าวไปสู่ความสำเร็จโดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงจะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวไปก็สามารถลุกขึ้นสู้ใหม่ได้

ศรัณพร คันทรส (2552: 19) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลสนองตอบต่อปัญหาอุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่ อย่างมานะอดทน และมีจิตใจที่เข้มแข็งที่จะต้านทานต่อปัญหาอุปสรรคเหล่านั้น โดยมีความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาและเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จได้

กิตติ์ดิษฐ์ แจ่มแสงทอง (2553: 40) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลต่อการเผชิญอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ ด้วยความไม่ย่อท้อ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จหรือการแก้ปัญหา

วันเพ็ญ อำนางกิติกร และคณะ (2553: 22) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยจิตใจที่เข้มแข็งรับรู้ถึงระดับอุปสรรค และสามารถ ควบคุมอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ มีความเชื่อมั่น ต่อตนเอง มีความอดทนต่อความยากลำบาก มุ่งมั่นในการแก้ไขอุปสรรคของตนเองให้ประสบผลสำเร็จ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคออกเป็น 4 องค์ประกอบคือความสามารถในการควบคุมอุปสรรค ความสามารถในการนำตัวเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค ความสามารถในการรับรู้ถึงระดับอุปสรรค และความสามารถในการทนทานต่ออุปสรรค

ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ (2553: 11) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เป็นความอดทนความพากเพียรพยายามในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคและความยากลำบากในชีวิตโดยไม่ท้อถอยและล้มเลิกความ

พยายามมีกำลังใจและมีความหวังเสมอเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุเนียร์ สืออัน (2553: 29) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่มีอุปสรรคว่าจะมีวิธีการใดในการแก้ไขอุปสรรคนั้น

สุรัสวดี สร้อยแก้ว (2553: 17) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคเพื่อให้ผ่านพ้นและก้าวไปสู่ความสำเร็จ มีความอดทน ความพากเพียรและความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบากโดยไม่ล้มเลิก ยอมรับผลของอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้น

นันทน์ปพร ดุรงค์พันธ์ (2554: 9) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอดทนและไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีความพยายามในการควบคุมสถานการณ์และตั้งใจแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

ปรเมษฐ์ มากพงษ์ (2554: 14) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา หรือเป็นอุปสรรคในการที่จะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยในการต่อสู้รับมือ และแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคเหล่านั้น ต้องอาศัยความอดทน ความเพียรพยายาม และความสามารถที่มี อย่างมีความหวังและกำลังใจ

สมชาติ กิจรียง (2554: 71) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความฉลาดทางการรักษาความก้าวหน้า ซึ่งเป็นแรงสำคัญในการกระตุ้นผู้หนึ่งทำงานอย่างจริงจังทุ่มเทเพื่อความก้าวหน้า

กนวรรณ เกตุการณ์ (2555: 37) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมหรือจัดการกับปัญหาในการทำงานมีความพากเพียรที่จะเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากโดยไม่ย่อท้อ

ทฤษฎี สุทธิพันธ์ (2555: 11) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากซึ่งเป็นสิ่งที่คอยขัดขวางความปรารถนาและความสำเร็จของตน

จินดา นำเจริญ (2556: 22) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง การแสดงออกของบุคคลเมื่อพบปัญหา เข้าใจและรับรู้ถึงต้นเหตุของปัญหาตามความเป็นจริง เพียรพยายามค้นหาวิธีการแก้ปัญหา และตอบสนองต่อปัญหาตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต สามารถควบคุมและแก้ไขสถานการณ์และฟันฝ่าอุปสรรคได้ รวมทั้งสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2. ความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค

สตอลท์ซ (Stoltz) เปรียบชีวิตเหมือนการไต่ขึ้นภูเขา ผู้ที่ประสบความสำเร็จนั้น จะอุทิศตนก้าวต่อไปข้างหน้า ไต่ขึ้นไปยังจุดสูงขึ้น อย่างไม่หยุดหย่อน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก บางครั้งช้าบ้าง บางครั้งเร็วบ้าง เจ็บปวดบ้างก็ยอม ความสำเร็จนั้นจะเป็นเพียงจุด ๆ หนึ่งของชีวิต ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง จากนั้นก็ก้าวต่อไปตลอดชีวิตแม้ว่าจะมีอุปสรรคเพียงใด ตัวอย่างเช่น ประธานาธิบดี จิมมี่ คาร์เตอร์ ที่ได้ทำประโยชน์ให้สังคมอย่างไม่หยุดหย่อน แม้กระทั่งภายหลังลงจากตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯแล้วก็ตาม และยิ่งปรากฏผลงานที่มีต่อสังคมโลกของท่านในช่วง หลังลงจากตำแหน่งจะมีมากกว่าเมื่อตอนรับตำแหน่งอยู่ เนื่องจากท่านไม่เคยหยุดอยู่กับที่เลย แม้ว่าแนวคิดด้านความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) จะได้รับการพัฒนามาหลังจากเชาวน์ปัญญา (IQ) และเชาว์อารมณ์ (EQ) แต่ด้วยความสำคัญและประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง องค์กร และสังคม ทำให้บริษัทชั้นนำขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำแนวคิดนี้มา พัฒนาการดำเนินงาน และหน่วยงานด้านการจัดการศึกษา แก่เด็กนักเรียนในประเทศสิงคโปร์ ได้นำแนวคิดนี้บรรจุในแผนการสอนในโรงเรียน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) คือ ความสามารถในการอดทนทั้งด้านความยากลำบากทางกาย ความอดกลั้นทางด้านจิตใจ และจิตวิญญาณ ที่สามารถเผชิญและเอาชนะเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่มีที่แน่นอน ปัญหาที่กล่าวถึงนี้จะปัญหาเล็กน้อย เป็นปัญหากลาง หรือ อาจจะเป็นปัญหาใหญ่โตซับซ้อนก็ได้ คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคสูงหรือมีจิตใจชอบการต่อสู้ จะมีสุขภาพแข็งแรง ไม่ค่อยเจ็บป่วย ไม่รู้สึกท้อแท้ หัวใจของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค คือดำเนินต่อไปไม่หยุดยังไม่ท้อถอย ดังเช่น โทมัส เอดิสัน ใช้เวลาถึง 20 ปี ในการอดทนมุ่งมั่นทำการทดลองผลิตแบตเตอรี่ต้นแบบ ที่เขาและทนายด้วยการทดลองทำหมื่นกว่าครั้ง สาเหตุที่เขาอดทนทำเช่นนั้นเพราะว่าการทดลองทั้งห้าหมื่นครั้งทำให้เขาเรียนรู้ความล้มเหลวตั้งห้าหมื่นกว่าแบบ นั่นคือสิ่งที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จดังกล่าวดังกล่าวได้ กล่าวคือ คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคสูงจะมีโอกาสที่จะได้รับการคัดเลือก (Selected) และได้รับการเลือกตั้ง (Elected) ให้เป็นผู้นำมากกว่า เป็นนักกีฬาที่มีความสามารถสูงกว่า มีอัตราในการละทิ้งงานหรือลาออกจากงานกลางคันน้อยกว่า คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคต่ำ ถึง 3 เท่า เป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง สามารถเรียนรู้งานได้รวดเร็วกว่า และสามารถประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการทำงานได้อย่างชำนาญ เป็นนักแก้ไข ปัญหาที่มีความสามารถสูง เป็นที่พึงพอใจหรือถูกใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงเหมือน ๆ กัน (NovaBizz. 2011: Online)

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) ตามแนวคิดของสตอลท์ซ (Stoltz.1997: 7-9) กล่าวไว้ว่า AQ สามารถบอกถึงความอดทน มุ่งมั่นมีความพากเพียรและความสามารถในการ

ผ่านพ้นความยากลำบาก พร้อมทั้งพยากรณ์ได้ว่า ใครจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคและใครจะแพ่พ่าย ช่วยพยากรณ์ว่าใครจะทำงานได้และมีศักยภาพมากกว่ากันและใครจะล้มเหลวในระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งสามารถพยากรณ์ได้ว่าใครจะล้มเลิกการทำงานและใครจะได้รับชัยชนะ นอกจากนี้คุณสมบัติของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ยังแบ่งออกเป็น 3 ประการ (Stoltz, 1997: 58) คือประการแรก ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้เข้าใจและส่งเสริมเรื่องของการประสบความสำเร็จ โดยพัฒนาขึ้นจากพื้นฐานงานวิจัยของ แลนมาร์ค (Landmark) การได้รับการฝึกหัดเป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ทำให้ทราบว่าสิ่งใดที่ทำให้คนพบกับความสำเร็จ ประการที่สอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นสิ่งวัดว่าคนแต่ละคนสามารถตอบสนองต่ออุปสรรคและปัญหาอย่างไรและเป็นครั้งแรกที่เราสามารถวัดสิ่งนี้ได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ ประการที่สาม ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มาจากพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ และเป็นเครื่องมือพัฒนาว่าเราจะสามารถการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างไร และผลของมันจะเพิ่มประสิทธิภาพให้กับทั้งด้านส่วนตัวและงานอาชีพ เราสามารถเรียนรู้และประยุกต์ใช้ทักษะนี้ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่นและองค์กรได้ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ไม่จำเป็นจะต้องใช้ในระดับตัวบุคคลอย่างเดียวเท่านั้น และแนวคิดนี้สามารถช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของทีมงานสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน ครอบครัว องค์กร ชุมชน วัฒนธรรม และสังคม ได้อีกด้วย ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถใช้ป็นสิ่งพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 อย่าง ได้แก่

1. ผลการปฏิบัติงาน (Performance)
2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การให้อำนาจแก่พนักงานปฏิบัติงาน (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
5. การเพิ่มผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. กำลังงาน (Energy)
8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, Vitality and Joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional Health)
11. สุขภาพกาย (Physical Health)
12. การยืนกราน เดินหน้าไม่ลดละ (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนา (Improvement over Time)
15. ทักษะคติ (Attitude)
16. ความอายุยืน (longevity)

17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to Change)

สตอลท์ซ (Stoltz. 1997: 67-70) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จ ซึ่งกำหนดโดยความรู้สึก และวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรคหรือวิกฤติของบุคคล โดยมีบทบาทครอบคลุมถึงด้านต่าง ๆ ในชีวิต ดังนี้

1. การแข่งขัน (Competitiveness) โดยปกติแล้วการแข่งขันเป็นเรื่องของความหวัง ความกระตือรือร้น และความความสามารถในการฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิม หรือความยืดหยุ่นซึ่งจะประเมินด้วยวิธีที่บุคคลจัดการกับความพ่ายแพ้ และความท้าทายในชีวิต คนที่ตอบสนองต่ออุปสรรคอย่างสร้างสรรค์ มีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งมากกว่า และตั้งมั่นยืนหยัดได้นานกว่า ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการประสบความสำเร็จ

2. ความสามารถในการผลิต (Productivity) จากผลการศึกษาในองค์กรต่าง ๆ พบว่า คนที่ตอบสนองต่ออุปสรรคในทางที่ไม่สร้างสรรค์ จะถูกประเมินว่ามีความสามารถในการผลิตที่ต่ำกว่าคนที่ตอบสนองในทางสร้างสรรค์

3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถเกิดขึ้นจากความสิ้นหวังได้ ดังนั้นต้องมีความสามารถที่จะฟื้นฝ่าอุปสรรคของความไม่แน่นอน เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

4. แรงจูงใจ (Motivation) คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงจะมีแรงจูงใจในการทำงานมากที่สุดทั้งในเวลาการทำงานปกติ และการทำงานล่วงเวลาจากการศึกษาของสตอลท์ซ ในบริษัทฯ แห่งหนึ่งซึ่งได้ให้ผู้อำนวยการของบริษัทจัดลูกทีมของเขาตามกลุ่มของแรงจูงใจที่ปรากฏ จากนั้นได้วัด AQ ของสมาชิกในทีม ผลปรากฏว่าคนที่มี AQ สูงสุด มีแรงจูงใจมากที่สุดทั้งในเวลางานปกติและการทำงานล่วงเวลา

5. ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking) การเสี่ยงเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับการประสบความสำเร็จ คนที่ไม่กล้าเสี่ยงเกิดขึ้นเนื่องจากการขาดการรับรู้อำนาจการควบคุม การเชื่อว่าสิ่งที่เราทำไม่มีความหมายนั้นจะเผาผลาญพลังงานอย่างมากในการประสบความสำเร็จ ดังนั้นคนที่มีความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) จึงเป็นบุคคลที่กล้าเสี่ยงมากกว่า

6. ผลการปรับปรุง (Improvement) เราอยู่ในยุคของการพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องธุรกิจหรือชีวิตส่วนตัว ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงจากการเป็นคนล้าสมัย คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคสูงจะเป็นผู้ที่มีการพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

7. ความเพียรพยายาม (Persistence) ความเพียรเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการประสบความสำเร็จ เป็นความสามารถที่จะคงความพยายามเอาไว้ให้ได้ตลอดไป ไม่ว่าจะต้องเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้หรือความล้มเหลว ผู้ที่มีความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรคได้เป็นอย่างดีจะสามารถฟื้นตัวจากความพ่ายแพ้ และต่อสู้ไปได้ โดยความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคนั้นจะเป็นตัวบอกความสามารถในการฟื้นตัวด้วยความบากบั่นอดสาหัส

8. การเรียนรู้ (Learning) ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร จำเป็นที่จะต้องมีการสะสมและแปรรูป

กระแสนงอค์ความรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะยึดว่าอุปสรรคหรือวิกฤติเป็นสิ่งที่มึลักษณะถาวร คงอยู่กับตัวเองตลอดไป หรือมองว่าตัวเองเป็นเหตุของปัญหา ซึ่งสามารถทำลายส่วนอื่นของชีวิตได้ เดวิก (Stoltz. 1997: 69; Citing Dweck. 1980) แสดงให้เห็นว่าเด็กที่ตอบสนองต่ออุปสรรคแบบมองโลกในแง่ร้าย จะเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้น้อยกว่าเด็กที่มีการตอบสนองต่ออุปสรรคแบบมองโลกในแง่ดี

9. การเปิดรับความเปลี่ยนแปลง (Embracing Change) เมื่อต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น ตนเองจำเป็นต้องเปิดรับ และจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ คนที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง มักมีแนวโน้มในการตอบสนองต่ออุปสรรคอย่างสร้างสรรค์ และใช้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับการแก้ปัญหาของตน

10. ความยืดหยุ่น ความเครียด ความกดดัน ความพ่ายแพ้ (Resilience, Stress, Pressure, Setbacks) โดยส่วนใหญ่ความเครียดจะไม่ห่างหายไปจากชีวิต และจะเกิดขึ้นทุกวันจากความกดดัน การขาดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ทำให้สูญเสียความสามารถในการยืดหยุ่นหรือการฟื้นตัว ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง จำเป็นต้องมีความสามารถในการยืดหยุ่นเพราะต้องเผชิญกับอุปสรรคและสิ่งที่ไม่คาดคิดอยู่เสมอ เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จข้างหน้า

สตอลท์ซ (Stoltz. 1997: 53-57) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 3 ประการ คือ

ประการแรก ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้บุคคลเข้าใจและขยายขอบเขตเรื่องของการประสบความสำเร็จ

ประการที่สอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นสิ่งที่สามารถได้วัดว่าบุคคลแต่ละคนตอบสนองต่ออุปสรรคความยากลำบากได้อย่างไร และสามารถวัดสิ่งนี้ออกมาได้ ทำให้เกิดความเข้าใจว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้

ประการที่สาม ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มาจากพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ เป็นเครื่องมือวัดว่าบุคคลแต่ละคนตอบสนองต่ออุปสรรคความยากลำบากได้อย่างไร โดยนำผลที่ได้จากการวัดนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพให้กับบุคคลทั้งในด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน

มัทธรา ธรรมบุศย์ (2544: 16) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ ฝึกฝนได้และสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคจะสามารถเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. รู้จักสร้างกรอบความคิดใหม่ ด้วยการเปลี่ยนแปลงตนเองจากผู้ที่เคยยอมแพ้ หรือต่อสู้กับชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องให้กลายเป็นผู้ที่ทำวิกฤติให้เป็นโอกาส
2. สามารถบริหารจัดการกับชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น เช่น ไม่ตำหนิตนเองหรือผู้อื่น

และลดการทำร้ายอารมณ์ของตนเอง คือ ไมโกรธ หงุดหงิดง่าย

3. เมื่อประสบกับความทุกข์ยากหรือความผิดหวังก็สามารถรักษาสภาพจิตใจของตนเองให้เข้มแข็งขึ้นได้ภายในเวลาอันสมควร

4. เมื่อเผชิญปัญหาที่ร้ายแรง ก็มีสติสัมปชัญญะที่มั่นคง สามารถแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เข้ามาขัดขวางความสำเร็จของตนได้

5. ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น มีความสุขมากขึ้น และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

6. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และสามารถติดต่อสื่อสารกับสมาชิก ทีมงานหรือกับเพื่อนร่วมงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. ทำให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ไม่เฉื่อยชา มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545: 111-114) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคว่าประกอบด้วย หลักการสำคัญ 4 ประการ ใช้อักษรย่อว่า CORE ได้แก่

หลักการที่ 1 คือ ความสามารถในการควบคุมอุปสรรค (Control-C) ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ ซึ่งความสามารถนี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าท่านสามารถรับมือต่อสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อตัวท่านได้ดีเพียงใด มีความแน่วแน่กับการตัดสินใจและคล่องแคล่วในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ การควบคุมสถานการณ์มีอยู่ 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 เป็นการควบคุมสถานการณ์ที่พบกันได้บ่อยมาก คือ การควบคุมสถานการณ์หลังจากที่ได้ตั้งสติแล้ว เช่น ถ้าเกิดปัญหาขึ้นการโต้ตอบก็อาจจะเป็นการพูดจาที่ทำให้เสียใจภายหลังหรือทำการกระทำที่ทำให้เสียใจภายหลัง ตัวอย่างเช่น ในกรณีอาจจะโต้แย้งและवादใส่อารมณ์กับบุคคลอื่น เมื่อคิดและตั้งสติได้แล้วอาจรู้สึกอยากกลับไปขอโทษ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 เป็นการควบคุมสถานการณ์ทันทีโดยที่เมื่อมีเหตุการณ์สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น บางครั้งความรู้สึกภายในรู้สึกโกรธ รู้สึกผิดหวัง รู้สึกหมดหวัง แต่ความรู้สึกเหล่านั้น จะถูกปลดด้วยความคิดในทางบวกและมีปฏิกิริยาโต้ตอบออกมาในทางบวกทันที

หลักการที่ 2 คือ ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค (Ownership-O) หมายถึง ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์โดยถือว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาขององค์กรหรือของตน สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่าเกิดจากอะไร ใครควรจะได้รับผิดชอบรู้ถึงหน้าที่บทบาทและตำแหน่งของตนเองอย่างเด่นชัดเมื่อประสบกับปัญหาแบบเดิมอีก ก็สามารถแก้ไขได้เร็วขึ้นมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้นรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตนเอง ไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

หลักการที่ 3 คือ ความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค (Reach-R) หมายถึง การรับรู้ผลกระทบของอุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นวิธีการคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่มีจุดจบ เป็นการวัดผลกระทบของปัญหาและความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลว่ามากน้อยเพียงใด

สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ ควบคุมผลกระทบ และความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาหรือความยุ่งยากเกิดขึ้น

หลักการที่ 4 ความสามารถในการอดทนต่ออุปสรรค (Endurance-E) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการรับมือกับอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตเป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี พยายามเห็นปัญหาใหญ่ให้เป็นปัญหาเล็กก็จะทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคไปได้ในที่สุด ซึ่งในชีวิตประจำวันของเราหรือในการทำงานทุกอย่างก็จะมีปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้าง การอดทนต่อปัญหาจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ปัญหานั้นหายไป

สุภะ อภิญญาภิบาล (2550: 24) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) สูงว่าเป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง มุ่งมั่น มีความอดทน มีทัศนคติในแง่ดี ชอบงานที่ท้าทาย และมีความเพียรพยายาม ส่วนคนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำ มักจะยอมแพ้ได้ง่าย ท้อถอย ไม่อดทน มีทัศนคติในแง่ร้าย ชอบงานที่ง่าย ๆ และไม่ไขว่คว้าโอกาส

ประโยชน์ของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)

นพคุณ ศิลาภรณ์ (2549: 38) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ไว้ดังนี้

1. เกิดประสิทธิผลการเป็นผู้นำและผู้ตาม ผู้นำที่สามารถนำผู้ตามให้ผ่านฟันอุปสรรคและวิกฤติไปได้ย่อมเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) เพราะความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) เป็นภาวะเริ่มบังเกิดขึ้น เมื่อเรารู้จักคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ก่อนความรู้สึกของตนเอง

2. ช่วยพัฒนาอาจารย์ให้มีความยืดหยุ่น และแข็งแกร่งในการสอนด้วยความตั้งใจ ซึ่งหมายถึงตั้งแต่การตีความเนื้อหาของบทเรียนให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่ต้องไปเรียนเพื่อประกอบอาชีพ การนำความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ไปใช้นั้น

นพคุณ ศิลาภรณ์ (2549: 43-44) กล่าวว่า เราจะใช้ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) เมื่อต้องฝ่าฟันอุปสรรค พบกับความท้อแท้หมดกำลังใจ ซึ่งสามารถนำเสนอวิกฤติที่ต้องฝ่าฟันได้ 3 ทางคือ

1. วิกฤติทางสังคม เมื่อหลายปีที่ผ่านมา ประเทศของเราพบกับสภาพเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ ฟองสบู่แตก ” ระบบเศรษฐกิจแปรปรวนทั่วโลก ประเทศไทยต้องเป็นหนี้ IMF คนรวยกลายเป็นคนจน ระบบธนาคารหลายธนาคารล้มละลายความรู้สึกไม่แน่นอนเกี่ยวกับอนาคตแพร่ขยายไปทั่ว อาชญากรรมเพิ่มขึ้น นักค้ายาเสพติดเต็มเมือง ครอบครัวแตกแยก ความหมายของคำว่า “ บ้าน ” ถูกเปลี่ยนไป วิกฤติทางศีลธรรมเกิดขึ้นทั่วประเทศทุกระดับ โดยเฉพาะระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว การสูญเสียความศรัทธาต่อสถาบันและระบบการศึกษา และผู้นำประเทศ เหล่านี้เรียกว่า “ วิกฤติทางสังคม ”

2. วิฤติการทำงาน เมื่อทำงานมาระยะหนึ่งหลายปีย้อนหลัง ขณะนี้ในที่ทำงานเมื่อเคลื่อนเข้าสู่สหัสวรรษใหม่ เพราะคุ้มกันอันมั่นคง คือ เป็นข้าราชการ การได้รับเงินเดือนตามปกติ การจ้างงานระยะยาว (ตลอดชีพ) และการได้รับบำนาญ ได้ถูกเปลี่ยนไปเรื่อยๆ การปรับโครงสร้างขององค์กรใหม่ หลายคนกังวลเกี่ยวกับสภาพของเขาในเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์

3. วิฤติส่วนบุคคล เมื่อเวลาผ่านไปจนอายุมากขึ้น และตัวเองนั้นเป็นผู้แบกรับวิฤติทั้งหลายสะสมรวมกันไว้ ราวกับคำพูดที่ว่า เมื่อคุณยิ่งโตคุณยิ่งผิดหวัง วิฤติส่วนบุคคลเป็นการได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการตระหนักรู้อันยิ่งใหญ่ของการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นทีละน้อยๆ ตลอดเวลาที่ผ่านมา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

ซีระศักดิ์ กำบรรณนารักษ์ (2547: 217) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ประกอบด้วยหลัก 2 ประการ คือ หลักการทางวิทยาศาสตร์และหลักการปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ประกอบด้วย

1. การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น (L = Listen to Your Core Respon) หมายถึง ความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไข เพราะการฟังเป็นพื้นฐานทางแนวคิดของมนุษย์ที่จะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ

2. การตั้งมั่นในเหตุผลและหลักการ (E = Establish Accountability) หมายถึง การมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและตั้งมั่นยึดเอาแนวคิดนั้นนำไปสู่การปฏิบัติจริง

3. การวิเคราะห์แยกแยะ (A = Analyze the Evidence) หมายถึง การพินิจพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อนำมาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การปฏิบัติ (D = Do Something) หมายถึง การลงมือกระทำตามที่ได้วางแผนการทำงานตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จโดยมีระยะเวลาการปฏิบัติที่แน่นอน

ข้อแตกต่างของบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ)สูงกับต่ำ

ซีระศักดิ์ กำบรรณนารักษ์ (2547: 217-218) ได้เสนอข้อแตกต่างของบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงกับต่ำ ไว้ดังนี้

1. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงมีโอกาสได้รับการคัดเลือก (Selected) และได้รับการเลือกตั้ง (Elected) ให้เป็นผู้นำมากกว่า

2. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงเป็นนักกีฬาที่มีความสามารถสูงกว่า

3. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) สูงมีความรับผิดชอบอัตรา

การละทิ้งงานหรือลาออกจากงานกลางคันน้อยกว่าบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ต่ำ 3 เท่า

4. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงมีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง
5. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงเรียนรู้งานได้รวดเร็ว และสามารถประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการทำงานได้ชำนาญมากกว่า
6. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี และสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า
7. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงเป็นที่พึงพอใจหรือถูกใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงเหมือนกัน
8. บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงมองโลกในแง่ดีมองปัญหาในด้านบวกและมีความคิดเป็นของตนเองบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงกับบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ต่ำค่อนข้างแตกต่างกันมาก ซึ่งกลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สูงจะสามารถควบคุมและรับมือกับสถานการณ์ปัญหาที่เข้ามาเผชิญได้ดีกว่ากลุ่มที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ต่ำ เพราะฉะนั้นความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้น ๆ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมสถานการณ์ได้ ดังนั้น บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ต่ำมักหยุดพัก ล้มเลิก ท้อถอยต่ออุปสรรค การศึกษาระดับ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของบุคคลก่อให้เกิดความเข้าใจ เพื่อใช้เป็นกุญแจหรือเครื่องมือสำคัญในการเลือกวิธีแก้ไขปัญหา และนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ปัจจัยที่ทำให้คนเราสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางอุปสรรค

กองบรรณานุกรมนานมีบุ๊ค (นานมีบุ๊ค. 2543: 57) ได้เสนอปัจจัยที่ทำให้คนเราสามารถยืนหยัดอยู่ได้เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ไว้ดังนี้ คือ

1. รักษาพลังงานในการแข่งขันไว้เสมอ
2. รู้จักยกระดับความสามารถในการทำงาน
3. รักษาพลังสร้างสรรค์ให้คงอยู่ตลอดไป
4. รักษาความมีชีวิตชีวาไว้เสมอ
5. กล้าเสี่ยงและกล้าทดลอง
6. เข้ารับการอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาการแข่งขัน
7. รักษากำลังใจในการต่อสู้
8. ยกระดับความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

9. ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคและความกดดัน
10. แสดงความรับผิดชอบก่อน จากนั้นจึงค้นหาสาเหตุของปัญหา

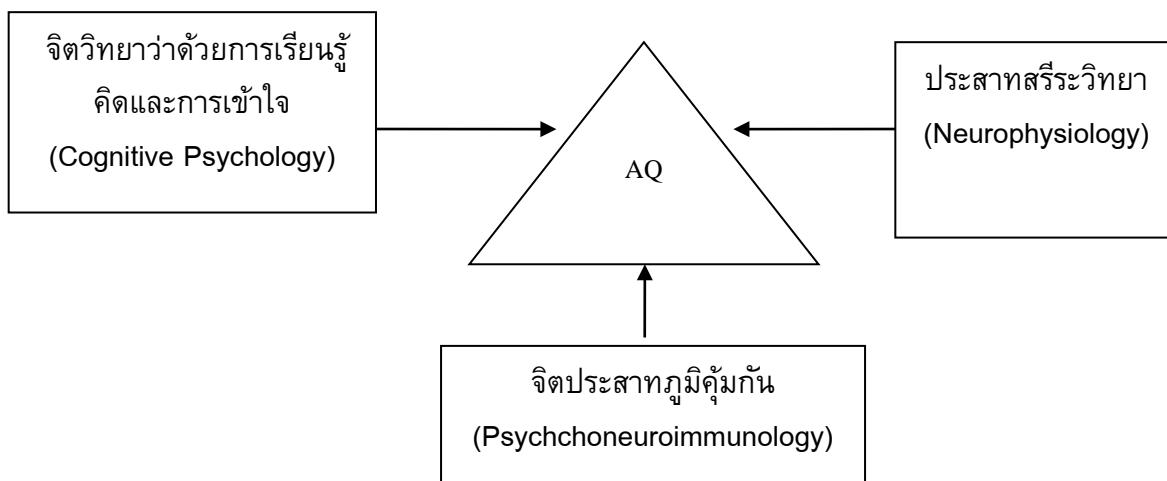
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและ ฟื้นฝ่าอุปสรรค

สตอลทซ์ (Stoltz, 1997: 83 - 84) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ว่า เกิดจากแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ 3 สาขา ในการประกอบกันเป็นผนังแต่ละด้าน ที่ประกอบกันขึ้นเป็นพีระมิดแห่งความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ซึ่งองค์ประกอบของ 3 หลักการดังกล่าว คือ

1. จิตวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้คิดและการเข้าใจ (Cognitive Psychology) เกี่ยวข้องกับความต้องการเพื่อการควบคุมของมนุษย์ ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายว่า คนส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาและความคับข้องใจเกิดจากสภาวะจิตใจที่เกิดขึ้นเพราะความคิดที่อ้อมค้อมเกินไป ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ เมื่อสะสมเป็นเวลานานก็จะเกิดความทุกข์ทรมาน จมอยู่กับความทุกข์ แต่ในทางตรงกันข้ามบางกลุ่มคิดว่าความคับข้องใจเป็นสิ่งชั่วคราว มีขอบเขตจำกัด เกิดจากภายนอกตัวบุคคลและอยู่ภายใต้การควบคุมของตนเอง คนกลุ่มนี้ยังคงมีความหวัง มีกำลังใจที่จะเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ

2. ประสาทสรีระวิทยา (Neurophysiology) อธิบายว่า สมองเป็นโครงสร้างที่มีความสมบูรณ์สามารถสร้างความเคยชินขึ้นมาได้ เกิดเป็นรูปแบบของนิสัย โดยสามารถถูกยับยั้ง หรือเปลี่ยนแปลงได้อย่างฉับพลัน หากเรามีวิธีการเปลี่ยนจิตใจที่สำนึกเสียใหม่ สร้างเจตคติทางบวก ก็จะสามารถสร้างความเคยชินและพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้

3. จิตประสาทภูมิคุ้มกัน (Psychoneuroimmunology) อธิบายว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตของคนโดยตรงเพราะความเข้มแข็งทางจิตใจและการรู้จักควบคุมตนเองจะส่งผลต่อภูมิคุ้มกันโรคภัยไข้เจ็บ ของร่างกาย

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ 3 สาขาที่เป็นรูปแบบของ
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)

ที่มา: ชีรศักดิ์ กำปรรณารักษ์ (2551). *พลังแห่งความสำเร็จ*. หน้า 132.

สตอลทซ์ (Stoltz, 1997: 106-125) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ออกเป็น 4 มิติ ที่เรียกรวมว่า CO2RE ซึ่งใช้ในการประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มิติที่ 1 การควบคุมตนเอง (C = Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง ได้แก่ การมีระดับการรับรู้ถึงความสามารถของตนที่จะควบคุมตนให้ผ่านพ้นเหตุการณ์และความลำบากสูง เป็นผู้มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา (Proactive Approach) ไม่ย่อท้อพยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

มิติที่ 2 การวิเคราะห์ต้นเหตุและความรับผิดชอบ (O2 = Origin and Ownership) หมายถึง การวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุของปัญหา โดยการพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข การตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่การเสียใจหรือการสำนึก ซึ่งสตอลทซ์ถือว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง (Powerful Motivator) และหากนำมาใช้อย่างเหมาะสมจะบังเกิดประโยชน์ แล้วตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตน เราเป็นเจ้าของปัญหาต้องหาทางแก้ไขให้ได้ ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านสาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวคิดว่าสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุใด โดยหากจากตัวเองคือพิจารณาตนเองก่อนและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนี้เป็นการมองโลกในแง่ดี แต่การพิจารณาตนเองจะเป็นการกล่าวตำหนิตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตนเองพรั้มหรือเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ

มิติที่ 3 กาคำนี้ถึงผลกระทบที่จะมาถึง (R = Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบของ ปัญหาความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมระวังและมีสติว่า อีกนานเท่าไรปัญหาหรืออุปสรรคกำลังจะเข้ามาในชีวิตลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการคุกคามต่อ ชีวิตสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ และควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการ ดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้นเป็นผู้ที่พร้อมรับกับความยากลำบากทุกสถานการณ์ ไม่ หนั้นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดได้ว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งที่ ผ่านเข้ามาในชีวิตและจะผ่านไป

มิติที่ 4 การมีความอดทน (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของอุปสรรค และการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหาและพยายามขจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธีลักษณะของผู้ที่มีมิติ ด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่รับรู้ว่าอุปสรรคจะคงทนอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้น เราสามารถ แก้ไขได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถ มีความหวังในชีวิต พยายามที่จะหาหนทาง แก้ไขให้อุปสรรคในชีวิตถูกขจัดออกไปโดยเร็ว และพยายามทำให้ความสำเร็จอยู่กับตัวได้นาน แต่ ถ้าไม่สามารถรักษาให้คงตัวได้นาน ก็จะพิจารณาได้ว่าเหตุแห่งปัญหาเป็นเรื่องธรรมดา จะสามารถ ผ่านพ้นไปได้อย่างรวดเร็วและไม่กลับมาอีก สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมพลัง ทำให้มองโลกในแง่ดี สุขภาพดี มองเห็นแสงสว่าง และส่งเสริมให้สามารถมีชีวิตรุ่งโรจน์ได้

ชัยเสฏฐ พรหมศรี (2548: 9-12) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคล ทีม หรือองค์กร 3 ประเภทตามแนวความคิดของสตอลท์ (Stoltz.1997) โดยเปรียบเทียบจากภารกิจการบินเขา สามารถขยายความได้ดังนี้

1. คนขี้แพ้ (Quitters)

คือบุคคลที่รู้สึกกลัว กังวลที่จะต้องเผชิญกับความท้าทายที่จะต้องบินไปยังขึ้นไปบนยอดเขา และจะล้มเลิกเมื่ออยู่บนตำแหน่งที่สูงกว่าหน้อย บุคคลเหล่านี้จะเพิกเฉยไม่สนใจต่อแรงขับขั้นพื้น พื้นฐานของมนุษย์ต่อการบินไปยังข้างหน้า พวกเขาจะมีชีวิตที่ขมขื่น หดหู่และมีความขุ่นข้องไม่ พอใจบุคคลที่ดีกว่าตน เมื่อความยุ่งยากหรือวิกฤติเข้าจู่โจม ระบบการทำงานของคนประเภทนี้ก็จะ น็อกหรือพังไปอย่างง่ายดาย คนประเภทนี้ สตอลท์ เชื่อว่า ในกำลังคนของแต่ละองค์กรจะมี ประมาณ 15 %

2. คนที่ล้มเลิกกลางทาง (Campers)

บุคคลประเภทนี้มักจะทำงานได้ดีมีประสิทธิผล อย่างไรก็ตามคนเหล่านี้มักไม่พยายามหรือ เสียสละให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เหมือนที่เคยทำมา ระบบการทำงานของพวกเขานี้ ถูก ขัดขวางด้วยสิ่งที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้า (get bogged down) หรือบางครั้งจะรู้สึกถึงข้อจำกัดว่า พวกเขาไม่มีความสามารถที่จะไปต่อได้แล้ว นอกจากนั้น แม้ว่าบุคคลเหล่านี้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ พื้นฐานอยู่เช่นเดิมแต่พวกเขาก็ไม่แสดงให้เห็นถึงความเร็ว ความสามารถที่เหมือนเดิมอีกต่อไป คน ที่ล้มเลิกกลางทางสามารถแสดงศักยภาพผลของการเผชิญวิกฤติออกมาได้เพียงครั้งเดียว ถ้าพูดถึง หน้าที่การงาน หรือชีวิตของบุคคลเหล่านี้โดยเปรียบเทียบกับการบินเขาแล้วละก็ อาจกล่าวได้ว่า คนกลุ่มนี้เหนื่อยเมื่อบินไปถึงตรงกลางของภูเขา และพยายามหาที่ตนเองรู้สึกสบายเพื่อตั้งแคมป์

พักอาศัยโดยไม่พยายามที่จะมุ่งหน้าปีนขึ้นไปสู่ยอดเขาต่อไป สตอลทซ์ เชื่อว่า ในองค์กรจะมีพวกนี้ ประมาณ 80 %

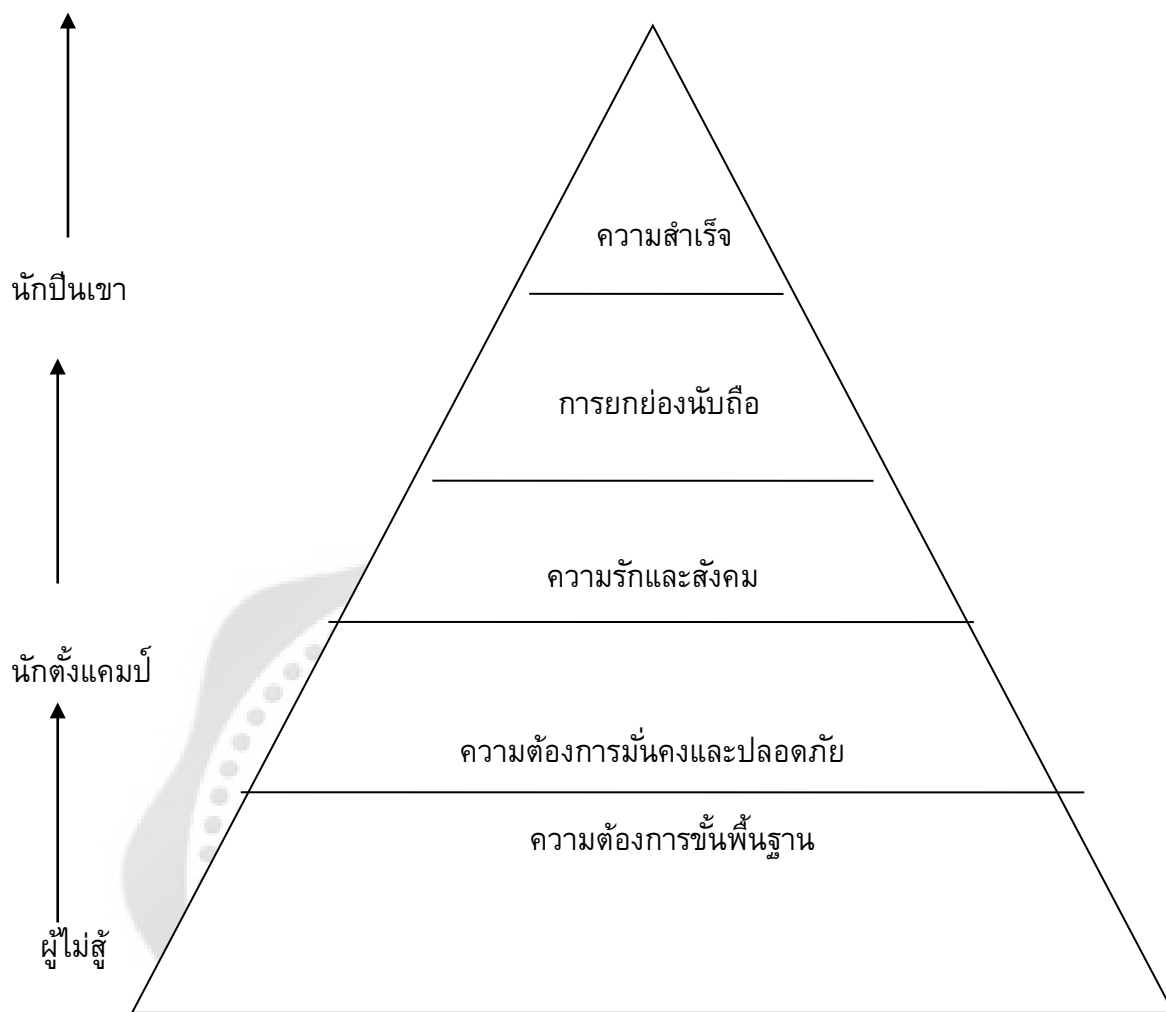
3. ผู้เอาชนะ (Climbers)

บุคคลประเภทนี้ อุทิศตนให้แก่การปีนป่ายขึ้นไปสู่ยอดเขา ระบบการปฏิบัติงานของคนเหล่านี้ขับเคลื่อนมาจากความทรหดอดทนภายใน ซึ่งเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันจากวิกฤติหรือความยุ่งยาก บุคคลประเภทนี้มีความเหนียวแน่น และปฏิเสธที่จะยอมรับความพ่ายแพ้เป็นเวลานานถึงแม้ว่าผู้เอาชนะจะต้องเผชิญกับความยากลำบากมากกว่าบุคคลสองประเภทแรกแต่เขาเหล่านั้นก็ระลึกอยู่เสมอว่าโอกาสยังมีอยู่เสมอ พลังที่ช่วยขับเคลื่อนกลุ่มคนประเภทนี้ให้เดินไปข้างหน้าก็คือ ความท้าทาย ซึ่งสุดท้ายแล้วพวกเขาสามารถที่จะพิชิตยอดเขาได้ และสามารถเคลื่อนไปสู่ยอดเขากฎกหนึ่งก็ได้ สตอลทซ์ เชื่อว่า ในองค์กรจะมีพวกนี้ ประมาณ 19-30 %

ตาราง 1 เปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคล 3 จำพวก ตามแนวคิดของ สตอลทซ์

	Quitter	Camper	Climber
1. วิถีชีวิต	ไม่ขวนขวาย ชีวิตเรียบง่าย นำเบื่อง่าย	กระตือรือร้นบ้าง ชีวิตขึ้นลงบ้าง แต่ชอบอยู่นิ่งๆ ในที่สุด	กระตือรือร้นอย่างมาก ชีวิตท้าทาย ชีวิตมีรสชาติ พบความสำเร็จ
2. การงาน	ไม่มีความทะเยอทะยาน ไม่กระตือรือร้น ขี้เกียจ	มีความคิดสร้างสรรค์ พลังใจ ผลงานอยู่ในระดับปานกลางนานวันก็ฝอลง	เต็มไปด้วยพลังมีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำ เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
3. มนุษย์สัมพันธ์	โดดเดี่ยว เดียวดาย	กลัวๆ กล้าๆ	ดีมด้ากับความสัมพันธ์
4. ปฏิกริยาต่อการเปลี่ยนแปลง	ลังเลและระอคอย จดๆ จ้องๆ	มีข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ	ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้ดีทุกสถานการณ์
5. ภาษาสนทนา	มักปฏิเสธปิดกั้นตัวเอง	ประนีประนอม ไม่ชี้ชัด	มีความเป็นไปได้อยู่เสมอ
6. การฟันฝ่าอุปสรรค	พ่ายแพ้อย่างง่ายดาย	มีข้อจำกัด	ชนะและประสบความสำเร็จ
7. ความมุ่งมั่นในชีวิต	ปัจจัย 4 (Physiological Need)	ความมั่นคงปลอดภัย การยอมรับ (Psychological Need)	เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลก (Self-Actualization)

ที่มา: ญฐนันท์ เนตรทิพย์ (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกับความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร. หน้า 15

ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ที่มา: วีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2551). *พลังแห่งความสำเร็จ*. หน้า 38.

จากภาพประกอบ 3 จะเห็นว่าคนไม่สู้จะเป็นคนที่ยึดติดอยู่กับความต้องการพื้นฐานขั้นที่ 1 คือ ความต้องการทางสรีระ และความต้องการขั้นที่ 2 คือ ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจและความปลอดภัยทางกาย สำหรับพวกนักตั้งแคมป์จะเป็นผู้ที่กล้ามากกว่าแต่ยังยึดติดอยู่กับความสุขและความสบาย หากเปรียบเทียบกับทฤษฎีของมาสโลว์ จะพบว่าอยู่ในช่วงความต้องการขั้นที่ 3 คือ ความต้องการเข้าสังคมและความรัก และความต้องการขั้นที่ 4 คือความต้องการได้รับความยอมรับจากทั้งผู้อื่นและตนเอง แต่สำหรับนักป็นเขาจะเป็นกลุ่มเดียวเท่านั้นที่สามารถบรรลุศักยภาพของตนสูงสุดสู่ความสามารถขั้นที่ 5 คือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ มาสโลว์เชื่อว่ามนุษย์แสดงพฤติกรรม เพื่อแสวงหาสิ่งที่สามารถบำบัดความต้องการของตนได้ ความต้องการจึงเป็นบ่อเกิดของแรงจูงใจเพื่อการแสวงหาสิ่งบำบัดมาระดับความต้องการ โดยมาสโลว์ได้แบ่ง

ความต้องการของมนุษย์แยกประเภทออกเป็น 5 อย่าง และเห็นว่ามนุษย์จะตอบสนองความต้องการทั้งหมดนี้โดยมีลำดับชั้นความสำคัญของความต้องการ และความพึงพอใจในแต่ละเวลา ความต้องการทั้ง 5 ประการนี้ ได้แก่

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) ได้แก่ ปัจจัยสี่ คือ อากาศอาหารและน้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และความต้องการทางเพศ ทั้งหมดนี้เป็นความต้องการที่คนเราทุกคนต้องหมกมุ่นอยู่กับการบำบัดให้ร่างกายอยู่รอด และสบายเสียก่อน

2. ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ และความปลอดภัยทางกาย (Safety Needs) เช่น ความต้องการทำงานในบริษัทที่มีกิจการรุ่งเรือง ไม่มีนโยบายให้คนงานออกจากงาน เมื่อมีผลการดำเนินงานที่ไม่ดี ต้องการงานที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ เป็นต้น

3. ความต้องการเข้าสังคมและความรัก (Belonging and Love Needs) เช่น อยากอยู่ในกลุ่มเพื่อน อยากอยู่ในแวดวงเพื่อนร่วมงานที่สามัคคีกัน อยากมีคนรัก เป็นต้น

4. ความต้องการได้รับการยอมรับจากทั้งผู้อื่น และตนเอง (Esteem Needs) อยากจะทำอะไรอันจะนำมาซึ่งชื่อเสียง เกียรติยศ และตำแหน่ง

5. ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Self Actualization Needs) หมายถึง ความอยากที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ อยากพัฒนาความสามารถที่ตนเองมีอยู่ให้สูงขึ้นเป็น ความต้องการที่จะทำเพื่อจะทำ ไม่มีความต้องการอะไรอื่นมาแอบแฝง

การแบ่งประเภทของอุปสรรคความยากลำบากในชีวิต

เบรคเวลล์ (มุกข์ดา พดุงยาม. 2547: 29 – 30 ; อ้างอิงจาก Breakwell. 1986: 149 - 152) กล่าวว่า อุปสรรคหรือความยากลำบากในชีวิตเป็นจุดเริ่มต้นของสิ่งที่เข้ามาคุกคาม และมีลักษณะที่มีความยืดหยุ่น และความคงอยู่ ซึ่งเกิดจากทั้งปัจจัยภายในที่เป็นโครงสร้างของเอกลักษณ์ดั้งเดิมของบุคคลที่เกี่ยวข้องมาจากภายในจิตใจมนุษย์และถูกจำกัดโดยบริบททางสังคมที่แวดล้อมอยู่ในขณะนั้น และปัจจัยภายนอกที่เป็นลักษณะของสิ่งแวดล้อม เป็นบริบททางสังคมหรือเครือข่ายระหว่างบุคคลและสังคม และ สตอลทซ์ (Stoltz.1997: 38-43) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุปสรรค ความยากลำบากและความทุกข์ในชีวิตของบุคคลว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. อุปสรรคความยากลำบากระดับสังคม (Societal Adversity) คือ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในสังคมที่เราอาศัยอยู่ เช่น กลัวความไม่ปลอดภัย ความอบอุ่นในครอบครัว ความเสื่อมทางด้านศีลธรรมของคนในสังคม และการขาดศรัทธาในชนบธรรมเนียม รวมถึงระบบการศึกษา

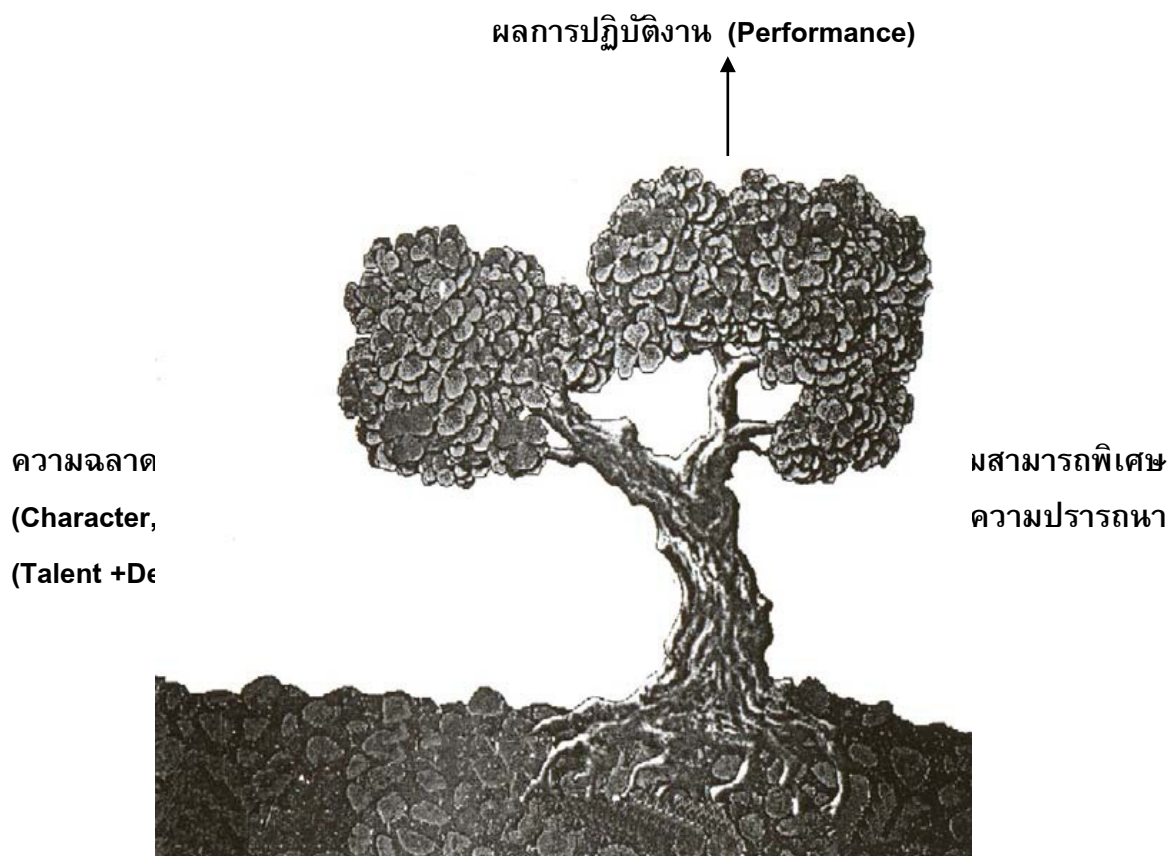
2. อุปสรรคและความไม่มั่นคงในงาน (Workplace Adversity) คือ ความไม่มั่นคงด้านอาชีพการงาน คนส่วนใหญ่ไปทำงานในแต่ละวันด้วยคิดเพียงว่า “วันนี้จะเป็นอย่างไร จะมีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่” นั่นอาจเป็นเพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อผู้ปฏิบัติงานเช่น การปรับโครงสร้างใหม่ (Reengineering) การเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ (Restructuring) หรือ การกระจายอำนาจ (Decentralizing) เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีสมมติฐานว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เช่น ใช้คนจำนวนน้อยลงแต่งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้นทุนค่าใช้จ่าย

ต่ำลงแต่ได้กำไรเพิ่มขึ้น แต่กระทบกับการจ้างงาน การเลิกจ้างงานและการกำหนดอัตรากำลังคนในสถานประกอบการ

3. อุปสรรคในระดับบุคคล เป็นส่วนที่ต้องได้รับความทุกข์ยาก และอุปสรรคเป็นขั้น ๆ มาจากสังคมและที่ทำงาน ในการเอาชนะบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนโดยการสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาส มีการพัฒนาความสามารถในการเผชิญหน้าอุปสรรคให้อยู่ในระดับที่สูงเพียงพอ เช่น ประทักซ์ ลิขิต เลอสรวง (นภดล คำเต็ม. 2545: 39; อ้างอิงจาก ประทักซ์ ลิขิตเลอสรวง. 2545) กล่าวบรรยาย เรื่อง จิตวิทยาในการเอาชนะอุปสรรคในชีวิตและการทำงานไว้ว่า ความยากลำบากมีให้อุปสรรคเสมอไป ต้องเปลี่ยนอุปสรรคเป็นความท้าทาย เปลี่ยนความท้าทายให้เป็นโอกาส และโอกาสนี้เองที่จะเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ” จากสถิติที่พบว่าเด็กอายุ 6 ขวบจะหัวเราะเฉลี่ยวันละ 300 ครั้งแต่ผู้ใหญ่จะหัวเราะเฉลี่ยเพียงวันละ 17 ครั้งเท่านั้น ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าในชีวิตเราต้องพบกับอุปสรรคและต้องฝ่าฟันกับความยากลำบากเพิ่มขึ้นตามวัยและความรับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่าอุปสรรคหรือความยากลำบากเป็นปัจจัยหลักและเป็นองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์ล้มเลิกหรือยังเพียรพยายามกระทำหรือปฏิบัติต่อไป หากบุคคลทราบว่าการสิ่งใดบ้าง และรู้ว่าต้องใช้ความเพียรพยายามอย่างไรในการเอาชนะอุปสรรค เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ เมื่อนั้นบุคคลจะกำหนดจุดมุ่งหมายและเพียรพยายามเพื่อบรรลุจุดหมายนั้น เช่น ตัวอย่างนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง โทมัส อัลวา เอดิสัน ที่ใช้ความพยายามในการทดลองคิดค้นและผลิตหลอดไฟเป็นเวลานานจึงประสบความสำเร็จในการทดลอง นั้นแสดงว่า การที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ต้องการได้นั้น ต้องมีความอดทน เพียรพยายาม แม้จะมีอุปสรรคหรือพบกับความยากลำบาก (อรพินท์ ตราโต. 2546: 51)

สตอลทซ์ (ซีร์คักดี กำบรรณารักษ์. 2551: 55; อ้างอิงจาก Stoltz. 1997: 29-34) ได้เปรียบเทียบสิ่งที่นำมาซึ่งความสำเร็จของมนุษย์ว่า เป็นดังเช่นส่วนต่างๆ ของต้นไม้ โดยนำมาเปรียบเทียบเป็นแผนผังต้นไม้ เพื่อจะได้แยกเป็นส่วนต่างๆ ตามแนวทาง ของความสำเร็จ ในความเป็นจริง ถ้าแต่ละบุคคลมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าอุปสรรคต่ำ ทำให้ขาดความสามารถในการต้านทานความยากลำบากหรืออุปสรรค บุคคลนั้นจะหยุดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่วนอีกด้านหนึ่ง ถ้าบุคคลมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงเพียงพอ บุคคลนั้นจะสามารถพัฒนาศักยภาพได้เช่นเดียวกับต้นไม้ที่เจริญเติบโตบนภูเขาสูง ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพต้นไม้ของความสำเร็จ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 4 ต้นไม้แห่งความสำเร็จ

ที่มา: ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2551). *พลังแห่งความสำเร็จ*. หน้า 55.

จากภาพประกอบ 4 สามารถอธิบายส่วนต่างๆที่ทำให้เกิดความสำเร็จของมนุษย์ ดังนี้

ใบ แสดงถึง ผลของการปฏิบัติ หมายถึง ลักษณะต่างๆของเราที่ปรากฏแก่สายตาผู้อื่น หรือลักษณะต่างๆ ของบุคคลอื่นที่ปรากฏแก่เรา ซึ่งจะประเมินความสำเร็จได้จากวันเวลา ลักษณะต่างๆเหล่านี้มีผลต่อการได้รับการส่งเสริม มิตรภาพ ชีวิตสมรส และหน้าที่การงาน กิ่งก้าน แสดงถึง ความสามารถพิเศษและความปรารถนา หมายถึง ความสามารถพิเศษแสดงทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์และความรู้ที่ตัวเรามีความรู้และสามารถทำได้ ส่วนความปรารถนาแสดงแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น ความหลงใหล แรงขับและความทะเยอทะยาน ทั้งความสามารถพิเศษและความปรารถนาล้วนนำมาซึ่งความสำเร็จ

กิ่งก้าน : ความสามารถพิเศษและความปรารถนา กิ่งแรกเปรียบเสมือนสิ่งที่เรียกว่า ปัจจัย ประวัติการทำงานหรือจดหมายแนะนำตัวประวัติการทำงานอธิบายทักษะความสามารถประสบการณ์ของคุณ รวมถึงความรู้ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่รู้ และสามารถทำได้ ผมเปรียบเทียบการประกอบขึ้นของ

ความรู้ และความสามารถนี้ว่าเป็นความสามารถพิเศษ (Talent) ส่วนใหญ่ของเม็ดเงิน เพื่อใช้ในการฝึกอบรมจะหมดไปกับการสร้างความสามารถพิเศษ แม้กระนั้นก็ตามถ้าคุณกำลังสัมภาษณ์ ผู้สมัครงาน และคุณพบคนคนหนึ่งซึ่งมีประวัติการทำงานที่เจิดจรัสมาก คุณจะตกลงจ้างคนๆ นั้น โดยทันทีหรือไม่ อาจจะไม่ผู้สมัครคนนั้นต้องแสดงให้เห็นสิ่งที่เรียกว่า ปัจจัยการสัมภาษณ์ หรือ ความปรารถนาด้วย ความปรารถนาอธิบายแรงจูงใจความกระตือรือร้น ความลุ่มหลง แรงขับ ความทะเยอทะยานไฟในตัวและประกายในดวงตาที่เรามองหาเมื่อจะจ้างงานใครบางคน คุณอาจจะมี ความสามารถพิเศษทั้งหมดที่มีอยู่ในโลก แต่ปราศจากความปรารถนาซึ่งมันไม่มีค่าอะไร คุณไม่สามารถเป็นผู้เก่งกาจในสิ่งที่ยากใต้อะไรเลยหากปราศจากความปรารถนาที่จะเป็นเช่นนั้น

คุณต้องการทั้งความสามารถพิเศษ และความปรารถนา เพื่อที่จะประสบความสำเร็จแม้กระนั้น สิ่งนี้ก็เหมือนกับกิ้งก่าของต้นไม้ที่สามารถเติบโตขึ้นในอากาศ ด้วยเหตุผลนี้เองเราจึง ต้องมุ่งความสนใจไปที่ประเด็นเกี่ยวกับลำดับ

ลำดับ แสดงถึง สติปัญญา สุขภาพและบุคลิกลักษณะ ซึ่งศาสตราจารย์ฮาเวิร์ด-การ์ดเนอร์ อาจารย์ทางจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาเวิร์ด ได้แสดงการวัดความฉลาดของคนเราไว้ 7 ด้าน คือ ภาษาศาสตร์ กลศาสตร์ ความรู้เรื่องอวกาศ ตรรกศาสตร์ - คณิตศาสตร์ ดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ในตัวเอง ซึ่งความฉลาดคนเราจะแตกต่างกันไปตามระดับ บางคนอาจจะเด่นด้านใดด้านหนึ่ง และความฉลาดที่เด่นชัดของแต่ละบุคคลจะมีผลต่ออาชีพที่แสวงหา โดยมีผลต่อวิชาที่เลือกเรียนและจะใช้เป็นตัวจำแนกอาชีพของคนได้ อารมณ์และสุขภาพร่างกายก็ส่งผลต่อความสามารถสำหรับการประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ถ้ามีความวิตกกังวลจนล้มป่วยหรือ ได้รับบาดเจ็บก็อาจทำให้คุณไม่ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามหากมีอารมณ์และสุขภาพที่ดี ช่วยส่งเสริมความสามารถเพื่อประสบความสำเร็จ ส่วนบุคลิกลักษณะของมนุษย์ที่มีความ สุขภาพ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความสุขุม ความกรุณา ความกล้าหาญ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็น บุคลิกลักษณะของผู้ที่ประสบความสำเร็จ

อารมณ์และสุขภาพร่างกาย ก็ส่งผลต่อความสามารถสำหรับการประสบความสำเร็จ โรคภัยไข้เจ็บเหล่านี้ก็จะทำลายความแข็งแกร่งในการมุ่งสู่ยอดเขา การปีนขึ้นไปจะเป็นเหมือน สมรรถนะแห่งการเอาชีวิตรอด หรือการฝ่าฟันสู่ภูเขานี้ในทุกๆ วัน ในทางกลับกันพลังของอารมณ์และ สุขภาพร่างกาย ก็สามารถเพิ่มพลังในการปีนขึ้นไปได้ด้วยเหตุนี้เอง สุขภาพร่างกายก็เป็นประเด็น เกี่ยวกับลำดับเช่นกัน

นิสัย เป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจในคุณค่าของมันเป็นอย่างมาก เห็นได้จากงานเขียน มากมาย และอริสโตเติลได้อธิบายไว้เมื่อราว 2400 ปีมาแล้ว ในพระคำภีร์ไบเบิลเก่าและใหม่ โดย กล่าวว่า ความยุติธรรม ความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ ความเฉลียวฉลาด ความเมตตาปราณี ความ กล้าหาญ ความกรุณา นั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญร่วมกันอย่างสงบสุข และประสบความสำเร็จ ดังนั้น นิสัย ก็เป็นประเด็นเกี่ยวกับลำดับด้วย

รากฐาน : พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู และความศรัทธา ราก แสดงถึง พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่อ ซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

หากปราศจากปัจจัยในส่วนของการ พันธกรรมจะเป็นตัวที่เกี่ยวกับอารมณ์ และระดับของความวิตกกังวลที่มีต่อการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลด้วย การเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อความฉลาด นิสัยการบริโภค การพัฒนาบุคลิกลักษณะมีผลต่อทักษะ ความปรารถนาและการแสดงออก ความเชื่อ คือ สิ่งที่ยังคับให้เกิดความหวัง และการแสดงออกทางจริยธรรม การกระทำของบุคคล และการคิดค้นหาวิธีการในการพิสูจน์ความจริง ทุกๆ ปัจจัยที่กล่าวมาแล้วนั้น มีความสำคัญต่อความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ไม่มีปัจจัยใดที่เติบโตขึ้นมาโดยปราศจากปัจจัยรากฐาน ลองพิจารณาถึงเรื่องพันธกรรม แม้มรดกทางพันธกรรมอาจจะไม่สามารถนำมาใช้ตัดสินชะตาชีวิตได้ แต่มันก็มีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตอันที่จริงเมื่อเร็ว ๆ นี้ได้มีงานวิจัยที่โดดเด่นที่ใช้ชี้ให้เห็นว่า พันธกรรมนั้น อาจเป็นพื้นฐานสำคัญของพฤติกรรมของเรา และอาจจะมากเกินกว่าที่คนเราจะยอมรับได้ งานศึกษาที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในเรื่องของอิทธิพลทางพันธกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม คือการศึกษาเรื่องคู่แฝด ที่มหาวิทยาลัยมินเนโซตา ซึ่งเป็นการศึกษาคู่แฝดเหมือนนับร้อยๆ คู่ที่แยกกันอยู่ตั้งแต่เกิดแม้ว่าคู่แฝดเหล่านี้ จะเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงก็ตาม พวกเขาก็ยังคงมีความคล้ายคลึงกันอย่างน่าตกใจความคล้ายคลึงกันต่างๆ นั้นก็พบในการศึกษาคู่แฝดอื่นๆ ด้วย ซึ่งมีทั้งชอบอาหารประเภทเดียวกัน มีลักษณะท่าทางเหมือนกัน แสดงมารยาทที่คล้ายๆ กัน เลือกทำงานในอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีค่านิยมที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน บางคู่ก็มีค่านิยมที่เหมือนกัน ชอบงานอดิเรกที่เหมือนกัน ใช้น้ำหอมกลิ่นเดียวกัน รูปลักษณ์เหมือนกัน งานศึกษาเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เราพิจารณาจะเลือกนั้น มีอิทธิพลมาจากพันธกรรมของเรา งานวิจัยชิ้นล่าสุดระบุว่า พันธกรรมมีผลต่ออารมณ์ และระดับความกังวลด้วยปัจจัยรากฐานอันที่สองนั้น ทำให้หลายๆ คนเป็นนักบำบัดในธุรกิจการเลี้ยงดูที่คนได้รับมีอิทธิพลต่อความฉลาด การก่อรูปของนิสัย การพัฒนาบุคลิกภาพ อีกทั้งการมีทักษะ ความต้องการและการปฏิบัติงานของตัวเอง ปัจจัยรากฐานอันที่สามคือ ความศรัทธา เอ็ม สก็อต เพค เขียนไว้ใน “The Call to Community” ว่า ความศรัทธาเป็นรากฐานที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ ไม่ว่าความศรัทธาของคนคนนั้นจะเป็นอย่างไร ล้วนถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญ ซึ่งคนที่จะประสบความสำเร็จอย่างสูงได้นั้นจะต้องมีความศรัทธาเป็นปัจจัยรากฐาน เฮอร์เบิร์ต เบนสัน

จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด นักวิจัยผู้บุกเบิกในเรื่องบทบาทของความศรัทธาในเรื่องของสุขภาพ กล่าวว่า “แบบแผนทางพันธกรรมของเรา ได้ทำให้เกิดความเชื่อในส่วนที่แท้จริงอันลึกซึ้งของธรรมชาติมนุษย์” ตามที่เบนสันกล่าวว่า การสวดมนต์มีผลต่อต่อมไทรอยด์และฮอร์โมนควบคุมความเครียดในร่างกาย ซึ่งส่งผลต่อความดันเลือดที่ลดลง อัตราการเต้นของหัวใจที่ผ่อนคลายมากขึ้น และการหายใจ รวมไปถึงประโยชน์อื่นๆ อีกมากมาย

จอร์จ โซโลมอน (ธีร์คัตต์ กำบรรณารักษ์. 2551: 124-125) ศาสตราจารย์ทางจิตเวชและชีวพฤติกรรมศาสตร์ ศูนย์การแพทย์ยูซีแอลเอ ได้แสดงให้เห็นว่า การตอบสนองต่อวิกฤติการทางลบได้ก่อให้เกิดการเสื่อมอย่างรวดเร็วของภูมิคุ้มกันการติดเชื้อ(T-cell) ในผู้ป่วยเอดส์ เห็นได้ชัดว่าโรคใหม่ๆ บางอย่างก็เพิ่งเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การเติบโตจากการวิจัยนั้นได้ชี้แนะให้เห็นว่า AQ ของคุณนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อสุขภาพของคุณ

เจมส์ เพเนเบเกอร์ (ธีรศักดิ์ กำปรรณารักษ์. 2551: 125) ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยเซาท์เทิร์น เมโซดิสท์ ได้แสดงให้เห็นผ่านการศึกษามากมายที่เกี่ยวเนื่องกัน พบว่า การเขียนบันทึกความรู้สึกของบุคคลมีผลทางบวกและช่วยสร้างระบบภูมิคุ้มกัน คนที่เขียนบันทึกได้ถูกทดสอบและพบว่า ระบบภูมิคุ้มกันได้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่ไม่ได้เขียนบันทึก ข้อดีของการเพิ่มภูมิคุ้มกันเป็นผลให้อาการเจ็บป่วยบรรเทาลง และไปพบแพทย์น้อยครั้งกว่าคนที่อยู่ในกลุ่มควบคุม การแสดงความรู้สึกด้วยการเขียนบันทึกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสารเคมีในร่างกายคุณ ซึ่งเป็นผลให้มีสุขภาพดีขึ้น บางทีอาจเป็นเพราะว่ามันช่วยเพิ่มพูนความรู้สึกลงในการควบคุมได้มากยิ่งขึ้น

ลักษณะของผู้ที่จะประสบความสำเร็จ

ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545: 91-95) ได้กล่าวถึงบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารระดับสูง หรือ CEO เจนเนอรัลอิเล็กทริก (General Electric) ชื่อว่า แจ็ค เวลช์ (Jack Welch) ในนิตยสารฟอร์จูน คุณแจ็ค กล่าวว่า ในการบริหารงานในการที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือบุคลากรขององค์กรนั้น จะต้องมีการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อย่างสม่ำเสมอมีวิธีการนำเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาอย่างสม่ำเสมอ และได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ (VISION) ซึ่งหมายถึง ความฝันและการลงมือกระทำตามความฝัน หรือมาจาก $Dream + Action = Vision$ คือการมองการณ์ไกลไปข้างหน้าและต้องมุ่มมองที่กว้างไม่ใช่มุมที่มุ่มแคบแค่มุมใดมุมหนึ่ง จะต้องเป็นใจกว้างมองได้หลายมุมหลากหลาย จะมองไกลและต้องใฝ่รู้

2. การที่มีพลัง (Energetic) หรือเหมือนกับคนที่ มีไฟในตัว เป็นคนกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีความคล่องตัวสูง มีพลังอย่างแรงกล้าในตัวที่จำคิดจะทำ เหมือนมีพลังพิเศษ นอกจากนี้ ยังต้องเป็นคนที่สามารถผลักดัน สามารถจูงใจคนอื่น ลูกน้อง เจ้าหน้าที่ทุกคนในองค์กรให้เกิดพลังขึ้น สามารถกระตุ้นให้มีพลังขึ้นและทำงานอย่างเต็มความสามารถ

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self confidence) คือ มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง และขณะเดียวกันก็เชื่อมั่นผู้อื่นด้วย สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้าที่จะดึงคนเก่งมาทำงาน ไม่กลัวที่จะทำงานกับคนเก่ง ต้องเข้าใจคนและเข้าใจจิตวิทยามนุษย์ สามารถมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดของพนักงาน คือ Put the Right Man on the Right Job ซึ่งจะมีส่วนทำให้งานก้าวไปข้างหน้าและเจริญพัฒนาต่อไปได้

4. จะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ กล้าที่จะเสี่ยง แต่จะต้องเสี่ยงอยู่บนเหตุผล และข้อมูล ต้องกล้ารับผิดชอบสิ่งที่ทำ (Calculated Risk) จะต้องเป็นคนที่กล้าตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ยาก ๆ (Difficult Decision) ซึ่งหากตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม งานที่มีประสิทธิภาพก็จะเกิดขึ้นนอกจากนี้ สโตลท์ ยังได้เสนอแนวคิดว่าคุณที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ดังนี้ความสามารถในการ

เผชิญอุปสรรค ประกอบด้วยหลัก 2 ประการ คือหลักการทางวิทยาศาสตร์และหลักการปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคประกอบด้วย

4.1 การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น (L=Listen to Your Core Responce) หมายถึง ความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไข เพราะการฟังเป็นพื้นฐานทางแนวคิดของมนุษย์ที่จะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ

4.2 การตั้งมั่นในเหตุผลและหลักเกณฑ์ (E=Establish Accomtability) หมายถึง การมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและตั้งมั่นยึดมั่นเอาแนวคิดนั้นไปสู่การปฏิบัติจริง

4.3 การวิเคราะห์แยกแยะ (A-Analyze the Evidence) หมายถึง การพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อนำมาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.4 การปฏิบัติ (D-Do Something) หมายถึง การลงมือกระทำตามที่ได้วางแผนการปฏิบัติ

คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)

1. มีการตั้งเป้าหมายหรือตั้งความปรารถนาอย่างแรงกล้าในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า และมีความพยายามที่จะมุ่งไปยังจุดหมายนั้น

2. มีจิตใจเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง (Strong –Minded) หมายถึง การไม่หวาดกลัวต่อภัยอันตรายและไม่คิดว่าตนเกิดมาเคราะห์ร้าย คนที่มี Strong Minded มีลักษณะอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอเด็ดขาด เคารพบนอบต่อผู้ที่ใหญ่กว่า มีความเมตตากรุณาต่อผู้น้อย ไม่ฉุนเฉียว โกรธง่าย

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self – confidence) หมายถึง คนที่เชื่อว่าตนเองสามารถกระทำในสิ่งที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ได้สำเร็จ บุคคลประเภทนี้มีลักษณะพึ่งตนเองไม่กลัวความผิดพลาดเมื่อทำผิดแล้วถือว่าความผิดพลาดนั้นเป็นบทเรียนเพื่อสอนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องไป

4. มีพลังอำนาจของความคิดและพลังจิตที่แรงกล้า (Will –power) เพื่อเป็นเครื่องนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงกับบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำค่อนข้างแตกต่างกันมาก ซึ่งกลุ่มมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงจะสามารถควบคุมและรับมือกับสถานการณ์ปัญหาที่เข้ามาเผชิญได้ดีกว่ากลุ่มที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เพราะฉะนั้นความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้น ๆ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมสถานการณ์ได้

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2544: 14-16) ได้ยกตัวอย่างคุณลักษณะของคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายหรือความปรารถนาอย่างแรงกล้าในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า (Aim) แล้วพยายามมุ่งไปยังจุดหมายนั้นให้ได้

2. การมีหัวใจเด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง (Strong Minded) คือ ไม่หวาดกลัวต่อภัยอันตรายและ ไม่คิดว่าตนเกิดมาเคราะห์ร้าย คนที่มีความเด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง จะมีลักษณะอ่อนโยน แต่มีโชอ่อนแอทำการเด็ดขาด เคารพบนอบต่อผู้ที่เป็นใหญ่กว่า มีเมตตากรุณาต่อผู้น้อย ไม่ฉุนเฉียวหรือโกรธง่าย คนประเภทนี้แม้จะต้องเผชิญกับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัสก็ไม่ใจเสีย ถึงจะถูกคนอื่นทำร้ายหรือถูกกลั่นแกล้ง ก็ทำร้ายได้เพียงร่างกาย แต่ทำร้ายหัวใจด้วยไม่ได้ หากจะถูกประทุษร้ายจนย่อยยับ ก็สามารถก่อสร้างตนให้กลับดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. การมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) คือ เชื่อว่าตนเอง จะสามารถกระทำในสิ่งที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ได้จนสำเร็จ ลักษณะข้อนี้ไม่ใช่คนอวดดี แต่เป็นลักษณะของคนที่ยิ่งตนเองไม่กลัวที่จะทำแล้วผิดพลาด แต่จะถือเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียน เพื่อสอนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อไป

4. มีพลังอำนาจของความคิดและพลังจิตที่แรงกล้า (Will-Power) ข้อนี้ลักษณะคล้ายคลึงกับการมีหัวใจเข้มแข็ง แต่ต่างกันตรงที่หัวใจเข้มแข็งเป็นเครื่องต้านทานต่อสภาวะความลำบาก ส่วนพลังอำนาจของความคิดและพลังจิตที่แรงกล้าเป็นเครื่องนำให้บรรลุผลที่ต้องการ คนที่จะก้าวขึ้นสู่อำนาจอันใหญ่หลวงได้นั้นจะต้องมีกระแสแห่งดวงจิตแรงพอที่จะข่มหัวใจของคนอื่นลงได้

ทิพวรรณ จันทสิทธิ์ (2550: 8) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ว่า โนฮงค็กรเปรียบเสมือนเทคโนโลยีที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับคอมพิวเตอร์ แต่มีสิ่งหนึ่งที่ทำให้ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) แตกต่างจากเทคโนโลยีอื่น ๆ คือ

1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) วัดได้อย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับร่องรอยการปฏิบัติงานอื่น ๆ

2. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) พัฒนาและเสริมสร้างเป็นบุคลิกที่ดีได้

3. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ช่วยยกระดับจิตใจของมนุษย์อันเกิดจากการฝึกฝน การปฏิบัติการประเมินผล และความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง

4. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นรูปแบบที่สามารถทำให้เหมาะสมและนำไปประยุกต์ใช้ได้

5. การวัดผลทางด้านความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เชื่อถือได้จากงานวิจัย

องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย (ทิพวรรณ จันทสิทธิ์. 2550: 8-9)

1. มีเครื่องมือในการเอาชนะอุปสรรค
2. มีหลักทฤษฎีใหม่ที่มีประสิทธิภาพ
3. มีวิธีการวัดที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์สามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางอุปสรรค

1. รักษาพลังแข่งขันไว้เสมอ
2. รู้จักยกระดับความสามารถในการทำงาน
3. รักษาพลังสร้างสรรค์ให้คงอยู่ตลอดเวลา
4. รักษาความมีชีวิตชีวาไว้เสมอ
5. กล้าเสี่ยงและกล้าทดลอง
6. เข้ารับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาพลังการแข่งขัน
7. มีความหวังและรักษากำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรค
8. สามารถปรับปรุงตัวเองจากเหตุการณ์ที่ได้กระทำซึ่งเป็นความผิดพลาดได้

ดีกว่าและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

9. ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคและความกดดันที่ได้รับ
10. แสดงความรับผิดชอบต่ออุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นและสาเหตุของอุปสรรคหรือปัญหานั้น

2.4 เทคนิคการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

เทคนิคการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) นี้ สตอลทซ์ (Stoltz. 1997: 149-186) เรียกว่า The LEAD sequence and Stoppers! ซึ่งได้จากการวิจัยและประสบการณ์จริง โดยเชื่อว่าบุคคลสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงนิสัยของการคิด ซึ่งสร้างได้โดยการโต้แย้งรูปแบบความคิดเดิมและสร้างรูปแบบความคิดใหม่อย่างตั้งใจ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ฟังการตอบสนองต่ออุปสรรค (Listen to your adversity response = L) เป็นขั้นที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ในขั้นนี้จะพัฒนาความสามารถในการรับรู้ถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด ทำให้สามารถตอบสนองต่ออุปสรรคหรือจัดการอุปสรรคได้อย่างทันท่วงทีด้วยการพูดหรือบอกกับตัวเองให้รับรู้ ว่า ขณะนี้ได้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นกับตนเอง และต้องตอบสนองต่ออุปสรรคด้วยความเข้มแข็งระดับใด จึงจะสามารถแก้ไขอุปสรรคได้ โดยมีลำดับขั้นในการปฏิบัติดังนี้

1. กระตุ้นการตระหนักรู้ถึงอุปสรรคที่กำลังเกิดขึ้น โดยตอบสนองต่อสภาวะดังกล่าวด้วยการส่งเสียงแปลก ๆ ทุกครั้งที่พบกับอุปสรรค ซึ่งจะช่วยให้ตัวเองหยุดและตรวจสอบอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งยังช่วยขัดขวางการตอบสนองเชิงลบแบบไม่รู้ตัวให้เป็นทางบวกอย่างรู้ตัวอีกด้วย

2. ตรวจสอบและประเมินความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของตนเองจากสถานการณ์ที่กำหนด

3. ฝึกฝนการประเมินด้วยการทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและมีการรับรู้อย่างเป็นธรรมชาติมากขึ้นจนกลายเป็นสัญชาตญาณ คือ ตอบสนองต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติด้วยความเข้มแข็งและมุ่งมั่น

4. ให้การเสริมแรงทางบวก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับวิธีการตอบสนองและแนวทางที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ขั้นที่ 2 สำรวจจุดเริ่มต้นและความเป็นเจ้าของผลลัพธ์ (Explore All Origins and Your Ownership of the Result = E) เป็นการค้นหว่าสิ่งใดคือจุดเริ่มต้นและความรับผิดชอบของคนที่มิต่อผลลัพธ์ที่ได้จากอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนว่าตนต้องทำอะไรเพื่อให้สถานการณ์ดีขึ้นหรือแตกต่างออกไป และส่วนใดของผลลัพธ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ส่วนใดอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของตน มีลำดับขั้นในการปฏิบัติดังนี้

1. สำรวจหาสาเหตุของอุปสรรคว่าเกิดขึ้นจากความผิดพลาดของตนเองหรือผู้อื่น

2. ระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งที่ตนควรจะกระทำได้ดีกว่าหรือแตกต่างไปจากที่สิ่งที่ปฏิบัติไปแล้ว

3. ทบทวนความรับผิดชอบของตนต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์หลักฐาน (Analyze the Evidence = A) เป็นการวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อค้นหาข้อจำกัดของอุปสรรค ซึ่งไม่ใช่ข้อจำกัดในการปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจนด้วยการหาหลักฐานมาสนับสนุนว่าสิ่งใดบ้างที่อยู่เหนือการควบคุม อุปสรรคจะคงอยู่อีกนานเท่าไร ทำอย่างไรจะทำให้อุปสรรคหมดไป พร้อมทั้งวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการแก้ไขและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งต้องปฏิบัติดังนี้

1. สังเกตและตรวจสอบเพื่อหาหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอุปสรรคนั้นอยู่นอกเหนือการควบคุมของตนเอง

2. สังเกตและตรวจสอบเพื่อหาหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอุปสรรคนั้นกระจายไปยังส่วนอื่นในชีวิต

3. สังเกตและตรวจสอบเพื่อหาหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นคงอยู่นานเกินความจำเป็นด้วยการปฏิบัติดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยโต้แย้งต่อการตอบสนองต่ออุปสรรคและแยกแยะความคิดหรือข้อสมมติฐานออกจากข้อเท็จจริง และหาหลักฐานมาสนับสนุนข้อสรุปที่ได้ตัดสินใจตอบสนองต่ออุปสรรคนั้น ๆ ด้วยการหาข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ทำบางสิ่ง (Do something! = D) เป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้อุปสรรคหมดไปช่วยเพิ่มการควบคุม และจำกัดการแพร่กระจายของอุปสรรคไม่ให้ไปยังส่วนอื่น ๆ ของชีวิต ด้วยการปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สืบหาข้อมูลและวิธีการปฏิบัติโดยพิจารณาจากความพร้อมของตน
2. เลือกวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรคที่สร้างสรรค์ โดยการจรรยาบรรณที่ต้องกระทำหรือแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้น
3. จัดลำดับรายการที่ต้องกระทำก่อน-หลัง โดยระบุวัน-เวลาที่จะลงมือปฏิบัติให้แน่นอน
4. ปฏิบัติการตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ด้วยขั้นตอนของ LEAD นั้นสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น แล้วยังสามารถพัฒนาองค์กรและชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งประโยชน์ที่ซ่อนอยู่เมื่อใช้ LEAD ช่วยเหลือผู้อื่นนั้น สตอลท์ (Stoltz, 1997: 227-230) กล่าวถึงไว้ ดังนี้

1. มีความสุขจากการบรรเทาความทุกข์อันเป็นผลจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง
2. เข้าใจถึงการใช้สติที่จะหยุดความคิดเดิม ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่ใหญ่หลวงตามมาได้
3. ช่วยรวบรวมความต้องการต่าง ๆ ที่สะสมไว้ออกมาต่อสู้กับอุปสรรค เพื่อให้ชีวิตกลับสู่สภาพเดิมด้วยการแสดงความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
4. เรียนรู้วิธีขัดขวางรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายและค้นพบการแก้ปัญหาแบบใหม่ ๆ ซึ่งเป็นความท้าทายของชีวิต
5. การมีประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงครั้งเดียวจะติดตัวตลอดไป
6. สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคนี้เพื่อพัฒนาได้ทั้งส่วนบุคคลและองค์กร
7. การเปลี่ยนแปลงนิสัยกระทำได้อย่างรวดเร็ว แต่การเรียนรู้ทักษะใหม่นั้นต้องมีการฝึกฝนสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งก็คือในระหว่างที่ปฏิบัติตามขั้นตอนของ LEAD หรือตอบสนองต่ออุปสรรคนั้นบุคคลอาจปล่อยให้เกิดการคิดเกินจริงที่อาจทำให้เกิดความเสียหายมากขึ้นหรือการคิดเชิงวิบัติ (Catastrophizing) ขึ้นได้ ซึ่งถือว่าการตอบสนองต่ออุปสรรคอีกรูปแบบหนึ่งเช่นกัน โดยเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สามของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ซึ่งก็คือการเข้าใจ (Reach) การปล่อยให้คิดเกินจริงหรือการคิดเชิงวิบัติเกิดขึ้นบ่อย ๆ จะทำให้เซลล์ประสาทในสมองเกิดความแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการคิดที่ไม่เหมาะสมนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งยังไปกดระบบภูมิคุ้มกันโรคด้วยการปล่อยสารเคมีออกมาจากระบบประสาทในระดับที่ผิดปกติอีกด้วย ดังนั้นจึงควรขัดขวางหรือหยุดความคิดเกินจริงหรือการคิดเชิงวิบัติที่นั้นเสียด้วยตัวหยุด (Stoppers) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถช่วยบุคคลให้สามารถหยุดการคิดเกินจริงหรือการคิดเชิงวิบัตินี้ได้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ตัวเบี่ยงเบน (Distracters) และตัวจัดโครงสร้างความคิดใหม่

(Reframers) ประกอบด้วยเทคนิครวม 8 ประการ สำหรับขัดขวางทางเดินของเซลล์ประสาทที่เป็นอันตรายนี้ การเรียนรู้ที่จะใช้ตัวหยุดนี้ได้จากการลงมือปฏิบัติของบุคคลเท่านั้น ตัวหยุดนี้จะช่วยฟื้นตัวหรือความยืดหยุ่นและลดความเสียหายจากอุปสรรคให้น้อยลงได้ ดังนี้ (Stoltz, 1997: 187-200)

1. ตัวเบี่ยงเบน (Distracters) เป็นเทคนิคที่ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยขัดขวางการตอบสนองที่เป็นอันตรายและเปลี่ยนแปลงสภาพทางอารมณ์และร่างกายสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1.1 หยุดการคิดเกินจริงหรือคิดเชิงวิบัติที่จะทำให้เกิดการตอบสนองที่อาจก่อให้เกิดเสียหายมากขึ้นด้วยการใช้ฝ่ามือตบลงบนโต๊ะหรือฝาผนังดัง ๆ พร้อมกับตะโกนคำว่า "หยุด" เพื่อขัดขวางการเชื่อมต่อของเซลล์ประสาทในสมอง

1.2 เบี่ยงเบนความสนใจด้วยการจ้องดูสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคอย่างตั้งใจวิธีนี้เรียบง่ายและไม่รุนแรงจึงเหมาะสำหรับใช้ในสถานที่สาธารณะทั่วไป

1.3 สวมหมวกยางไว้ที่ข้อมือ เมื่อพบกับอุปสรรคหรือตอบสนองต่ออุปสรรคด้วยการคิดเกินจริงหรือคิดเชิงวิบัติที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้นก็ให้ดึงหมวกยางติดที่ข้อมือตนเองเพื่อขัดขวางอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดนั้น เทคนิคนี้สามารถใช้ได้ง่าย ตรงไปตรงมาเป็นเครื่องเตือนใจที่มองเห็นได้ เพื่อหยุดการคิดเกินจริงหรือคิดเชิงวิบัติในสมองและจัดเส้นทางการตอบสนองใหม่ สามารถใช้ได้กับทุกสถานที่

1.4 เบี่ยงเบนตัวเองออกจากอุปสรรคด้วยการทำกิจกรรมผ่อนคลายต่าง ๆ เช่น การชมภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ การอ่านนวนิยาย และการทำงานอดิเรก เป็นต้น เพื่อหยุดการคิดฟื้นฟูอารมณ์ ร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงก่อนที่จะกลับมารับมือกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อไป

1.5 ใช้การออกกำลังกายช่วยปลดปล่อยความเครียด ทำให้ร่างกายสดชื่น เพิ่มระบบภูมิคุ้มกันและปรับสภาพอารมณ์ให้สงบขึ้น ฯลฯ

2. ตัวจัดโครงสร้างความคิดใหม่ (Reframers) เป็นวิธีช่วยหยุดการคิดเกินจริงหรือการคิดเชิงวิบัติด้วยการมองอุปสรรคในแง่มุมที่แตกต่างออกไปและปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ด้วยความรู้สึที่สมดุล ทำให้เห็นตนเองและอุปสรรคในมุมมองใหม่ ๆ สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

2.1 การค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของชีวิตด้วยการถามตัวเองถึงสถานการณ์ที่กำลังประสบอยู่ เหตุผลที่ต้องปฏิบัติเช่นนั้น อะไรคือสิ่งที่ต้องการอันแท้จริง วิธีการใดที่สามารถช่วยให้บรรลุตามที่ต้องการ หรือใช้คำถามเพื่อแสดงเหตุผลต่อการตอบสนองต่ออุปสรรคที่กำลังประสบอยู่

2.3 การทำตัวเองให้เล็กลงด้วยการออกไปสัมผัสกับสถานที่ที่แปลกใหม่ พบกับสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือพบกับผู้คนจำนวนมาก จะช่วยให้มีมุมมองใหม่ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นและพบว่าโลกภายนอกยังคงดำเนินต่อไปแม้ว่ามีความเสียหายกำลังเกิดขึ้นก็ตาม

2.4 การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นที่พบกับอุปสรรคที่หนักกว่าหรือโศกเศร้ากว่า นอกจากจะช่วยเบี่ยงเบนความคิดเชิงวิบัติแล้วยังส่งผลดีกับร่างกายและจิตใจ ยกกระดับจิตวิญญาณและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบภูมิคุ้มกันอีกด้วย

คริสโตเฟอร์ ไนท์ (Christopher Knight) ได้เสนอแนะวิธีขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางความสำเร็จในชีวิตของคนเรา ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา AQ ดังนี้ (มณฑรา ธรรมบุศย์. 2544: 17; อ้างอิงจาก คริสโตเฟอร์ ไนท์)

1. เริ่มต้นด้วยการจกรายการอุปสรรคที่เป็นตัวขัดขวางความสำเร็จ (Obstacles to Success List) อย่างน้อย 101 รายการ ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 ขาดวินัยในตนเอง
- 1.2 นิสัยชอบสอดรู้สอดเห็นเรื่องของคนอื่น
- 1.3 ขาดความทะเยอทะยานในชีวิต
- 1.4 สุขภาพไม่สมบูรณ์
- 1.5 ชอบพูดเท็จหรือพูดโอ้อวดเกินความเป็นจริง
- 1.6 ขาดความซื่อสัตย์

2. ให้เพื่อนสนิทเพื่อนร่วมงานหรือลูกน้องในที่ทำงานช่วยพิจารณาเพิ่มเติมว่า ยังมีรายการอื่นหรือไม่ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความสำเร็จเพราะบางครั้งคนเหล่านั้นอาจจะเขียนรายการอุปสรรคที่เราคาดไม่ถึงก็ได้

3. นำรายการที่จดไว้ทั้งหมดส่งต่อไปยังเพื่อนร่วมงานให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อช่วยกันพิจารณาว่า มีรายการใดบ้างที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความสำเร็จในชีวิตของเราอย่างแท้จริง โดยพิจารณาย้อนหลังเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้น หากเป็นไปได้ควรระบุตำแหน่งงานในช่วงที่ทําเคยเป็นและได้ทำงานร่วมกับคนเหล่านั้นไว้ด้วย

4. แบ่งกลุ่มรายการอุปสรรคย่อย ๆ ทั้ง 101 รายการให้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เขียนรายการเหล่านั้นไว้ในกระดาษ (ควรเขียนตัวโต ๆ) แล้วนำไปติดไว้ที่ฝาผนังห้องพยายามเตือนใจตนเองด้วยการอ่านทุกวันจะได้ตั้งใจที่จะขจัดนิสัยที่ไม่ดีเหล่านั้น

5. พยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถทำได้เกี่ยวกับงานให้สำเร็จลงอย่างรวดเร็วโดยอัตโนมัติ จะได้มีเวลาว่างมากขึ้นในการขจัดอุปสรรค และสร้างสะพานไปสู่ความสำเร็จ เช่น E-mail, Fax < Voice - mail, Notebook PC's เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) , เซาวัน์ปัญญา (IQ) และ เซาวัน์อารมณ์ (EQ)

มีหลายคนสงสัยว่า บางคนมีเซาวัน์ปัญญาดีกว่า มีความถนัดเฉพาะด้านที่เหนือกว่า มีร่างกายแข็งแรง มีครอบครัวที่อบอุ่น มีสังคมที่ดีและมีทรัพยากรไม่จำกัด ในขณะที่หลายคนขาดแคลนในสิ่งเหล่านั้นทำไมคนที่ฉลาดล้ำเลิศ จึงมีศักยภาพน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นซึ่งมีปัญญาและโอกาสน้อยกว่าหากแต่ยังสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ คำถามเหล่านี้มักก่อให้เกิดคำถามที่ได้ยินอยู่เสมอว่าแล้วสิ่งใดกันแน่ที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (Stoltz. 1997: 11) แนวคิดที่ยืนยันและให้ความสำคัญกับเซาวัน์อารมณ์ว่า เป็นตัวพยากรณ์

ความสำเร็จในชีวิตได้มากกว่าเขาวนัปัญญาที่อยู่หลายแนวความคิด เช่น เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer; & Salovey.1990) บาร์ออน (Bar-On. 1992) โกลแมน (Goleman. 1995) และคูเปอร์และชาวาฟ (Cooper & Sawaf. 1997) แต่อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากเขาวนัอารมณ์ของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ เพราะบางคนล้มเลิกความตั้งใจและยุติการกระทำเสียก่อน ทั้ง ๆ ที่มีศักยภาพและทักษะมากพอ นั้นเป็นเพราะเขาขาดความเพียรพยายามที่จะฟันฝ่าและต่อสู้กับอุปสรรค หรือขาดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ดังนั้นเขาวนัปัญญาและเขาวนัอารมณ์จึงยังไม่สามารถนำมาทำนายความสำเร็จได้ หากเป็นแต่เพียงตัวประกอบหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จได้เท่านั้น

วิทยา นาควัชระ (2544: 92-93) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องในตัวเองที่ทำให้มีความสุขหรือทุกข์ ประสบความสำเร็จมากขึ้นหรือน้อยลงกันทุกคน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. พันธุกรรม
2. การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็ก
3. สิ่งแวดล้อม

ปัจจัยทั้ง 3 อย่างนี้ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่ดีหรือไม่ดี เป็นนิสัยที่จะทำให้ชีวิตเจริญหรือทำให้ชีวิตเสื่อมถอยลง ปัจจัยบางอย่างก็เชื่อว่า ได้รับอิทธิพลมาจากกรรมพันธุ์ เช่นเขาวนัปัญญา (IQ) ถ้าใครมีเขาวนัปัญญาสูงถือว่าฉลาด และบางปัจจัยก็เชื่อว่ามาจากการอบรมเลี้ยงดู เช่น การพัฒนาของสมองซีกขวาที่ทำให้เกิดเขาวนัอารมณ์ (EQ) ถ้าใครมีมากก็จะทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อชีวิต อารมณ์ดี ปรับตัวเองได้ดี เห็นอกเห็นใจคนอื่น มีความสุข ปัจจัยบางอย่างก็มาจากการหล่อหลอมพฤติกรรม การเลียนแบบจากตัวแบบที่ดีและมีวินัยในชีวิต ทำให้เกิดความฉลาดทางคุณธรรม (MQ) ซึ่งเป็นเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูเช่นเดียวกัน แต่สำหรับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เชื่อว่าจะทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะอุปสรรคได้มากขึ้น เป็นความอดทนบึกบึนมีพลังที่จะฟันฝ่าอุปสรรคได้มาก ผลงานก็มีมาก รวมไปถึงความสำเร็จในชีวิตและความสุขก็จะมีมากขึ้นด้วย

อารี พันธุ์มณี (2546: 102) กล่าวว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบแห่งความดีหลายประการ เริ่มตั้งแต่มีสติปัญญาดี มีอารมณ์ดี มีสังคมดี และประการที่สำคัญคือต้องสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้หรือมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) นั้นเองเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) , เขาวนัปัญญา (IQ) และ เขาวนัอารมณ์ (EQ) แล้วพบว่า เขาวนัปัญญาถูกกำหนดโดยพันธุกรรม แต่เขาวนัอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) กำหนดได้โดยการอบรมเลี้ยงดู การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการฝึกฝน ความสามารถทั้ง 3 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและช่วยส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความจำเป็นที่คนเราต้องมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)

ศรัณพร คันธรส (2552: 28) กล่าวว่า การที่บุคคลผู้หนึ่งจะประสบความสำเร็จในหน้าที่ การงานและชีวิตได้ จะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลาย ๆ ส่วน ตั้งแต่แรกเริ่มของการได้รับ

พันธุกรรม การหล่อหลอมเลี้ยงดู ได้รับการสร้างศรัทธาและพลังในการอดทนต่อสู้ฟันฝ่า อุปสรรคต่าง ๆ ให้เกิดตั้งแต่เล็กพร้อมทั้งได้รับประสบการณ์เพื่อเกิดการเรียนรู้ในการยืนหยัดต่อสู้ ปัญหา จนเกิดทักษะ ความรู้ความสามารถฝังลึกเป็นบุคลิกลักษณะของบุคคลที่จะสนองตอบต่อ ปัญหาอุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่อย่างมานะอดทน และมีจิตใจที่เข้มแข็งที่จะต้านทานต่อปัญหา อุปสรรคเหล่านั้นโดยมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาและเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อก้าว ไปสู่ความสำเร็จได้

บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดจะต้องมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เนื่องจากมีข้อค้นพบในงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นจำนวนมากที่พบว่า ความสำเร็จในชีวิต (Life success) ของคนเรานั้น เกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ความเฉลียวฉลาดหรือความสามารถในเชิงสติปัญญา (IQ)
2. ความสามารถในการเข้าสังคม (SQ/ Social quotient หรือ Social intelligence)
3. ความเข้มแข็งในตนเอง (Self - strength) หรือความทะเยอทะยานที่จะไปสู่

ความสำเร็จ(Ambition) โดย 33 % ของความสำเร็จในชีวิต เป็นผลมาจากความสำเร็จในการเรียน ซึ่งต้องอาศัยเชาวน์ปัญญา (IQ) (ข้อ 1) ส่วนอีก 67 % เป็นผลมาจากความสำเร็จที่เกิดจากทักษะใน การเข้าสังคม และความทะเยอทะยานไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการเข้าสังคม (SQ) กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) (ข้อ2 และ ข้อ3) ในทัศนะของ สดอลทซ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเข้มแข็ง ในตนเอง (Self - Strength) แต่ ดร.แดเนียล โกลแมน (Dr. Daneil Goleman) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง Emotional Intelligence มีความเห็นว่า 67 % ของความสำเร็จมาจากองค์ประกอบด้าน เชาวน์ อารมณ์ (EQ) ซึ่งมีความหมายรวมไปถึงความสามารถที่สำคัญ 2 ด้านที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นคือ ความสามารถในการเข้าสังคม (Social Skill) กับความทะเยอทะยานที่จะไปสู่ความสำเร็จ (Ambition) ซึ่งเป็นความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับตนเอง (Self-Skill) ด้วย (online)

ดังนั้น ความสำเร็จในชีวิตของมนุษย์พัฒนาขึ้นมาจาก องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ จาก ความสามารถในด้านปัญญา IQ = 1/3 จากทักษะในการเข้าสังคม (Social Skill) = 1/3 และจาก ความทะเยอทะยานที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จ (Ambition) อีก 1/3 จึงสรุปได้ว่า ความสามารถใน การเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกวัยนั่นเอง

2.5 การวัดความสามารถในการเผชิญละพินฝ่าอุปสรรค

สตอลซ์ (1997: 87 – 142) ได้สร้างแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค หรือ

The adversity response (ARP) และทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในด้านอาชีพอายุ เชื้อชาติ และวัฒนธรรม ในองค์กรต่าง ๆ โรงเรียน ชุมชน และนักกีฬา มากกว่า 20,000 คน โดยได้อาศัยหลักการวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการใช้อักษรย่อว่า CO2RE โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการที่ 1 คือ การควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค (Control – C) หมายความว่า ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคหรือปัญหา ซึ่งความสามารถนี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าท่านสามารถรับมือต่อสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่ท่านได้ดีเพียงใด หรือเล็งเห็นว่ารับต่อสถานการณ์นั้นได้มากน้อยเพียงใด จากแนวคิดนี้ทฤษฎีการมองโลกในแง่ดีมากของ Seligman ได้สนับสนุนว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการควบคุมสถานการณ์ และผลกระทบจากการควบคุมสถานการณ์นี้ จะส่งผลต่อ CO2RE ทุกมิติผู้ที่ได้คะแนน C สูง คือ คนที่สามารถเข้าไปปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้นและรู้จักพลิกแพลงสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การควบคุมสถานการณ์มีอยู่ 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 เป็นการควบคุมสถานการณ์หลักจากที่ได้ตั้งสติแล้ว เช่น ถ้าเกิดปัญหาขึ้นการโต้ตอบก็อาจจะเป็นการพูดจาที่ทำให้เสียใจภายหลัง หรือการกระทำที่ทำให้เสียใจภายหลังเช่น ในกรณีนี้ที่ได้เถียง ตวาดเสียงดัง ใช้อารมณ์กับผู้บังคับบัญชาหรือกระแทกประตู แต่หลังจากที่คิดแล้วตั้งสติแล้วก็อยากกลับไปขอโทษ ซึ่งจะพบได้ทั่ว ๆ ไป

รูปแบบที่ 2 เป็นการควบคุมสถานการณ์ทันทีโดยที่เมื่อมีเหตุการณ์หรือปัญหาเกิดขึ้นบางครั้งรู้สึกโกรธ รู้สึกผิดหวัง รู้สึกหมดหวังแต่ความรู้สึกเหล่านั้นนั้นจะถูกปลดด้วยความคิดในทางบวกและมีปฏิริยาโต้ตอบที่ออกมาในทางบวกทันที เช่น ขอบคุณเจ้านายที่วิเคราะห์วิจารณ์ได้ใช้เวลาดูผลงานและจะนำไปปรับปรุงเพื่อที่จะทำให้ดีขึ้น มีความคิดทางบวก ว่าเจ้านายหวังดีอยากให้งานออกมาดีจึงตำหนิ ซึ่งเป็นการควบคุมสถานการณ์ที่ต้องอาศัยการฝึกฝน

หลักการที่ 2 คือ สาเหตุและความรับผิดชอบ (Origin – Or และ Ownership – Ow) หมายความว่า ความสามารถในการพยายามแก้อุปสรรคโดยถือว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาขององค์กรหรือของตนเอง

2.1 สาเหตุ – ผู้ที่มีคะแนน Or สูง คือ คนที่สามารถวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่าเกิดจากอะไร ใครควรจะได้รับผิดชอบและรู้ถึงหน้าที่บทบาทและตำแหน่งของตนเองอย่างเด่นชัดเมื่อประสบปัญหาแบบเดิมก็สามารถแก้ไขได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2 ความรับผิดชอบ – ผู้ที่มีคะแนน Ow สูง คือ คนที่ยินดีรับผิดชอบต่อผลของ

การกระทำของตน ไม่ผลึกความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น คนที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่เป็นผู้ที่กล้ารับผิดชอบ บุคคลที่มีความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขในสถานการณ์สูงจากผลที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มว่า จะสามารถคาดเดาเหตุการณ์แล้วรับมือได้ มีการพัฒนาต่อไปในเรื่องของเหตุการณ์ที่ได้รับ มีความพยายามอยู่ต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบสูงจากผลที่เกิดขึ้น มีแนวโน้ม ดังนี้

- สามารถคาดเดาเหตุการณ์แล้วรับมือได้
- ลงมือปฏิบัติ
- มีการพัฒนาต่อไปในเรื่องของเหตุการณ์ที่ได้ประสบ
- มีความรับผิดชอบสูง
- มีความพยายามอยู่อย่างต่อเนื่อง
- มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นสูง
- กล่าวโทษตนเองในระดับที่เหมาะสม

หลักการที่ 3 คือ Reach – R หมายความว่า การรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค เป็นวิธีการคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่มีจุดจบ เป็นการวัดผลกระทบของปัญหาและความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลว่าอย่างน้อยเพียงใดผู้ที่มีคะแนน R สูง คือ บุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบและควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาหรือความยุ่งยากเกิดขึ้นว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชีวิตสามารถเข้ามาครอบงำชีวิตอย่างง่ายดาย ยิ่งได้คะแนน R ต่ำเท่าไรยิ่งมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นยอมให้ปัญหาเข้ามารุกรานในชีวิตได้อย่างง่ายดายมากขึ้น ทำลายความสุข สุขภาพจิตและส่งเสริมให้เหตุการณ์เลวร้ายกว่าที่เป็นอยู่

หลักการที่ 4 Endurance – E หมายความว่า ความอดทนต่ออุปสรรคซึ่งถ้าหากว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี เป็นคนมองโลกในทางบวก พยายามมองปัญหาใหญ่ให้เป็นปัญหาที่เล็กก็จะทำให้เขาสามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ในที่สุด ในชีวิตประจำวันของคนเรา หรือในการทำงานทุกอย่างก็จะมีปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้าง การอดทนต่อปัญหาก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ปัญหานั้นหายไปผู้ที่มีคะแนน E สูง จะมองเห็นว่าปัญหาหรืออุปสรรคเป็นสิ่งชั่วคราว สามารถแก้ไขได้ มีกำลังใจเข้มแข็งในการเอาชนะอุปสรรค อดทนต่อปัญหาต่าง ๆ และมีความเชื่อว่าหลังผ่านฟันอุปสรรคไปแล้วจะพบกับความราบรื่น ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีคะแนน E ต่ำ เมื่อพบกับอุปสรรคจะหยุดและหนีปัญหาทันที มิติ E เป็นมิติสุดท้ายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ที่อธิบายว่าอุปสรรคนั้นจะสิ้นสุดเมื่อใดและมีระยะเวลาานานเท่าใด สาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ จึงจะหมดไป หากบุคคลที่มีคะแนน E ต่ำ นั้นแสดงว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเจอปัญหานี้ไปอีกนานเป็นคนยอมแพ้อะไรง่าย ๆ ซึ่งความคิดความรู้สึกเช่นนี้ไม่ช่วยให้สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

การให้คะแนน

ตัวอักษร C O2 R และ E แสดงถึงปฏิกริยาที่มีต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ตามข้อคำถามซึ่งเป็นสถานการณ์ของปัญหาที่สมมติขึ้น โดยตัวอักษรดังกล่าวจะมีเครื่องหมาย + และเครื่องหมาย – แต่ละคะแนนที่นำมาวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้นั้น จะเป็นคำตอบที่เครื่องหมาย – เท่านั้น เนื่องจากเป็นคะแนนที่ได้มาจากเหตุการณ์ปัญหาโดยนำ คะแนนที่ใส่ลงไป

ในกระดาษคำตอบที่เตรียมไว้และคำนวณตามหลัก CORE ซึ่งหลักการทั้ง 4 ข้อ มีปฏิสัมพันธ์กัน
อย่างชัดเจน

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) นี้เป็นระดับคะแนน
ของกลุ่มคนทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นคะแนนเหล่านี้จึงเป็นแต่เพียงสิ่งที่ช่วยให้
เข้าใจความเป็นตัวตนมากยิ่งขึ้น คะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคจะมีความต่อเนื่อง
เพราะฉะนั้นระหว่างคนสองคนที่ได้คะแนนระหว่าง 134 และ 135 ก็จะไม่มีความแตกต่าง
แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม สามารถจัดกลุ่มคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค
(AQ) สูง กลาง ต่ำ ได้ดังนี้ ผู้ที่ได้ 165 – 200 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญ
และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงมากสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีมีการดำเนินชีวิตที่
เป็นปกติ แม้จะต้องเจอกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมสถานการณ์และ
จัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี และยังสามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นถึงวิธีการเผชิญ
อุปสรรคผู้ที่ได้ 135 – 164 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค
(AQ) สูง สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ค่อนข้างดี นอกจากนี้ยังพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการ
จัดการกับอุปสรรคและแก้ปัญหาบางเรื่องได้ โดยนำแนวคิดที่ได้จากการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น
จากประสบการณ์ในครั้งก่อน ๆ มาปรับปรุงและจัดการกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นใหม่ให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น ผู้ที่ได้ 95 – 134 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคปานกลางและ
สามารถนำพาชีวิตไปในทิศทางที่ดีได้ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลประเภทนี้อาจกลายเป็นบุคคลที่มี
ความทุกข์ใจได้เช่นกัน เนื่องจากเก็บกดปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เอาไว้จนเกิดความคับข้องใจ
เพราะฉะนั้นจึงควรศึกษาเครื่องมือและวิธีการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค
(AQ) เพื่อมาใช้เป็นทักษะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ที่ได้ 60 – 94 คะแนน หมายถึง คนที่มี
ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำ ทุกอย่างในชีวิตถูกมองว่าเป็นปัญหาและ
ส่งผลให้การดำรงชีวิตไม่ราบรื่นเท่าที่ควร รู้สึกท้อแท้หมดหวัง แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่ม
นี้ไม่ควรท้อแท้เพราะสามารถรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและพัฒนาความสามารถในการ
เผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ให้อยู่ในระดับสูงได้ผู้ที่ได้ 59 คะแนนหรือต่ำกว่า หมายถึง คนที่มี
ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำมากบุคคลประเภทนี้จะประสบกับความทุกข์
และทรมานใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปัญหา เพราะฉะนั้นแล้วจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการศึกษา
และพัฒนาทักษะในการเพิ่มความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เพื่อพัฒนาแรง
บันดาลใจ พลังการทำงาน สุขภาพจิต ความสามารถในการดำรงชีวิต การสนองตอบปฏิริยาต่าง ๆ
ความอดทน ความเพียรพยายามและความหวัง ไม่ควรวิตกกังวลให้มากจนเกินไป และพึงระลึกไว้ว่า
ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้จำต้องทุ่มเทจิตใจ และเตรียมใจที่จะ
ให้โอกาสตัวเองในการเปลี่ยนแปลงนี้ แล้วจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า หลักการวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทั้ง 4 ข้อ นั้นมีความสัมพันธ์และทำงานร่วมกัน โดยคนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงจะเป็นคนที่มองเห็นโอกาสในทุกครั้งที่มีความปัญหาและใช้โอกาสนั้นในการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์คะแนนของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคบุคคลที่ได้คะแนนความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงนั้นย่อมแสดงว่าเป็นบุคคลที่ได้เปรียบผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำ ดังนั้นความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นสิ่งที่สามารถอธิบายถึงลักษณะบุคคลได้ว่าถ้ามีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นบุคคลนั้นสามารถที่จะควบคุมและแก้ไขสถานการณ์ได้ มีความพยายามที่จะแก้ไขและอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ทำให้สามารถเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคได้และเมื่อทำได้ก็จะเกิดความภาคภูมิใจ ประสบความสำเร็จ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ไว้ดังนี้

สตอลทซ์ (Stoltz, 1997: 106-125) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งใช้ในการประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการควบคุมตนเอง (C = Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง ได้แก่ การมีระดับการรับรู้ถึงความสามารถของตนเองที่จะควบคุมตนเองให้ผ่านพ้นเหตุการณ์และความลำบากสูง เป็นผู้มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา (Proactive Approach) ไม่ย่อท้อพยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น เปรียบได้กับนักบินเขาที่ชอบความท้าทาย คนกลุ่มนี้มักคิดเสมอว่า “ ทุกอย่างมีหนทางเสมอ และไม่มีอะไรที่เป็นการเสี่ยงอีกต่อไป ” คนเหล่านี้จะมีพลังอำนาจในตนเองและการปฏิบัติเชิงรุกต่อปัญหาและควบคุมปัญหาได้จะส่งผลดีในการทำงานระยะยาว ส่งผลต่อผลผลิตของงานและสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัตติยา น้ายาทอง (2551: 129) พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองและการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการมองโลกในแง่ดี การกำกับตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง

สตอลทซ์ (Stoltz, 2000: 61-64) ได้แบ่งการควบคุมเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ

1. การควบคุมการตอบสนองล่าช้า (Delayed Response Control) เป็นการแสดงพฤติกรรมอารมณ์หรือความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังที่ได้แสดงพฤติกรรม

อารมณ์หรือความรู้สึกในลักษณะต่าง ๆ ที่อาจไม่เหมาะสมออกไปแล้ว เช่น การกล่าวขอโทษหรือแสดงความเสียใจ

2. การควบคุมการตอบสนองตามธรรมชาติ (Spontaneous Response Control) เป็นความสามารถในการยับยั้งการแสดงออกเชิงลบต่อเหตุการณ์หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นและจัดการให้การตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ

ในทางตรงข้าม ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ด้านนี้ในระดับต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่รับรู้ว่ามีปัญหา อุปสรรค ความลำบากแม้เพียงเล็กน้อยก็ทำลายความรู้สึกที่มีพลังอำนาจให้หมดไป หมดพลังต่อสู้ จะเพิกเฉยและเย็นชาต่อปัญหา และยังคงจะเชื่อเรื่องโชคชะตาหรือเคราะห์กรรม มักเป็นผู้ที่ไม่ดีนรณ ไม่กระตือรือร้น อิดโรยและเป็นผู้ที่อ่อนแอกับความยากลำบาก มีชีวิตไปวันๆ อย่างลุ่มๆ ดอนๆ ในรายที่มีในระดับต่ำมากๆ ก็อาจจะล้มเลิกความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาในที่สุดคนกลุ่มนี้มักคิดว่า “ นี่เป็นสิ่งที่เกินกว่าที่ฉันจะไปถึง ” “ ฉันไม่สามารถทำอะไรได้ ” “ ไม่จำเป็นต้องเอาหัวไปชนกำแพงอิฐ ” ดังนั้น พวกที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำ จึงเปรียบเหมือนพวกที่รักษายกกลางทางและพวกชีแพ่

ทอเรเซน และมาโฮนี (ประภาพร คนชื่อ (2552: 18; อ้างอิงจาก Thoresen; & Mahoney. 1974: 16 -22) กล่าวว่ากระบวนการที่สำคัญในการควบคุมตนเองมี 2 ประการ

1. บุคคลเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมให้บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยอาศัยหลักการเมื่อบุคคลเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับพฤติกรรมได้แล้ว สิ่งเร้าจะเป็นตัวแนะนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ถ้าไม่มีการเสนอสิ่งเร้าพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้นจะไม่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลสามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสิ่งเร้าที่จัดสภาพขึ้นใหม่สิ่งเร้า นั้น ก็จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วย หลักการดังกล่าวจึงสามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุคคลได้ โดยลดความถี่ของสิ่งเร้าที่เป็นตัวแนะนำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

2. การควบคุมผลกรรม หมายถึงการให้ผลกรรมตนเองหลังจากที่ได้ทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ซึ่งอาจเป็นการเสริมแรงหรือการลงโทษตนเองก็ได้ แต่การลงโทษตัวเองนั้นมีลักษณะเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา จึงเป็นการยากที่บุคคลจะนำไปปฏิบัติกับตนเองได้ (Comier; & Comier. 1979: 50)และบางครั้งก็เพียงแต่ช่วยระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เท่านั้น อาจทำให้เกิดปฏิกริยาทางลบต่ออารมณ์ ดังนั้นบุคคลจึงนิยมการเสริมแรงตนเองมากกว่า (Watson; & Tharp. 1972: 136)

โรเซนบัม (สาวิตรี ล้ำเลิศ. 2552: 62; อ้างอิงจาก Rosenbaum. 1980: 109-121) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดการควบคุมตนเองเพื่อใช้กับวัยรุ่นและผู้ใหญ่ เป็นแบบรายกายตนเองจำนวน 36 ข้อ ใช้ชื่อเครื่องมือว่า The Self-Control Schedule (SCS) ซึ่งประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง 4 ลักษณะ คือ

1. การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเองในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำ

2. การประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น การวางแผน การให้คำจำกัดความของปัญหา การประเมินตัวเลือก การคาดหมายสิ่งที่จะเกิดตามมา

3. ความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง

4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพในผลการกระทำของตน (Self efficacy) เช่น สามารถสังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความสามารถการควบคุมสิ่งแวดล้อมหรือควบคุมการกระทำด้วยตนเอง ลักษณะเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert format) 6 อันดับ ประกอบด้วยข้อความทางบวก 25 ข้อ และข้อความทางลบ 11 ข้อ ค่าความเชื่อเชื่อมั่นนี้โรเซนบัมได้นำเครื่องนี้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปอายุประมาณ 15 ปี ถึง 62 ปี จำนวน 600 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 7 กลุ่มในแต่ละช่วงอายุ ทั้งที่เป็นเพศชาย และเพศหญิง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือนี้โรเซนบัมได้หาค่าสหสัมพันธ์กับเครื่องมืออื่นๆ เช่น แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ของรอตเตอร์ (Rotter's I-E Scale) พบค่าสหสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนและค่าสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและหาค่าสหสัมพันธ์กับแบบวัดความเชื่อที่ไร้เหตุผล (Irrational Beliefs Test) ของโจนส์ (Johnes, 1968) พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือในสถานการณ์ทดลอง พบว่า ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดการควบคุมตนเองสูง สามารถทนต่อสิ่งเร้าที่ให้โทษได้ดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นก็แสดงว่า แบบวัดการควบคุมตนเองของ โรเซนบัม เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวัดการควบคุมตนเองได้

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (ประภาพร คนชื่อ (2552: 18 ; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2536: 351-352) ได้กล่าวถึงข้อดีของการควบคุมตนเองไว้ดังนี้

1. การควบคุมตนเองเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่บุคคลสามารถให้ผลกรรม ต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างสม่ำเสมอเพราะสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงด้วยตนเองได้ตลอดเวลา

2. การควบคุมตนเองทำให้เกิดการแผ่ขยายพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นการแผ่ขยายข้ามสภาพการณ์ ข้ามพฤติกรรมหรือข้ามเวลา (การคงอยู่ของพฤติกรรม)

3. พฤติกรรมบางชนิดไม่สามารถให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ควบคุมให้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นมีสิ่งเร้ามากมาย และยังมีให้การเสริมแรงและลงโทษตลอดเวลา เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้น ถ้ามีวิธีการใช้การควบคุมตนเองควบคู่กันไปการดำเนินการจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การใช้การควบคุมตนเองบางครั้งสามารถที่จะนำมาใช้ควบคุมพฤติกรรม ที่ได้รับผลกรรมอ่อน ผลกรรมอ่อน หมายถึง ผลกรรมที่มีปริมาณน้อยมากเกิดขึ้นซ้ำไม่มีความสำคัญต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น ซึ่งมักไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น โปรแกรมการลดความอ้วน

5. บุคคลสามารถทำได้ถ้าผู้กำหนดและตัดสินใจเลือกที่จะทำดังนั้น การควบคุมตนเองจึงทำให้การดำเนินโปรแกรมต่างๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. การควบคุมตนเองช่วยประหยัดเวลาในการดำเนินการของผู้บำบัดเนื่องจากกระบวนการปรับพฤติกรรมทั้งหมดผู้เข้ารับการบำบัดเป็นผู้จัดการเอง ผู้บำบัดเพียงแต่ให้คำแนะนำและชี้แนะเท่านั้น

7. การควบคุมตนเองเป็นเป้าหมายของการปรับพฤติกรรม เพราะการควบคุมตนเองเป็นการฝึกให้ผู้รับการบำบัดสามารถที่จะควบคุมตนเองได้

8. การควบคุมตนเองนั้นจะทำให้ผู้เข้ารับบำบัดมีความรู้สึกที่ดีกับตนเอง ด้านทัศนคติต่อตนเอง ความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง หรือความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นมองโลกในแง่ดีเพราะมีความเชื่อว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นเพราะเขาเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นเอง

อัจฉรา วิไลหงษ์ (2549: 54). ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการปรับสัณใหม่เพื่อลดพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวรรณวิทย์ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนลดลงหลังจากที่ได้รับการควบคุมตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะการควบคุมตนเองเป็นการปรับพฤติกรรมโดยที่นักเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองด้วยตัวเอง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความสามารถของนักเรียนในการควบคุมสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเองด้วยโดยที่นักเรียนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองอันเนื่องมาจากความรับผิดชอบส่วนใหญ่ในการปฏิบัติ

เคนดอลล์ และวิลคอกซ์ (ประภาพร คนชื่อ 2552: 39 ; อ้างอิงจาก Kendall; & Wilcox. 1979: 120 - 129) ได้พัฒนาแบบประเมินค่าการควบคุมตนเอง The Self – Control Rating Scale (SCRS) โดยให้ครูและบิดามารดาเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมเด็ก ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดพฤติกรรม 33 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของ ลีเคิร์ท 7 สเกล โดยอาศัยแนวคิดว่าการควบคุมตนเองมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านความคิด และด้านพฤติกรรม ผลปรากฏว่า เด็กที่มีการควบคุมตนเองเป็นเด็กที่มีความสุขุม รอบคอบสามารถแก้ปัญหา และสามารถวางแผนการกระทำด้วยความสุขุม นอกจากนี้เด็กที่มีการควบคุมตนเองสามารถแสดงพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว หรือสามารถยับยั้งพฤติกรรมที่ขัดต่อการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย

นิตยาภรณ์ ด้วงเรือง (สาวิตรี ล้ำเลิศ. 2552: 65; อ้างอิงจาก นิตยาภรณ์ ด้วงเรือง. 2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้การควบคุมตนเองกับการใช้สัญญาเงื่อนไขเพื่อลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลสังฆรักษ์ประชาอุทิศ อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2540 จำนวน 16 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้การควบคุมตนเอง และกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้สัญญาเงื่อนไข ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังการใช้การควบคุมตนเองและภายหลังการใช้สัญญาเงื่อนไข และนักเรียนที่ใช้การควบคุมตนเองและนักเรียนที่ใช้สัญญาเงื่อนไขมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บราวน์ (ประภาพร คนชื่อ 2552: 39; อ้างอิงจาก Brown. 1975: 319 - 330) ได้ใช้กระบวนการควบคุมตนเองเพื่อลดความวิตกกังวลของคนไข้จากศูนย์สุขภาพจิต ใช้เวลาในการ

ฝึกฝน 10 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า คนไข้ที่ได้รับการฝึกฝนกระบวนการควบคุมตนเองมีความวิตกกังวลลดน้อยลงและมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความมั่นใจและมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น

ประภาพร คนชื่อ (2552: 74) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการควบคุมตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาพบุรีเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มของตัวแปรปัจจัยได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่อมั่นในตนเองสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ กับความสามารถในการควบคุมตนเอง ได้แก่ ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม พบว่าปัจจัยด้านลักษณะมุ่งอนาคตส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง พบว่าความสามารถในการควบคุมตนเองมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านความคิด และด้านพฤติกรรมหากนักเรียนสามารถควบคุมตนเองได้ก็จะส่งผลต่อความสุข ความมั่นใจ การคิด และการแก้ปัญหาของนักเรียน มองตนเองด้านบวก

1.2 ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุและความรับผิดชอบ (O2 = Origin and Ownership) หมายถึง การวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุของปัญหา โดยการพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข การดำเนินโทษตนเองจะนำไปสู่การเสียใจหรือการสำนึก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง (Powerful Motivator) และหากนำมาใช้อย่างเหมาะสมจะบังเกิดประโยชน์ แล้วตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตน เราเป็นเจ้าของปัญหาต้องหาทางแก้ไขให้ได้ ไม่ผลักระความรับผิดชอบลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านต้นเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวคิดว่าสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุใด โดยหาจากตัวเองคือพิจารณาตนเองก่อนและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนี้เป็นการมองโลกในแง่ดี แต่การพิจารณาตนเองจะเป็นการกล่าวตำหนิตนเองเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตนเองพร่ำเพรื่อเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญส่ง กวยเงิน (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความรับผิดชอบ ส่งผลทางตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และลักษณะ คานเครีอ (2550: บทคัดย่อ) พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ ความรับผิดชอบ โดยอธิบายการผันแปรความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ร้อยละ 93.5 ตามสมการคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin) เป็นการกล่าวโทษตนเองว่าเป็นสาเหตุหรือจุดเริ่มต้นของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งการกล่าวโทษนั้นมีประโยชน์ 2 ประการด้วยกันคือ 1) ช่วยในการเรียนรู้และตัดสินใจพฤติกรรมของตน 2) ทำให้เกิดความสำนึกผิด ซึ่งช่วยผลักดันให้ค้นหาจิตใจตนเองและประมาณวิธีการต่าง ๆ ที่อาจทำให้คนอื่นเดือดร้อน ความสำนึกผิดนี้เป็นแรงจูงใจที่มีพลังหากใช้

อย่างเหมาะสมแล้วจะช่วยในการรับรู้ที่เป็นจริงหรือความเสียหายที่อาจเป็นไปได้ การกล่าวโทษตัวเองในระดับที่พอเหมาะทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Learning) หรือวงจรข้อมูลป้อนกลับ(Feedback Loop) ที่ต้องการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการประเมินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิดและวิธีการปรับปรุงแก้ไข เป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง ระดับการตอบสนองตามสาเหตุของปัญหาที่ต่ำอาจทำลายวงจรข้อมูลป้อนกลับที่อยู่ภายใต้การกล่าวโทษตนเองอย่างเกินจริง ซึ่งจะค่อย ๆ ทำลายความสามารถในการเรียนรู้จากความผิดของตน ความหวังคุณค่าในตน (self-worth) ระบบภูมิคุ้มกันและอาจตัดสินใจล้มเลิกกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้ สำหรับผู้ที่มีคะแนนสาเหตุสูง มีแนวโน้มที่จะเห็นว่าที่มาของอุปสรรคเกิดขึ้นจากภายนอก ทำให้เกิดการประเมินบทบาทและการเรียนรู้พฤติกรรมที่เป็นจริง ทำให้เฉลียวฉลาดขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อพบกับสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคคล้ายกัน ในสภาพภาคหน้าความรับผิดชอบ (Ownership) เป็นความสามารถที่ตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบของตนต่ออุปสรรคที่อาจก่อให้เกิดเหตุวิกฤตได้ ความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้นช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุม การมีอำนาจในตน และแรงจูงใจในการลงมือแก้ปัญหา เพราะเมื่อมีความเป็นเจ้าของสูงก็จะยิ่งรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของอุปสรรคมากขึ้น โดยไม่เอาใจใส่กับสาเหตุที่ทำให้เกิดอุปสรรคนั้นๆ บุคคลจะกระทำด้วยความรับผิดชอบและมีเหตุผลสูงขึ้นได้ถ้าเชื่อว่าเป็นเจ้าของอุปสรรคที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่ง ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) สูงจะเหนือกว่าผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ต่ำในเรื่องของความสามารถในการเรียนรู้จากความผิดพลาดของตน การแสดงตนเป็นเจ้าของอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความสามารถในการให้เหตุผล ผลักดันให้เกิดการกระทำและทำให้มีอำนาจในตนมากขึ้น ด้วยความแตกต่างทางเพศ พบว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะกล่าวโทษตนเองว่าเป็นสาเหตุของเหตุการณ์ที่เลวร้ายมากกว่าผู้ชายซึ่งเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ก่อตัวขึ้นในช่วงต้นของชีวิตซึ่งเกิดขึ้นจากชนิดของข้อมูลป้อนกลับที่ได้รับจากครู

ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ด้านนี้ระดับต่ำ มักมีนิสัยที่ชอบตำหนิหรือโทษตนเองเกินควร การตำหนิตนเองมากเกินไปจะทำให้เสียขวัญและกำลังใจเป็นไปในทางทำลาย รู้สึกถึงการไม่มีอำนาจ ระบบภูมิคุ้มกันถูกทำลาย มีความกดดัน มีหลายคนคิดว่าตนเองเป็นเจ้าของปัญหาแต่เพียงผู้เดียว คิดว่าทุกอย่างเลวร้ายเป็นความผิดของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ความรู้สึกนี้หากสะสมเป็นเวลานานเข้าจะทำให้เสียใจ อ่อนเปลี้ย หมดกำลังใจ รู้สึกเลวร้าย ท้อใจ ซึมเศร้ายอมแพ้ไปในที่สุด เพราะการตำหนิหรือกล่าวโทษตนเองทำให้เกิดผลได้ 2 อย่าง คือการนำมาซึ่งการเรียนรู้และการปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้น และนำมาซึ่งความเสียใจ ความรู้สึกที่โดดเดี่ยว และมีโอกาสที่จะทำร้ายผู้อื่นได้

อาร์ค บิชอป เนลสัน (จิรัชญา ทิขัตติ. 2550: 36; อ้างอิงจาก ArkBechop nelsons. n.d.) กล่าวถึง กฎแห่งความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ไม่ผัดวันประกันพรุ่งในการเริ่มงานสำคัญต่างๆ
2. อย่างบ่นเมื่อมีงานรัดตัวหรือบอกว่าไม่มีเวลา แต่ควรใช้เวลาทั้งหมดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. อย่าแสร้งทำเป็นว่างานที่รับผิดชอบอยู่นั้นหนักหนาเกินความเป็นจริงและต้องทุกข์ทรมานกับงานนั้น แต่ควรยอมรับด้วยความยินดีและภูมิใจต่องานที่รับผิดชอบ

4. ไม่เสาะหาคำสรรเสริญ คำขอบคุณ การนับถือจากหัวหน้าหรือเพื่อนในระดับเดียวกัน

5. ไม่รู้สึกน้อยใจเมื่อคนอื่นไม่สนใจ

6. ไม่ปัดความรับผิดชอบให้คนอื่น

มิลตัน และ แฮริส (Milton; & Harris. 1962: 407 – 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย

2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน

3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กมีความรับผิดชอบ ควรให้เหมาะกับวัยและความสามารถของแต่ละคน

4. การให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา

5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้น ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป

6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นการมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กรับผิดชอบต่ออย่างเต็มที่

8. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้ กรมการศาสนา (2521: 21) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อไว้ ดังนี้

1. หัดไม่ปัดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น

2. ฝึกหัดให้เกิดนิสัยความรับผิดชอบต่อตั้งแต่เด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน

3. ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้หน้าที่ของตนแล้วจะไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของคนอื่น

วงศ์รวี โปธิ์สวัสดิ์ (2549: บทคัดย่อ). ได้ศึกษา การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปรีดิรัฐธรรม อำเภอมือง เพชรบุรี พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบต่อด้านการเรียนก่อนและหลังการทดลองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรัชญา ทิขิตติ (2550: บทคัดย่อ). ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ แบบ เอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนและหลังการทดลองมีความรับผิดชอบต่อทางการเรียนภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิระศักดิ์ จำปาโพธิ์ (2550: 94) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างควมรับผิดชอบต่อของนักเรียน โรงเรียนบ้านละกอ อำเภोजักราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา

เขต 2 พบว่า ภาพรวมจากการสัมภาษณ์ สังเกต และการสอบถาม พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนมาโรงเรียนและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายทันเวลา คือ ร้อยละ 100 นักเรียนเข้าชั้นเรียนทันเวลาและทุกรายวิชา และนักเรียนช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน และนักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน นักเรียนช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน คือ ร้อยละ 87 นักเรียนอาสาสมัครช่วยงานส่วนรวม คือ ร้อยละ 86

เพค (จิรัชญา ทิขัตติ. 2550: 39; อ้างอิงจาก Peck. 1958: 347 – 350) ได้ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานขึ้นอยู่กับการศึกษา โดยอาศัยความรัก จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงขึ้นด้วย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องความรับผิดชอบสรุปได้ว่าความรับผิดชอบนั้น ควรจะเริ่มฝึกตั้งแต่ยังเด็ก โดยการมอบหมายงานที่ง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อมอบหมายงานแล้วควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น ชี้แจงให้เด็กได้รู้และเข้าใจถึงขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและต่อคนอื่น ซึ่งการปลูกฝังความรับผิดชอบนอกจากจะสอนเนื้อหาหรือการบอกเล่าแล้วโดยการนำเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการแทรกเสริมในกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน ดังนั้น ครูควรติดตามดูแล และสนับสนุนส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (R = Reach) หมายถึง การวัดผล

กระทบของปัญหาความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมระวังและมีสติว่าอีกนานเท่าไรหรืออุปสรรคกำลังจะเข้ามาในชีวิตลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการคุกคามต่อชีวิตสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ และควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหายุ่งยากเกิดขึ้นเป็นผู้ที่พร้อมรับกับความยากลำบาก ทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดได้ว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านมาในชีวิตและจะผ่านไปบุคคลกลุ่มนี้จะตอบสนองต่อปัญหาด้วยความฉลาดเป็นผู้ที่สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคได้อย่างเหนียวแน่น ทำให้มองเห็นหนทางในการจัดการกับปัญหาอุปสรรคเป็นผู้ที่มีพลังล้นเหลือ มองปัญหาและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ท้าทาย มองว่าไม่มีอะไรที่เหนือปากว่าแรงและเป็นผู้ที่มีความทรหดอดทน ไม่ล้มเหลวรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นไว้ได้ ดังนั้นการรู้จักควบคุมปัญหาที่เข้ามาในชีวิตจึงเป็นยอดปรารถนาของบุคคล เพราะจะทำให้บุคคลสามารถทำอะไรต่าง ๆ ใอย่างเข้มแข็งสอดคล้องกับ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545: 94 ; อ้างอิงจาก Salovey&Mayer. 1990) ที่กล่าวว่าความสามารถที่จะจูงใจตนเองมองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และเป็นพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์ บุคคลที่มีแรงจูงใจในตนเองสูงก็ย่อมมีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูง และวีระวัฒน์ ปันนิตามัย และอุษา สิทธิสาคร (2542: 112-119) ที่กล่าวไว้ว่าการควบคุมอารมณ์ตนเองมีความสัมพันธ์กับเซาร์ปัญญาทางอารมณ์ บุคลิกภาพด้านอาการทางจิตส่งผลทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค

ในทางตรงข้าม ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ด้านนี้ต่ำจะมองว่าปัญหาหรือ อุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำลายชีวิต เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดวิกฤติ กับวิชาชีพของตนเอง ทำลายผลการงานให้ล้มเหลว ทำให้สูญเสียเงินทอง เสียขวัญ นอนไม่หลับ หลีกหนีผู้คน การตัดสินใจต่างๆ ไม่ดี

ปฐมพร กิจวรรณ (2552: 78) ได้ศึกษาพบว่า ผลกระทบของระบบแอดมิชชั่น นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่าผลกระทบด้านจิตใจ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเครียด ความวิตกกังวล และความพึงพอใจ อยู่ในระดับค่อนข้างมากทั้งหมด ชายและหญิงได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจต่างกัน

1.4 การมีความอดทน (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของ

อุปสรรคและการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหาและพยายามขจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธีลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่รู้ว่าอุปสรรคจะคงทนอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้น เราสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถ มีความหวังในชีวิต พยายามที่จะหาหนทางแก้ไขให้อุปสรรคในชีวิตถูกขจัดออกไปโดยเร็ว และพยายามทำให้ความสำเร็จอยู่กับตัวได้นาน แต่ถ้าไม่สามารถรักษาให้คงตัวได้นาน ก็จะพิจารณาได้ว่าเหตุแห่งปัญหาเป็นเรื่องธรรมดา จะสามารถผ่านพ้นไปได้อย่างรวดเร็วและไม่กลับมาอีก สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมพลัง ทำให้มองโลกในแง่ดีสุขภาพดี มองเห็นแสงสว่าง และส่งเสริมให้สามารถมีชีวิตรุ่งโรจน์ได้สอดคล้องกับศศิธร แสงใส (2550: 97) พบว่า ความสามารถในการปรับตัวและความทะเยอทะยาน สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 48 แสดงว่าการที่บุคคลเป็นตัวของตัวเองและผู้อื่นรวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่างๆตามความเป็นจริงนำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือนุคลิกลักษณะของตนอย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือน จะมีการรับรู้และความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก (ศศิธร แสงใส. 2550: 97 ; อ้างอิงจาก Roger. 1969: 108) การปรับตัวเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอมีความอดทน เอาชนะอุปสรรคหรือวิกฤติการที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการพัฒนาโดยอาศัยประสบการณ์ที่บุคคลได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางสังคมมาแก้ไขอุปสรรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การที่บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคในช่วงแรกของชีวิตไม่ได้จะส่งผลให้แก้ไขอุปสรรคช่วงต่อไปของชีวิตไม่ได้ด้วย ดังนั้น การปรับตัวของวัยรุ่นจึงขึ้นอยู่กับปรับตัวขั้นแรกและการปรับตัวได้ดีในวัยรุ่นจะส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดีในอนาคตด้วย (ศศิธร แสงใส. 2550: 97; อ้างอิงจาก Hergenhan. 1990 : 151-161)

มารศรี กลางประพันธ์ (2548: 28) ได้กล่าวถึงความอดทนต่อความลำบากในการทำงานหรือการเรียนมีดังนี้

1. เมื่อมีอุปสรรคในการเรียน การทำงานก็ไม่ท้อถอย
2. พยายามทำงานที่ยากให้สำเร็จตามเป้าหมาย
3. มีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว(งานบางอย่างอาจประสบความสำเร็จบางอย่างอาจล้มเหลวได้)
4. มีทั้งยากและง่าย (งานบางอย่างใช้ความอดทนมาก งานบางอย่างใช้ความอดทนน้อย)

5. ยึดเป้าหมายอยู่ในใจอย่างมั่นคง
6. กระตือรือร้นในงาน
7. รับผิดชอบเอาจริงเอาจังกับงาน
8. อุทิศเวลา ชยันทำงาน
9. อุตสาหะไม่ทอดย้อต่ออุปสรรคในงาน
10. ติดตามผลความคืบหน้าของงาน
11. แสดงออกถึงความพยายามในการหาทางเอาชนะปัญหาหรืออุปสรรคที่ประสบในการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของตน

12. ไม่แสดงท่าทีอึดอัดหรือแสดงความทุกข์ยากให้ปรากฏเมื่อต้องตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานะที่ไม่สะดวกสบายเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

สมสุดา ผู้พัฒนา และอัจฉรา ฐนะมัย (2543 : บทคัดย่อ, 53-104) ได้ศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับความอดทนแหล่งที่มาและปัจจัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิดและกิจกรรมใดที่เมื่อบุคคลยึดถือและปฏิบัติแล้วจะทำให้เป็นผู้ที่มีความอดทน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ ความอดทนต่อทุกขเวทนา ความอดทนต่อความกระทบกระทั่ง และความอดทนต่อความเขี้ยววน (กิเลส) ซึ่งศึกษาจากประชาชนทั่วไป โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ พิจิตร สิงห์บุรี ปทุมธานี นนทบุรี ศรีสะเกษ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา ผลการศึกษา ที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. ผู้ที่อ่านหนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมสังคมมากจะมีความอดทนมากกว่า ผู้ที่อ่านหนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมสังคมน้อย
2. ผู้ที่อ่านหนังสือธรรม รักษาศีล 8 อยู่จุดงค์ นอนกลด นิ่งสมาธิ และไปวัดมากจะมีความอดทนในทุกๆ ด้านมากกว่าผู้ที่อ่านหนังสือธรรมะ รักษาศีล 8 อยู่จุดงค์/นอนกลด นิ่งสมาธิและไปวัดน้อย
3. ผู้ที่ตระหนักถึงคุณค่าของพระรัตนตรัยมากจะมีความอดทนในทุกๆ ด้านมากกว่าผู้ที่ตระหนักคุณค่าของพระรัตนตรัยน้อย

แฟลเฮอร์ตี้และรูสเซล (จันท์ตี ถนอมคล้าย. 2539: 28; อ้างอิงจาก Flaherty and Rentzel. 1965: 408-410) ได้ศึกษาเพื่อหาบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมปลาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูง มีความอดทนมากกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบแต่ละด้านของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ที่กล่าวแล้วข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ได้ดังนี้

ตาราง 2 องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ)

องค์ประกอบ AQ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. องค์ประกอบด้านการควบคุมตนเอง (Control)	<ol style="list-style-type: none"> 1. รับรู้ถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างทันที่ทันที่ 2. แสดงออกอย่างเหมาะสม 3. รับรู้ความสามารถของตนต่ออุปสรรค 4. ประเมินระดับอุปสรรคที่เกิดขึ้น 5. ประเมินวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรค
2. องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุและความรับผิดชอบ (Origin and Ownership)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระบุสาเหตุของอุปสรรค 2. ทบทวนความรับผิดชอบของตนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น 3. ระบุสิ่งที่ต้องแก้ไข 4. ให้กำลังใจกับตนเอง 5. ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม
3. องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เข้าใจอุปสรรคตามข้อเท็จจริง 2. แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากสิ่งที่คิดไปเอง 3. กำจัดความคิดเชิงวิบัติ (Catastrophizing) 4. กำหนดเป้าหมายในการแก้ไข

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ AQ	พฤติกรรมบ่งชี้
4. องค์ประกอบด้านการมีความอดทน (Endurance)	<ol style="list-style-type: none"> 1. รับรู้ว่าคุณสมบัติอยู่เพียงชั่วคราว 2. ระบุแนวทางการแก้ไข 3. ตรวจสอบข้อมูลและแนวทางการแก้ไข อุปสรรค 4. เลือกแนวทางการแก้ไข 5. จัดลำดับการปฏิบัติตามแนวทางที่เลือก 6. ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

ที่มา: ภิญาพัชญ์ ปลากัดทอง. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2. หน้า 42.

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้

ในการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษา
ตามหลักการและเหตุผลที่แตกต่างกันไป จากการศึกษาวิจัยได้ศึกษามานักวิชาการได้ให้ความหมาย
ของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

เกลน ไมเออร์ แบลร์ และคณะ (ชัยจรดา จิตสุรผล. 2553:12; อ้างอิงจาก Glenn Myers.
Blair and others, 1963: 103) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนั้นย่อมทำให้บุคคล
แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์ครั้งต่อไปด้วยพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากครั้งก่อนคือ
สามารถทำได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ฮิลการ์ด และเบอเวอร์ (Hilgard and Bower.1975 : 11) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้
ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลจากการฝึกฝน
และประสบการณ์แต่มีใช้ผลของการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

พงศ์ หรดาล (2549: 26) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กริยาอาการที่
แสดงออกหรือการเกิดปฏิกิริยาเมื่อเผชิญกับสิ่งภายนอกและการแสดงออกอาจเกิดจากอุปนิสัยที่ได้
สะสมจากความเคยชิน ประสบการณ์ หรือการศึกษาอบรม เป็นต้น การแสดงออกอาจแสดงได้ทั้ง
การแสดงพฤติกรรมคล้ายตามหรือต่อต้าน และอาจเป็นคุณและโทษต่อเจ้าของพฤติกรรมนั้น ๆ
ดังนั้นพฤติกรรมจึงเป็นลักษณะประจำตัวของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญของ
องค์การในการที่จะดำเนินกิจการใดกิจการหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จุฬาลักษณ์ สภาพรรณวิสุทธิ์ (2550: 46) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง ลักษณะการกระทำที่บุคคลแสดงออกเพื่อตอบโต้สิ่งใดสิ่งหนึ่งขณะปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถสังเกตวัดได้

พนม พูลเพิ่ม (2552: 30) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามสูงสุดและวิธีการเรียนเป็นวิธีตอบสนองสิ่งเร้าด้านการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีต่อการเรียน

วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์ (2553: 9) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การกระทำที่ผู้เรียนแสดงออกหรือปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ตนเองเกิดการเรียนรู้โดยการแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ ได้แก่ การบริหารเวลาในการเรียน การนั่งสมาธิ การเอาใจใส่ต่อการเรียน ความตั้งใจและความสนใจในการตอบคำถาม การอ่านหนังสือ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทเรียน การใช้เทคโนโลยีช่วยในการแสวงหาความรู้ การทบทวนและการทดสอบตนเอง

โดยสรุปแล้ว พฤติกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออก กิริยาอาการ รวมถึงลักษณะ สีหน้าท่าทาง ซึ่งบ่งบอกถึงความรู้สึกร่างกายใน ความชอบหรือไม่ชอบของบุคคล ที่ผ่านประสบการณ์ ตัวอย่างของพฤติกรรม เช่น การพูด การอธิบาย การเลื้อย การยืน การแสดงออกทางสีหน้า จังหวะ การพูด ความดังของเสียง เป็นต้น

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (online) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Skills)

ความสามารถทางสติปัญญา คือ ความสามารถในการใช้ความรู้ (Knowledge) ที่มีอยู่ในสมองไปคิด แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป เนื่องจากคนเราแต่ละคนมีความรู้ไม่เท่ากัน ทั้งประสบการณ์ในการแก้ปัญหา ก็ไม่เท่ากัน จึงเป็นผลให้ความสามารถทางสติปัญญาของคนเราแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของครูที่จะให้ Information (ข้อมูลข่าวสารทั่วไปภายนอกตัวผู้เรียน) อย่างเป็นระบบ ตามหลักของการให้เนื้อหา คือ ต้องมีการแยกย่อยและจัดเรียงลำดับเนื้อหาตามสมควร โดย คำนึงถึงปริมาณที่เหมาะสมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่ซึ่งผู้เรียนจะสามารถจดจำและเข้าใจได้มากที่สุด

2. ความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ (Physical or Motor Skills)

ความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ หมายถึง การใช้กล้ามเนื้อทำงานร่วมกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตาม ลักษณะที่ควรจะเป็น แล้วได้ชิ้นงานหรือผลงานที่ถูกต้องภายในเวลาที่เหมาะสม จำนวนครั้งในการฝึก รวมถึงความถี่ในการใช้ทักษะ ส่งผลต่อความชำนาญและความคงอยู่ของทักษะฝีมือนั้นด้วย กล่าวคือ การฝึกบ่อยทาบ่อยส่งผลให้เกิดทักษะความชำนาญได้มากและการใช้ทักษะเหล่านั้นบ่อยๆ จะเป็นการ เสริมความคงทนและให้เกิดความชำนาญเพิ่มมากขึ้น

3. ลักษณะกิจนิสัยในการทำงาน (Work Habit)

กิจนิสัยของบุคคลในการทำงาน (Work Habit) เป็นการสะท้อนออกจากภาวะจิตใจที่พร้อมจะแสดงให้เห็นถึงความตระหนัก ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ ฯลฯ ในภาวะและเหตุการณ์ต่าง ๆ การให้เนื้อหา (Information) ในเรื่องกิจนิสัยมิได้เป็นการสร้างกิจนิสัยโดยตรง แต่เป็นการสร้างความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ควรกระทำหรือควรที่จะละเว้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้ จะต้องมีส่วนแวดล้อมและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยในสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เช่น ถ้าต้องการไม่ให้ผู้เรียนเข้าทำงานสาย ครูผู้สอนก็ต้องไม่สาย เป็นต้น

ระดับของพฤติกรรมการเรียนรู้

1. ระดับความสามารถทางสติปัญญา

ระดับความสามารถทางสติปัญญา คือ ความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่ในสมองไปแก้ปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงไป แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

1.1 **ขั้นฟื้นคืนความรู้** เป็นการใช้ความรู้เก่าที่มีอยู่ (หรือความรู้เดิม) โดยการลอกเลียน (Cramming) ไปแก้ปัญหาเหมือนที่เคยได้มีประสบการณ์มาแล้ว หากแก้ปัญหานั้นได้ ถือว่ามีความสามารถในระดับฟื้นคืนความรู้ (Recalled Knowledge)

1.2 **ขั้นประยุกต์ความรู้** เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ในสมองไปแก้ปัญหาใหม่ ซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน แต่ลักษณะการแก้ปัญหาดังกล่าวยังใช้เค้าโครงหรือวิธีการเดิมหากแก้ปัญหาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า มีความสามารถทางสติปัญญาในระดับประยุกต์ความรู้ (Applied Knowledge)

1.3 **ขั้นส่งถ่ายความรู้** เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ผสมผสานกันไปกับปัญหาใหม่ในลักษณะใหม่ซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน หากแก้ปัญหานั้นๆ ได้แสดงว่ามีความสามารถทางสติปัญญาในระดับส่งถ่ายความรู้ (Transferred Knowledge)

2. ระดับความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ

ความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ หมายถึง การใช้กล้ามเนื้อทำงานร่วมกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามลักษณะที่ควรจะเป็นแล้ว ได้ชิ้นงานหรือผลงานที่ถูกต้อง ในเวลาที่เหมาะสม แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ

2.1 **ขั้นเลียนแบบ** เป็นความสามารถระดับต้นที่สังเกตเห็นได้จากการแสดง การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ปฏิบัติงานตามรูปแบบซึ่งเคยได้พบได้เห็นมา ผลงานอาจยังไม่ดี เวลาที่ใช้จะนานกว่าที่ควรจะเป็น

2.2 **ขั้นหาด้วยความถูกต้อง** เป็นความสามารถซึ่งสูงขึ้นกว่าขั้นเลียนแบบ เกิดจากการฝึกฝนทักษะมากขึ้น สามารถใช้กล้ามเนื้ออย่างผสมผสาน ได้ผลงานที่ถูกต้องในเวลาที่กำหนด

2.3 **ขั้นชำนาญหรือขั้นอัตโนมัติ** เป็นความสามารถทางทักษะกล้ำเนื้อขั้นสูงสุด เกิดจากการฝึกทักษะการปฏิบัติงานนั้น ๆ จนเป็นความเคยชิน รูปแบบการแสดงออกของทักษะจะผสมผสานอย่างกลมกลืน ได้ผลงานที่ถูกต้อง ในเวลาที่รวดเร็ว

3. ระดับของกิจนิสัยในการทำงาน

กิจนิสัยในการทำงาน (Work Habit) เป็นการแสดงออกของบุคคลถึงความตระหนัก ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ ฯลฯ ซึ่งเป็นผลทางภาวะจิตใจในการยอมรับและการตอบสนองต่อภาวะและเหตุการณ์ต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

3.1 **ขั้นการยอมรับ (Receiving)** เป็นการแสดงออกภายใต้ภาวะซึ่งถูกกำหนดด้วยระเบียบ กฎเกณฑ์หรือกติกาที่ไม่ได้ฝ่าฝืน แต่อาจไม่ได้เกิดจากจิตใจที่ยอมรับและพร้อมที่จะตอบสนอง เช่น ไม่เดินลัดสนามเมื่อเห็นว่ามีผู้อื่นหรือเพื่อน ๆ จ้องมองอยู่ เป็นต้น

3.2 **ขั้นตอบสนอง (Response)** เป็นการแสดงออกจากภาวะจิตใจที่เกิดจากการยอมรับและพฤติกรรมที่จะปฏิบัติตามโดยปราศจากการบังคับขู่เข็ญ ผู้มีกิจนิสัยในระดับนี้จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง

3.3 **ขั้นลักษณะนิสัย (Internalization)** เป็นการแสดงออกซึ่งลักษณะพฤติกรรมกิจนิสัยในการทำงานขั้นสูงสุด มีการประพฤติปฏิบัติเป็นประจำเป็นลักษณะนิสัย เห็นได้ว่ามีความศรัทธา มีความเชื่อมั่นในการกระทำหรือการแสดงออก

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียน

หลักการ แนวคิดการจัดการบริหารจัดการชั้นเรียน

จัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการในด้านการจัดเตรียมสภาพห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียน เพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้และเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

ศศิธร ขันติราษฎร์ (2551: 1-18) ได้กล่าวถึงการจัดการชั้นเรียนว่า ครูที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพรวมถึงต้องพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างแท้จริงนั้น การจัดการชั้นเรียนตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้น ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งที่ครูมืออาชีพต้องให้ความสำคัญและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัย สันทิวาน(2553: 14) ได้กล่าวถึงการจัดการชั้นเรียนว่า เป็นการปฏิบัติของครูในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชั้นเรียน สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา และกฎระเบียบข้อบังคับข้อตกลงในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน

5.1 ความหมายของการจัดการชั้นเรียน

ซูซาน (Susan Colville-Hall, 2004: online 15 dec 13) ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการสอนที่ครูสร้างและคงสภาพเงื่อนไขของการเรียนรู้เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นในชั้นเรียนซึ่งถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและคงสภาพเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ โดยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การให้ผลย้อนกลับและการจัดการเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน ความพยายามของครูที่มีประสิทธิภาพนั้นหมายรวมถึง การที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเชิงรุก (proactive) มีความรับผิดชอบ (responsive) และเป็นผู้สนับสนุน (supportive)

มัวร์ (Moore, 2001: online 15 dec 13) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง กระบวนการของการจัดระบบระเบียบ และนำกิจการของห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนมักจะถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยและความคุมชั้นอย่างไรก็ตาม การเข้าใจเช่นนี้ เป็นเรื่องง่ายเกินไป ทั้งนี้เพราะ การบริหารจัดการชั้นเรียนมีหลายสิ่ง ที่มากกว่านั้นนั่นคือ การสร้างและดูแลเอาใจใส่บรรยากาศแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษา

โบรफी (Brophy, 1996: 5) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การที่ครูสร้างและคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน

ซิคเคแดนซ์ (วชิราภรณ์ คำคล้าย. 2551: 21; อ้างอิงจาก Schickedanz. 1983: 112) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ครูจะต้องทำ เช่น การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ การวางแผนการใช้เวลาหรือการจัดตารางสอนอย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นสมมติฐานของครูเกี่ยวกับวิธีการเรียนของนักเรียนและบทบาทของครู นอกจากนี้ การจัดการชั้นเรียนยังรวมถึง การจัดพฤติกรรมของเด็กให้เขาได้รับพลังงานไปในการเรียนรู้ แทนการไปทำกิจกรรมที่ไม่มีประโยชน์ ในทางปฏิบัติแล้ว เป้าหมายการจัดการชั้นเรียนไม่ใช่เพียงแค่การควบคุมพฤติกรรมเฉพาะอย่างเท่านั้น แต่เป็นการจัดเตรียมและดำรงสภาพห้องเรียนที่นักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ การจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการในด้านการจัดเตรียมสภาพห้องเรียนวัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการในการจัดการพฤติกรรมของเด็กเพื่อรักษาบรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เด็กเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2548: 436) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

วัชรวิรรณ ไชยแสนหา (2550: 44) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง วิธีการจัดการพฤติกรรมของเด็ก และรวมถึงภาระหน้าที่ที่สามารถทำได้ในการดูแลชั้นเรียน การสร้าง

บรรยากาศในการเรียนที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551: 18) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การที่ครูสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบผลสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่จะทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน

ชัย สันกวาน (2553: 15) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การปฏิบัติของครูในการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คัมภีร์ ธีรวิทย์ (2555: 98) ได้ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนว่า เป็นการสร้างวินัยที่มีประสิทธิผล การเตรียมการชั้นเรียน การจูงใจนักเรียนในการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและการจัดสภาพการเรียนรู้ทางบวกเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้น

โดยสรุปแล้วการจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการในด้านการจัดสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

5.2 ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน

โรงเรียนและชั้นเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่คนเราประดิษฐ์ขึ้นเพื่อการเรียนการสอน ครูจำนวนไม่น้อยพยายามหาวิธีการต่าง ๆ มาจัดสภาพที่น่าเบื่อหน่าย เช่น จัดวิธีการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจกันเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 75-80) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน ดังนี้

1. ชั้นเรียนคือมิติทางกายภาพที่เกิดจากการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มิติกายภาพเป็นปัจจัยแรกและประการสำคัญที่สุด กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องใช้ เป็นการแทรกแซงเชิงป้องกัน (Preventive Intervention) ที่จะต้องปฏิบัติก่อนเริ่มงาน มีสิ่งที่ครูอาจเปลี่ยนแปลงได้ในวงจำกัด เช่น ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดของตึก ขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน หรือกลุ่มสังคม ตลอดจนรายได้ของครอบครัวของนักเรียน เป็นต้น
2. สิ่งที่มีมองเห็นและจับต้องได้ เช่น เครื่องตกแต่งห้องและของใช้ต่าง ๆ ควรมีแสงสว่างเพียงพอที่จะไม่ทำให้เมื่อยตา ห้องไม่ควรร้อนมากและเย็นมาก ตลอดจนระดับความดังของเสียง รวมทั้งความปลอดภัย สิ่งที่สำคัญคือทั้งนักเรียนและตัวครูจะต้องมองเห็นและได้ยินเสียงของกันและกัน ไม่ว่าจะในห้องเรียนแบบใด จะต้องจัดสภาพให้มองเห็นได้รอบห้องเรียน
3. การเคลื่อนไหว กล่าวคือ พื้นที่ต้องให้ความเคลื่อนไหวได้สะดวก เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาด้านพฤติกรรมได้ นักเรียนทุกวัยล้วนต้องการมี "สัญลักษณ์ตัวตน" (Symbolic

Identification) ในชั้นเรียน คือ ต้องการให้มีสิ่ง que แสดงว่าตนเองมีส่วนร่วมลงทุน หรือมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของชั้นเรียน ครูสามารถส่งเสริมการจัดตัวบ่งชี้แสดงตัวตน (Identification) ด้วยการให้นักเรียนทำงานในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้ห้องเรียน ด้วยความสนใจงานของนักเรียน

ชัย สันทวีน (2554: 14-15) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียน ว่ามีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นไม่ได้หรือเกิดได้น้อย ถ้ามีสิ่งรบกวนในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลาด้วยปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียน
2. นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีเสียงดัง รบกวนหรือการจัดที่นั่งไม่เหมาะสมอาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางวินัยไปสู่การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือทำให้นักเรียนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่
3. การกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ล่วงหน้าจะมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการชั้นเรียน เพราะจะทำให้นักเรียนมีแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยไม่แสดงอาการหรือพฤติกรรมที่จะเป็นการรบกวนพฤติกรรมของผู้อื่น
4. ชั้นเรียนที่มีการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลากับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน
5. การบริหารจัดการชั้นเรียนให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรโดยคำนึงถึงกฎระเบียบของชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องจะยังประโยชน์ต่อการเรียนรู้แล้วยังมีผลในระยะยาว คือการปลูกฝังลักษณะนิสัยเพื่อการเป็นพลเมืองดีในอนาคตอีกด้วย

ปราณี สาระจิตต์ (2537: 3-10) กล่าวว่า บทบาทของครูมีความสำคัญที่สุดในการจัดการชั้นเรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ มีเทคนิควิธีการ มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กทุกคน เพื่อช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเขา ครูจึงเป็นทั้งผู้สอน ผู้จัดการผู้สร้างสรรค์กิจกรรมและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ดังนั้นบทบาทของครูในชั้นเรียนประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ส่วนการจัดการ ในชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หากครูมีวิธีการจัดการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551: 41) กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บริเวณสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน บรรยากาศโดยรอบสะอาด สวยงาม มีระเบียบ ปลอดภัยและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ การจัดมุมวิชาการต่าง ๆ ความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นสภาพที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน จะทำให้นักเรียนสบายใจ มีความสุข ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียน สรุปได้ว่าเป็นการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นและจูงใจ ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชั้นเรียนเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนจนบรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

5.3 องค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียน

บูล และ โจนารัน โซลิตี (Bull; & Solity. 1987: 15-33) กล่าวว่า องค์ประกอบการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. องค์ประกอบทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของนักเรียนและครู ส่วนใหญ่คือสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ชั้นเรียนนั่นเอง ลักษณะการจัดออกแบบก็จะแตกต่างกันไป แต่ในกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรมก็ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน หลักการทั่ว ๆ ไปคือจะกำหนดพอให้เป็นแนวที่จะใช้กับการเรียนการสอนได้ทุกโอกาส เนื่องจากสภาพแวดล้อมสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งโดยตรงและโดยผลกระทบบที่สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ที่ทำงานในบริเวณนั้นด้วย

2. องค์ประกอบทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากที่ครูและนักเรียนได้อยู่รวมในบริเวณแวดล้อมเดียวกันในรูปหนึ่งรูปใด อาจก่อให้เกิดส่วนประกอบทางสังคมที่มีความแตกต่างกันในบางลักษณะได้ เช่น ครูอาจจะทำงานร่วมกับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ กัน (กลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก กลุ่มความสามารถ หรือจำแนกความสามารถ ความถนัด) และทำงานร่วมกับเด็กเป็นรายบุคคลภายในกลุ่มใหญ่ในหลายโอกาส ทำให้เกิดประสบการณ์ต่าง ๆ กันในสถานการณ์นั้น ๆ สภาพทางพลวัตรหรือการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งของกลุ่มการสอนดังกล่าวก็ต้องแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มด้วย เป้าหมายหลักประการหนึ่งก็คือ ประสิทธิภาพทางการเรียนของนักเรียน

3. องค์ประกอบด้านการศึกษา หมายถึง เนื้อหาในหลักสูตรของโรงเรียนและผลการตัดสินใจที่ครูเลือกความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับนักเรียนมาสอนในระดับอายุ และขั้นตอนการเรียนรู้อันของนักเรียน การจัดแผนการเรียนการสอน การให้งานนักเรียน การจัดระบบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน เหล่านี้คือลักษณะสำคัญขององค์ประกอบด้านการศึกษา

สมจิต สวชนไพบุลย์ (2534: 14-21) ได้นำเสนอแนวคิดของการจัดการชั้นเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดการชั้นเรียนเป็นการสร้างสรรค์สภาพที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งจำแนกการจัดการชั้นเรียนเป็น 8 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง บริเวณสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน บรรยากาศโดยรอบสะอาด สวยงาม มีระเบียบ ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสภาพที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ทำให้นักเรียนสบายใจ มีความสุข ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการจัดรูปแบบทางโครงสร้างสิ่งของวัตถุ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดขบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การเลือกสิ่งที่สนใจ การแก้ปัญหา และการค้นพบ

2. การดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี โดยผู้สอนได้จัดเตรียมการวางแผน การสอนอย่างมีระบบ โดยผู้สอนมีกิจกรรม 5 ประการ คือ การเตรียมการสอน การประเมินผู้เรียน การวางแผนการสอน การสอน และการประเมินผล

3. บุคลิกภาพของผู้เรียน หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล อันได้แก่ ลักษณะท่าที การแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึก และพฤติกรรมต่าง ๆ กล่าวคือบุคลิกภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ได้แก่ 1) ตัวกำหนดทางสรีระ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดพันธุกรรมมาแต่กำเนิด 2) ตัวกำหนดทางด้านกายภาพเป็นสมาชิกกลุ่ม 3) ตัวกำหนดบทบาท 4) ตัวกำหนดทางด้านสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อม 5) การยอมรับของกลุ่ม

4. การสร้างวินัยในชั้นเรียน หมายถึง หลักการควบคุมชั้น โดยถือเอาความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน การที่ให้นักเรียนทุกคนในชั้นเรียนรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ อันเกิดจากความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ โดยที่มองเห็นว่ามีคุณค่า และการปฏิบัติดังกล่าวจะทำให้เกิดความเรียบร้อยและความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคน

5. การคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง ลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนองที่สังเกตเห็นได้ หรือความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วย เซอวิญญูญา ความสนใจ ยุทธวิธีในการเรียน พื้นฐานความรู้เดิม ทักษะในการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการจำ แรงจูงใจ ทศนคติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งส่งผลให้แต่ละคนมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านความคิด ด้านสติปัญญา ความแตกต่างดังกล่าวทำให้มีศักยภาพไม่เท่าเทียมกัน

6. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) คือสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ผู้เรียนจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเหมือนกัน นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีครูผู้สอนอยู่ในฐานะผู้นำ (Leadership) ทั้งนี้นักจิตวิทยาเชื่อว่า กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดียอมทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้มากยิ่งขึ้น

7. เทคนิคและกระบวนการคิด เป็นการเน้นกระบวนการคิด ค้นคว้าหาข้อเท็จจริง และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมความคิดค้นคว้าหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

8. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ เป็นการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบการเน้นบทบาทของนักเรียน และแบบเน้นบทบาทของครู ซึ่งเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง และนักเรียนเป็นผู้คิดตามรูปแบบของนักเรียนแบบกระบวนการกลุ่มฝึกการคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ คิดออกแบบ และคิดตัดสินใจ

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544: 108) ได้เสนอแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มของทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theories) มักจะเน้นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่ามีผลต่อตัวบุคคลมาก สิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์มาก เพราะมนุษย์จะเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเอง และนำมาผสมผสานเข้ากับตนเอง

รูปแบบการจัดการชั้นเรียน

การจัดการชั้นเรียนมีความสำคัญยิ่งกว่าระเบียบวินัยหรือการบังคับนักเรียนให้ประพฤติตัวให้ดีเป็นอันมาก การจัดการชั้นเรียนมีความสำคัญว่า ครูคือผู้นำ ครูสร้างสถานการณ์ชั้นเรียนให้เหตุการณ์ดำเนินไป ช่วยคุ้มครองให้นักเรียนปลอดภัย สิ่งที่สำคัญคือ การจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เป็นเรื่องสร้างสรรค์ นักเรียนได้เรียนและครูได้สอน ถ้าจัดรูปแบบที่เร็วที่สุด ก็จะเกิดการจัดการชั้นเรียนในทางลบ และทำให้ครูเป็นศัตรูกับนักเรียน ดังนั้นรูปแบบการจัดการชั้นเรียนที่มีการจัดการแบบเอื้อสังคม การเรียนรู้พฤติกรรม

รูปแบบการจัดการชั้นเรียนมี 3 รูปแบบ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 33-49)

1. รูปแบบพฤติกรรม (Behaviorist Model)
2. รูปแบบจิตวิทยา (Psychological Model)
3. รูปแบบการจัดการแบบกลุ่ม (Group Management Model)

1. รูปแบบพฤติกรรม (Behaviorist Model)

การใช้ทฤษฎีการปรับพฤติกรรมในการจัดการชั้นเรียน ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าครูสามารถควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นทุก ๆ อย่างในห้องเรียนด้วยการใช้วิธีการเสริมแรง ครูให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนว่า เป็นผลจากการกระทำของเด็ก แทนที่จะค้นหาสาเหตุว่าอาจเป็นผลจากที่บ้านหรือชุมชน ครูจะดูเฉพาะพฤติกรรมเด็กที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น ครูจะแยกแยะพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กเปลี่ยน และสังเกตพฤติกรรมที่ครูต้องการให้เด็กประพฤติ แล้วจึงวางแผนขั้นตอนเพื่อควบคุมพฤติกรรมเด็ก โดยเด็กจะได้รับการบอกอย่างชัดเจนถึงพฤติกรรมที่เป็นที่พึงประสงค์และทำตามอย่างเคร่งครัด เมื่อครูและเด็กรู้ว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นเช่นใด ครูจะไม่สนใจพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและพฤติกรรมที่เหมาะสม ھرรษา นิลวิเชียร (อุทุมพร พรายอินทร์. 2542: 31; อ้างอิงจาก ھرรษา นิลวิเชียร. 2535) ให้ข้อเสนอแนะว่าเนื่องจากครูไม่อาจมีเงินเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทุกพฤติกรรมได้ จึงควรใช้เทคนิค 4 วิธีต่อไปนี้

1. ถ้าเกิดปัญหาขึ้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราวและหยุดไปแล้ว ครูไม่ควรให้ความสนใจอีกต่อไป

2. ถ้าปัญหานั้นไม่ร้ายแรงและไม่อันตราย ครูควรเมินเฉยเสีย แต่ควรใช้เวลาและพลังงานกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยที่ไม่สามารถเมินเฉยได้

3. ถ้าปฏิกริยาของครูที่มีต่อเด็ก ทำให้ดึงความสนใจของเด็กอื่น ๆ และทำให้บรรยากาศการเรียนหยุดชะงัก ครูก็ไม่น่าจะให้ความสนใจต่อพฤติกรรมนั้น

4. ถ้าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งปกติเป็นผู้ประพฤติดีอยู่แล้ว และไม่มีท่าทีว่าเด็กจะกระทำผิดอีกต่อไป ครูควรจะเมินเฉยเสีย

2. รูปแบบจิตวิทยา (Psychological Model)

แนวคิดการจัดการชั้นเรียน ตามรูปแบบจิตวิทยาตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อครูเข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมเด็ก เข้าใจว่าจะอะไรเป็นแรงจูงใจ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเช่นนั้น เข้าใจถึงความคิด ความต้องการ และความตั้งใจ แกรซเซอร์ (วชิราภรณ์ คำคล้าย 18-19 อ้างอิงจาก Glasser. 1965) ได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาพฤติกรรมในชั้นเรียนด้วยความร่วมมือกันระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งต้องอาศัยความจำเป็นพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาสองประการคือ ความรักและความรู้สึกมีค่า หมายถึง ครูจะต้องช่วยขจัดปัญหาทางอารมณ์ของเด็กที่มีปัญหาด้านการปกครอง อันจะส่งผลต่อความประพฤติของเด็กคือทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ และได้รับการศึกษาดีขึ้น

3. รูปแบบการจัดแบบกลุ่ม (Group Management Model)

ห้องเรียนจะเปรียบเสมือนตัวอย่างกลุ่มเฉพาะกลุ่มหนึ่ง ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของชีวิตของคนในห้องเรียน

พรรณี ข. เจนจิต (2541: 35) ได้ศึกษาการจัดการห้องเรียนและได้เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการมองระบบสังคมในห้องเรียน พบว่า พฤติกรรม 4 ชนิด ของครูที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการจัดการห้องเรียน มีดังต่อไปนี้

1. ความรู้รอบ (Wittiness) คือ ครูผู้ที่เปรียบเสมือนมีตาอยู่ข้างหลัง จะมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนตลอดเวลา ใครจะทำอะไร เมื่อไร กับใคร ที่ไหน ครูรู้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น และนักเรียนก็รู้ว่าไม่มีอะไรจะรอดสายตาของครูได้

2. ความคาบเกี่ยว (Overlappingness) คือ ความสามารถของครูที่จะให้ความสนใจต่อเหตุการณ์มากกว่า หนึ่งอย่างในเวลาเดียวกัน คุณสมบัติของการกระทำพฤติกรรมสองสิ่งในเวลาเดียวกันเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะครูสามารถมองเห็นหรือรับรู้ ถ้าหากมีการประพฤติผิดเกิดขึ้นในส่วนใดส่วนหนึ่งของห้องเรียน

3. ความราบรื่น (Transition Smoothness) คือ การเปลี่ยนกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความสำคัญมาก ในกระบวนการจัดการชั้นเรียน ความราบรื่น หมายถึง ประสิทธิภาพในการเริ่มต้นและการดำรงสภาพการทำงานกิจกรรม จนกระทั่งเสร็จสิ้น

4. ความหลากหลาย (Learning-related Variety) คือ ข้อคิดในการจัดเตรียมกิจกรรมหลาย ๆ อย่างมาให้เด็กทำ ก็คือ ประการแรกกิจกรรมเหล่านั้นเหมาะสมกับระดับความสามารถทางสติปัญญาของเด็กหรือไม่ ประการที่สองรูปแบบการสอนของครูมีการอนุญาตให้เด็กทำกิจกรรมอิสระตามความสนใจหรือเปล่า รวมทั้งเด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม คือ มีวัสดุอุปกรณ์ที่เขาสามารถสัมผัสได้

ดังนั้น การจัดห้องเรียนที่ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของคนในห้องเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพของครู ที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้วางแผนในการจัดเตรียมกิจกรรม หาเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้สื่อที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน กระตือรือร้นในการเรียนและเกิดการเรียนรู้

กูดและโบรफी (วัชรวิวรรณ ไชยแสนหา 2550:44; อ้างอิงจาก Thomas R. Good and E. Broopphy, 1984) ได้เสนอหลักการทั่วไปของการบริหารจัดการชั้นเรียน ไว้ดังนี้

1. เด็กพอใจที่จะทำตามข้อตกลงซึ่งเขามีความเข้าใจและยอมรับ
2. การจัดการชั้นเรียนควรเป็นวิธีการที่มองด้วยสายตายาวไกล ที่เด็กใช้เวลาในการทำผลงาน มากกว่าที่จะมองภาพโดยเน้นการควบคุมการประพฤติผิด
3. เป้าหมายของครู คือ การพัฒนาให้เด็กควบคุมตนเอง ไม่เพียงแต่ครูพยายามที่จะควบคุมเขา
4. ปัญหาวินัย คือปัญหาระยะสั้น เมื่อเด็กผูกพันกับกฎเกณฑ์ในการทำงานอย่างมีความหมาย ด้วยสื่อ และอุปกรณ์ที่เขามีความถนัดและสนใจ

การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2548: 436)

ลักษณะบรรยากาศทางกายภาพที่เหมาะสม ควรเป็นดังนี้

1. ห้องเรียนมีสีสันทนดู และเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน
2. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท
3. ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น กระดาน จอรับภาพ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สามารถเคลื่อนไหวได้ และสามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้
5. ควรจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะต่อวิธีสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีการบรรยาย และวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 229-232) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก จะส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนสะดวกขึ้น ทำให้เกิดความสุขสบายใจ โดยจัดสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะดังนี้

1. การจัดโต๊ะเรียนและเก้าอี้ของนักเรียน

1.1 ให้มีขนาดเหมาะสมกับรูปร่าง และวัยของนักเรียน

1.2 ให้มีช่องว่างระหว่างแถวที่นักเรียนจะลุกนั่งได้สะดวก และทำกิจกรรมได้

คล่องตัว

1.3 ให้ความสะดวกต่อการทำความสะอาด และการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนรูปแบบ

ที่นั่งเรียน

1.4 ให้มีรูปแบบที่ไม่จำเจ เช่น อาจเปลี่ยนรูปตัวที่ ตัวยู รูปครึ่งวงกลม หรือ

เข้ากลุ่มเป็นวงกลมได้อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

1.5 ให้นักเรียนที่นั่งทุกจุดอ่านกระดานดำได้ชัดเจน

1.6 แถวหน้าของโต๊ะเรียนควรอยู่ห่างจากกระดานดำพอสมควร ไม่น้อยกว่า 3

เมตร ไม่ควรจัดโต๊ะจนติดกระดานดำจนเกินไป ทำให้นักเรียนต้องแหงนมองกระดานดำ และหายใจเอาฝุ่นซอล์กเข้าไปมาก ทำให้เสียสุขภาพ

2. การจัดโต๊ะครู

2.1 ให้อยู่ในจุดที่เหมาะสม อาจจัดไว้หน้าห้อง ข้างห้อง หรือหลังห้องก็ได้ จาก

งานวิจัยบางเครื่องเสนอแนะให้จัดโต๊ะครูไว้ด้านหลังห้อง เพื่อให้มองเห็นนักเรียนได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การจัดโต๊ะครูนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดที่นั่งของนักเรียนด้วย

2.2 ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งบนโต๊ะ และในลิ้นชักโต๊ะ เพื่อสะดวกต่อ

การนั่งทำงานของครู และการวางสมุดงานของนักเรียน ตลอดจนเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่นักเรียน

3. การจัดป้ายนิเทศ ป้ายนิเทศจะติดไว้ที่ฝาผนังของห้องเรียน ส่วนใหญ่จะติดไว้

ที่ข้างกระดานดำทั้ง 2 ข้าง ครูควรใช้ป้ายนิเทศนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ดังนี้

3.1 จัดตกแต่ง ออกแบบให้สวยงาม น่าดู สร้างความสนใจแก่นักเรียน

3.2 จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับบทเรียน อาจใช้ติดสรุปบทเรียน ทบทวน

บทเรียน หรือเสริมความรู้แก่นักเรียน

3.3 จัดให้ใหม่อยู่เสมอ สอดคล้องกับเหตุการณ์สำคัญ หรือวันสำคัญต่าง ๆ ที่

นักเรียนเรียนและควรรู้

3.4 จัดติดผลงานนักเรียน และแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าในการเรียนของ

นักเรียนจะเป็นการให้แรงจูงใจที่นำสนใจวิธีหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปการจัดการชั้นเรียนคือ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายห้องเรียนและสภาพทั่วไปต้องสะอาดเรียบร้อย นักเรียนได้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมมีป้ายนิเทศให้ความรู้ มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สวนหย่อม ไม้ดอก ไม้ประดับ ฯลฯ พร้อมทั้งจะให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากที่สุด มีกฎ หรือระเบียบในการปฏิบัติตน มีความผูกพันกับเพื่อนฝูงในทางที่ดีและมีกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อเสริมผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เช่น ผลงานของผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และชื่นชมผลงานของผู้อื่น และการจัดการบริหารชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยมีครูเป็นผู้วางแผนและกระบวนการส่งเสริมทั้งทางด้านกายภาพ จิตวิทยา และสังคม โดยมีสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานอย่างเป็นลำดับขั้น เริ่มตั้งแต่ขั้นความต้องการทางด้านร่างกาย ขั้นความต้องการความมั่นคง ขั้นความต้องการการยอมรับและยกย่องจากสังคมและขั้นความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ทำให้ต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้ครูต้องเป็นผู้ช่างสังเกตว่านักเรียนมีความต้องการพื้นฐานในระดับใด และพยายามช่วยเหลือตอบสนองความต้องการของนักเรียน ให้ความเป็นอิสระและเสรี รวมทั้งจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และรู้จักตนเอง

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในโรงเรียน

สภาพแวดล้อม และอาคารสถานที่ มีความสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมให้กับผู้เรียน บุคลากร และเป็นส่วนช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีเพื่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนศรัทธา ตลอดจนสร้างบรรยากาศในการเรียน (ทรงศักดิ์ ดีจิ่งตระกูล 2546: 34)

ชเนศ ขำเกิด (2533: 34 – 39) ให้ความหมายว่า บรรยากาศของโรงเรียน เป็นสภาวะอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคลเป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นจับต้องได้ แต่สะท้อนความรู้สึกของบุคคลในความรู้สึกที่ดีเรียกว่า “บรรยากาศดี” และความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศไม่ดี” เป็นแนวความคิดและดุลยพินิจที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น ภายใต้หลักของ “การร่วมคิดร่วมทำ” เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของทุกคน ภายใต้บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งโรงเรียนต้องตระหนักและสร้างเสริมให้เกิดขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเป็นที่น่าอยู่ น่าเรียน ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขกระบวนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นเรื่องที่บุคลากรมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกันภายในโรงเรียน ก็จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นภายใต้การบริหารจัดการที่จะมีผลต่อการจัดบรรยากาศในทุกๆ ด้าน เพราะถ้าการบริหารจัดการของโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการสร้างบรรยากาศและ

สิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ก็จะมีผลให้บรรยากาศของโรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน และได้รับคือ มีบรรยากาศแห่งความสุข มีการให้เกียรติแก่กันและกัน เชื้อถือ ไว้วางใจกัน เห็นอกเห็นใจ ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมาชิกมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงมีความรู้สึกอบอุ่นใจ รักผูกพัน มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ เน้นความพึงพอใจมากกว่าผลงาน ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2545: 5-6) กล่าวว่า บรรยากาศสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ห้องเรียน เป็นบรรยากาศทางกายภาพ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งห้องเรียนมีสีสันทันดูและเหมาะสม อากาศถ่ายเทได้ดีและมีขนาดกว้างเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ตลอดจนจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีความพร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้ความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ

เทื่อน ทองแก้ว (2538: 74-81) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองตามสภาพแวดล้อมไปในแนวทางที่ดี ในทางการศึกษาหรือการเรียนการสอนจึงได้เน้นให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้โดยรอบตัวผู้เรียน โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

จรัส นองมาก (2547: 7-8) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนอย่างมีความสุข ห้องเรียน สภาพทั่วไป ต้องสะอาดเรียบร้อยนักเรียนได้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เหมาะสม เช่น มีป้ายนิเทศให้ความรู้ มุมประสบการณ์ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากที่สุด มีกฎ หรือระเบียบในการปฏิบัติตน มีความผูกพันกับเพื่อนฝูงในทางที่ดี และมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เช่น ผลงานของผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และชื่นชมผลงานของผู้อื่น เป็นต้น

สุพล อนามัย (2549: 51) ได้ให้ความหมายว่า บรรยากาศในโรงเรียนเรียน หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดและการจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีความปลอดภัยโดยการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีความแข็งแรง ไม่มีสิ่งของวางเกะกะซึ่งเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ ไม่ให้มีน้ำขังในบริเวณโรงเรียน ห้องกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับการซ่อมแซมดูแล มีอุปกรณ์ดับเพลิงในสภาพดีใช้การได้ประจำอาคารต่าง ๆ ติดป้ายประกาศเกี่ยวกับคำเตือน ตามสถานที่ที่คิดว่าค่อนข้างจะเป็นอันตรายล่อแหลมต่อนักเรียน ตรวจตราไม่ให้นักเรียนนำวัตถุหรือสิ่งของที่อาจเกิดภัยอันตรายเข้ามาในโรงเรียนมีห้องพยาบาลสำหรับบริการช่วยเหลือ และให้การปฐมพยาบาลเมื่อเวลาเกิดอุบัติเหตุ และจัดให้มีการตรวจสุขภาพและอาการผิดปกติของนักเรียนประจำ บริเวณโรงเรียนมีมุมอ่านหนังสืออย่างเพียงพอ มีบอร์ดประกาศข่าวสาร ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

บังอร ไชยเผือก (2550: 47) ได้ให้ความหมายว่า บรรยากาศในโรงเรียนเรียน หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดและการจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความปลอดภัย โดยการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีความแข็งแรง ไม่มีสิ่งของวางเกะกะซึ่งเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ได้รับการซ่อมแซมมีมุมเสริมความรู้และมุมหนังสือให้ผู้เรียนได้อ่านอย่างหลากหลาย

สรุปได้ว่า บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียนโดยรวม ได้แก่ อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ เอกสารตำรา เครื่องอำนวยความสะดวก

โรงเรียนควรหมั่นจะต้องหมั่นดูแลรักษาความสะอาดและดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็กและเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับนักเรียนและชุมชนในเรื่องความสะอาด สิ่งที่ต้องปฏิบัติในการดูแลรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียน ได้แก่ (บังอร ไชยเผือก 2550: 45 อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 142-143)

1. จัดให้มีรั้วกันบริเวณโดยรอบโรงเรียน ถ้าเป็นรั้วต้นไม้ควรตัดแต่งให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ สิ่งของเครื่องใช้ในโรงเรียนจะต้องวางเข้าที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. จัดทำสนามหญ้าบริเวณที่ว่างในโรงเรียนที่มีได้ใช้เป็นถนนและทางเดินตัดแต่งต้นหญ้าให้สวยงาม ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้ให้ร่มเงา เพื่อให้บริเวณโรงเรียนร่มรื่นและทำให้อากาศในโรงเรียนสะอาดสดชื่นขึ้น
3. พื้นที่บริเวณโรงเรียนไม่ควรปล่อยให้เฉอะแฉะ ถ้าเป็นที่ลุ่มเป็นบ่อต้องปรับถมให้เรียบร้อย
4. จัดให้มีระบบระบายน้ำทิ้ง และน้ำฝนที่ถูกหลักสุขาภิบาล เพื่อป้องกันมิให้น้ำท่วมขังในบริเวณโรงเรียน
5. เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆของโรงเรียน เช่น จอบ มีด เสียม เมื่อใช้แล้วควรเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ไม่ควรทิ้งไว้โดยไม่เป็นที่เป็นทาง
6. มีการดูแลรักษาความสะอาดสนามหญ้า และบริเวณโดยรอบโรงเรียนโดยหมั่นตัดกวาด เก็บเศษกระดาษ ใบไม้ เศษไม้ และเศษสิ่งของต่างๆใส่ถังขยะมูลฝอยเพื่อนำไปกำจัดทุกวัน

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมสถานศึกษา

ทวีศิลป์ สารเสน (2543: 17) ได้เน้นถึงสภาพแวดล้อมตามหลักจิตวิทยาว่าโดยเหตุที่มนุษย์อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อม จึงถือว่าสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่เราให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม ซึ่งในทางจิตวิทยาแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งแวดล้อมภายนอก (Explicit Environment) ได้แก่ สิ่งแวดล้อมซึ่งอยู่นอกกายมนุษย์ ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ คน สัตว์ กิจกรรม อันเกิดจากวัตถุ สิ่งของ คนและสัตว์ รวมไปถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งไม่มีตัวตน เช่น หลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีด้วย ถ้าสิ่งแวดล้อม

เหล่านี้เราให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมก็เรียกว่า สิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus)

2. สิ่งเร้าภายใน (Implicit Environment) ได้แก่ การกระทำของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายของมนุษย์เอง เช่น ความหิวกระหาย ความอยาก ถ้าสิ่งแวดล้อมภายในเราให้มนุษย์กระทำพฤติกรรม ก็เรียกว่า สิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus)

สุพร ตั้งสมวรวงษ์ (2542: 2 - 4) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนานักเรียนด้วยการที่จะทำให้นักเรียนพัฒนาได้ดีนั้นจะต้องจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้เสรีภาพแก่นักเรียนในการที่จะเลือกทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง และเกิดพัฒนาการด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย คือ

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มุ่งส่งเสริม ทำให้เกิดความ เป็นเลิศทางวิชาการ เช่น มีการตกแต่งอาคารสถานที่ และบริเวณให้ดูดี ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดที่ทันสมัยในด้านสื่อต่าง ๆ มีศักยภาพของการให้บริการ มีความพร้อมในการที่จะให้นักเรียนเข้าไปใช้ การสร้างบรรยากาศให้เอื้อในการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการหาความรู้เพิ่มเติม สร้างนิสัยรักการอ่านและรักการค้นคว้าจากห้องสมุด นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงการ จัดโรงอาหาร หอพัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้มีส่วนเสริมสร้างความเจริญงอกงามและเกื้อกูลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่มากบรรยากาศที่ร่มรื่นจะทำให้ นักเรียนสดชื่น กระตือรือร้นที่จะเรียน เป็นแรงจูงใจให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน สิ่งก็ตามมาก็คือนักเรียนจะเกิดความรัก ความหวงแหน ความภูมิใจในสถาบัน นอกจากนี้การจัดระเบียบอาคาร สถานที่ที่ถูกหลักสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยย่อมแสดงถึงความสามารถทางการบริหารโรงเรียนอย่างหนึ่ง เพราะนอกจากจะพัฒนานักเรียนแล้วยัง ส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสถาบันการศึกษานั้น ๆ ด้วย

2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ (การเรียนการสอน) ได้แก่ การจัดหลักสูตรการเรียน การสอน พฤติกรรมการสอนของครู รวมทั้งการใช้สื่อต่าง ๆ ในการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ หากทุกอย่างที่กล่าวมาเป็นไปในทางที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ ส่งผลให้นักเรียน มีความสำเร็จในการเรียนและจะพัฒนาทักษะแนวคิด แนวคิดและอุดมการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นในตนเองได้

3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ก็เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้ระบบการบริหารมีประสิทธิภาพ เกิดความคล่องตัวในการดำเนินภารกิจต่างๆ นโยบายการบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน ควรมีการสื่อสารให้นักเรียนทั่วไปในโรงเรียนได้รับทราบ เพราะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียนมากควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาตัวเองด้วยการบริหารที่ดีต้องมีความยืดหยุ่น ไม่ยึดติดในรูปแบบจนมากเกินไป รูปแบบการจัดองค์กรควรจะต้องมีความยืดหยุ่นพอที่จะปรับเปลี่ยนได้เสมอ

4. สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทางสังคมการเลือกคบเพื่อน เทคนิคการปรับตัว ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้อง การเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะนักเรียนในวัยนี้ เป็นวัยที่ต้องการสังคม และต้องการมีเพื่อน และต้องการความสัมพันธ์กับเพื่อนมากกว่าครอบครัว ดังนั้นสภาพแวดล้อมด้านสังคมจะมีบทบาทต่อทัศนคติ สติปัญญา ความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพของนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนมาก

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.1.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

พรจิรา วงศ์ชนะภัย (2545: 62) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู พบว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับครู จะทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการระหว่างนักเรียนกับครูสูง จึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูไม่ดี

เกษร ภูมิดี (2546: 124) ได้ศึกษา ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2545 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 370 คน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านสัมฤทธิ์ผล นักเรียนที่ได้ รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับสูง และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

เมธยา คุณนไทยสงค์ (2546: 65) ได้ศึกษา จิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 368 คน โดยได้ศึกษาจิตลักษณะ 9 ด้าน ได้แก่ ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการมุ่งอนาคต เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความรู้สึก เป็นอิสระในตนเอง ความทะเยอทะยาน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

วินัส ภัคตินรา (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาว์อารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษา ปีที่ 5ปีการศึกษา 2545 สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดยโสธร จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบวัดคุณลักษณะทางบุคลิกภาพแบบวัดเชาว์อาร์มอนด์และแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคพบว่าองค์ประกอบทางบุคลิกภาพด้านการเข้าสังคมการกล้าแสดงออก ความพึงตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาว์อาร์มอนด์ ส่วนองค์ประกอบด้านจิตใจอ่อนโยน ความเครียด มีความสัมพันธ์ทางลบกับเชาว์อาร์มอนด์ และองค์ประกอบทางบุคลิกภาพด้านสติปัญญา การกล้าแสดงออก มโนธรรม ความกล้าหาญ ความอิสระเสรี ความพึงตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ส่วนองค์ประกอบด้านความควบคุมตนเอง ความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

อรพินท์ ตราโต (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในงานความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) กับการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ จำนวน 455 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลศูนย์อยู่ในระดับสูง และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัชนิดา สบายวรรณ (2547: 63-66) ได้สร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,681 คน แบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสร้างขึ้นตามแนวคิดของ สตอลท์ซ (Paul G. Stoltz) จำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับสถานการณ์และฉบับข้อความแบบ bipolar ฉบับละ 40 ข้อ วัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) 5 ด้าน คือ ด้านการควบคุมสถานการณ์ ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค ด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง ด้านการรับรู้และเข้าถึงอุปสรรค และด้านความอดทนต่ออุปสรรค ผลจากการศึกษา พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดฉบับสถานการณ์มีค่าอยู่ระหว่าง 0.025 ถึง 0.597 ส่วนแบบวัดฉบับข้อความแบบ bipolar มีค่าอยู่ระหว่าง 0.078 ถึง 0.576 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทฤษฎี พบว่า แบบวัดทั้ง 2 ฉบับมี 5 องค์ประกอบ คือ 5 ด้านตามทฤษฎี โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแบบวัดฉบับสถานการณ์มีค่าอยู่ระหว่าง 0.457 ถึง 0.563 ส่วนแบบวัดฉบับข้อความแบบ bipolar มีค่าอยู่ระหว่าง 0.544 ถึง 0.732 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีหลายลักษณะหลายวิธีของแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงเชิงเหมือนอยู่ระหว่าง 0.613 ถึง 0.708 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงเชิงจำแนกอยู่ระหว่าง -0.037 ถึง 0.486 ซึ่งต่ำกว่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดฉบับสถานการณ์ มีค่า 0.8269 ส่วนแบบวัดฉบับข้อความแบบ bipolar มีค่า 0.8921 เกณฑ์ปกติของแบบวัดฉบับสถานการณ์ มีคะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T22 ถึง T77 ส่วนแบบวัดฉบับข้อความแบบ bipolar มีคะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T17 ถึง T80

วันเพ็ญ สมภพรุ่งโรจน์ (2547: 136-150) ได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยใช้การฝึกอบรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัท โตโยต้า เค.มอเตอर्स ผู้จำหน่ายโตโยต้า จำกัด แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกจำนวน 888 คน ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการปฏิบัติงาน กลุ่มที่สองเป็นพนักงานระดับหัวหน้าจำนวน 5 คน ที่มีคะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการปฏิบัติงานสูงสุด เพื่อเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนโดยผู้วิจัยเป็นผู้ฝึก กลุ่มที่สามเป็นพนักงานส่วนหน้าจำนวน 8 คน ที่มีคะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่ำสุด เพื่อเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมพนักงานส่วนหน้าโดยกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นผู้ฝึก ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าใจและยอมรับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น การวางแผนและควบคุมดำเนินการแก้ไขปัญหาอุปสรรค การรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อดทนและเพียรพยายาม ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ที่คำนวณด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา สูตเรลด์-ราชู และโปรแกรมสำเร็จ LISREL 8.30 มีค่าเท่ากับ .9488, .9527 และอยู่ระหว่าง .7311 ถึง .8485 ตามลำดับ หลังจากได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในการปฏิบัติงาน พนักงานที่เป็นกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนทั้ง 5 คน และพนักงานส่วนหน้าทั้ง 8 คน มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาถึงคะแนนผลต่างของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในการปฏิบัติงาน พบว่า พนักงานส่วนหน้ามีคะแนนเพิ่มขึ้นมากกว่าพนักงานกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 อีกด้วย

กัลยา เลิศสงคราม (2548: 89-90) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค บุคลิกภาพ และรูปแบบการเผชิญปัญหา กับผลการเรียนของ นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มอีสานเหนือ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 908 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบวัดจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 25 ข้อ ฉบับที่ 2 แบบวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค จำนวน 20 ข้อ ที่ 3 แบบวัดบุคลิกภาพ จำนวน 25 ข้อ ฉบับที่ 4 แบบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา จำนวน 15 ข้อ พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค บุคลิกภาพและรูปแบบการเผชิญปัญหา มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บุญส่ง กวยเงิน (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ระดับปริญญาตรี ภาคปกติชั้นปีที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนิสิต ได้แก่ บุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ ความรับผิดชอบ การอบรมเลี้ยงดู ความเครียด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการมุ่งอนาคต ตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อม ต่อความสามารถในการเผชิญและ

พื้นฝ่าอุปสรรคของนิสิต ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อ้อมโนทัศน์ และการมุ่งอนาคต

นพดล โชติพานิชย์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า ระดับของอุปสรรคด้านการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากตัวนักเรียน อยู่ในระดับปานกลางและระดับของอุปสรรคด้านการเรียนที่เกิดจากสัมพันธภาพในครอบครัว เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อยู่ในระดับน้อย ส่วนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียน อยู่ในระดับมากนักเรียนที่เพศต่างกันและระดับของอุปสรรคด้านการเรียนที่เกิดจากตัวนักเรียนเกิดจากสัมพันธภาพในครอบครัว เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในระดับมากและระดับน้อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียน มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พนารัตน์ จรุงวิรุฬห์เส.(2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาวน์อารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคาทอลิก เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร พบว่า สหสัมพันธ์คาโนนิกอลระหว่างชุดตัวแปร อีสระเชาวน์ปัญญาทั้งสี่ด้านกับ ชุดตัวแปรตามความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)และเชาวน์อารมณ์ (EQ) ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล 2 ชุด มีค่าเท่ากับ 0.194 และ 0.059 ตามลำดับ ซึ่งคู่แรกมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในคู่ที่สองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ โดยเชาวน์ปัญญาด้านเหตุผลมีค่าสมทบสัมพัทธ์ (Relative Contribution)หรือค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างยกกำลังสองส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกอลชุดตัวแปรทำนายของฟังก์ชันที่ 1 สูงสุดได้ร้อยละ 57.9 รองลงมาคือเชาวน์ปัญญาด้านจำนวน เชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ และเชาวน์ปัญญาด้านภาษามีค่าสมทบสัมพัทธ์ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาวน์อารมณ์มีค่าสมทบสัมพัทธ์(RelativeContribution)หรือค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างยกกำลังสองส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกอลชุดตัวแปรเกณฑ์ของฟังก์ชันที่ 1 ได้ร้อยละ 86.9 และ 18.5 ตามลำดับ

วันดี จันทร์ลอย (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า 1.นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนันต์ นวลใหม่ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง พบว่า 1.ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับตัวแปรตามสองตัวที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้งห้ากับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีค่าสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความแปรผันร่วมกันของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ร้อยละ 12.30 กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ร้อยละ 27.20 2. ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพในครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่วนตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และสัมพันธภาพในครอบครัว ตามลำดับ

กนิษฐา หมั่นกิจการ. (2550: 95). ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า กลุ่มตัวแปรอิสระได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว บุคลิกภาพด้านอารมณ์แปรปรวนบุคลิกภาพด้านอาการทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจกับกลุ่มตัวแปรตามประกอบด้วยความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธิดา จิตพิพานิชยางกูร (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต3 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตามสองตัว มีค่าวิลค์แลมดา (Λ) เท่ากับ .621 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตามแต่ละตัวมีค่าเท่ากับ .305 และ .588 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรผันร่วมกัน 9.30% และ 34.60% ตามลำดับค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนบรรยากาศการเรียนการสอน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลักขณา คานเครื่อ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความเชื่ออำนาจภายในตน (ILC) การอบรมเลี้ยงดู (RER) ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น (DOM) การมุ่งอนาคต (FUT) ความรับผิดชอบ (RES) กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) และสร้างสมการพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ผลการวิจัยพบว่า 1. ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความเชื่ออำนาจภายในตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น การมุ่งอนาคต และความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ เชาวน์ปัญญา ความรับผิดชอบ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความฉลาดทางอารมณ์ การมุ่งอนาคต ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น โดยอธิบายการผันแปรความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ร้อยละ 93.5 ตามสมการคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

ศศิธร แสงใส (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ ปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ แบบทะนุถนอม แบบพึ่งตนเอง แบบรักตามใจ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความทะเยอทะยานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณเท่ากับ .693 โดยตัวแปร 8 ตัวร่วมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 48 ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัว และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูตนเองแบบพึ่งตนเอง ส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความทะเยอทะยาน ส่งผลทางลบต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่าง -.11-.44 โดยการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมากที่สุด ซ ปัจจัยรองลงมาคือ ความสามารถในการปรับตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง ตามลำดับ ส่วนความทะเยอทะยานส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคน้อยที่สุด สำหรับความมีวินัยในตนเอง เชาวน์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจไม่ส่งผลต่อ

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เมื่อพิจารณาคะแนนมาตรฐานในรูปร้อยละ โดยพิจารณาจาก ค่าร้อยละของชุดของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลร่วมกันต่อตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 48% ปรากฏว่า ตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดีสามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้สูงสุด รองลงมาคือ ความสามารถในการปรับตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง ตามลำดับ ส่วนความ ทะเยอทะยานส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามได้ร้อยละ 10.383 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเข้าตัวแปร เป็นชุด (Blockwise) พบว่าปัจจัยด้านจิตลักษณะ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญ อุปสรรค ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัวและความทะเยอทะยาน สามารถ อธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 44.1 ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง สามารถอธิบาย ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9

สุภา อภิญญาภิบาล (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบาง ประการกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมี ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในระดับสูง การมองโลกในแง่ดี ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจภายในตนในระดับปานกลาง ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงในระดับค่อนข้างสูง ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมี ค่าเท่ากับ .338 โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ ความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 10.40 3. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรความเชื่ออำนาจ ภายในตน ลักษณะความเป็นชายและการมองโลกในแง่ดีส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการ เผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนน มาตรฐาน เท่ากับ .174, .132 และ .130 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตและลักษณะความ เป็นหญิงไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

กนกพร ส่องศรี. (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเชาวน์อารมณ์ และ ความสามารถ ในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักศึกษาในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ใน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่า อุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชัตติยา น้ายาทอง (2551: 129) ได้ทำการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนิสิตนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบรณาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในปี การศึกษา 2550 จำนวน 724 คน ผลการศึกษา พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญทางตรง ทางอ้อม และ ค่าน้ำหนักรวมของตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในภาพรวม พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจาก

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองและการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง ตามลำดับ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการมองโลกในแง่ดี การกำกับตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .45, .33, .20 และ .16 ตามลำดับ

จิรนนท์ วงษ์ไทยวรรณ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร : กรณีศึกษาพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยรวมและรายด้านการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรโดยรวมและรายด้าน ยกเว้นความมั่นคงในการทำงาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรสามารถทำนายพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้ร้อยละ 20

ณัฐนนท์ เนตรทิพย์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดี พบว่า1. ตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความสามารถทางสมอง แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคมของบุคคลแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค มีค่า 0.765 2. ตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความสามารถทางสมอง แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคมของบุคคลแวดล้อม มีค่านำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรความสามารถทางสมอง แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคมของบุคคลแวดล้อม มีค่า 0.089, 0.257, 0.420, และ 0.218 ตามลำดับ 3. ตัวแปรปัจจัยภายใน ได้แก่ ความสามารถทางสมอง แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะ มุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างปัจจัยภายในกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค มีค่า 0.557 4. ตัวแปรปัจจัยภายใน

ได้แก่ ความสามารถทางสมอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและ ฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยน้ำหนักความสำคัญ ของตัวแปรความสามารถทางสมอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ลักษณะมุ่งอนาคต มีค่า 0.089, 0.257 และ 0.420 ตามลำดับ 5. ตัวแปรปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมของบุคคลแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและ ฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างปัจจัยภายนอกกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มีค่า 0.361 6. ตัวแปรปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมของบุคคลแวดล้อม มีค่าน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อความสามารถ ในการเผชิญปัญหาและ ฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิภาวดี กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค(AQ) โดยน้ำหนักความสำคัญ มีค่า 0.218

ธีรตนย์ โพธิ์คำ (2551 : บทความวิทยานิพนธ์) ได้ศึกษา อิทธิพลของความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา(IQ)ความฉลาดทางอารมณ์(EQ)ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม(MQ) ความฉลาดในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค(AQ)ที่มีต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่าความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาส่งผลโดยรวมเชิงบวก(Positive total effect)และส่งผลทางตรงในเชิงบวก(Positive direct effect)ต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.403 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความฉลาดในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคส่งผลโดยรวมเชิงบวกต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.858 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลโดยตรงในเชิงบวกต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.853 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรมส่งผลโดยรวมเชิงบวกต่อปัจจัยเจตคติทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.313 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมในเชิงบวกต่อปัจจัยเจตคติทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.219 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลโดยรวมเชิงบวกและส่งผลทางอ้อมในเชิงบวกต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.689 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์เชิงโมเดลอิทธิพลความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ความฉลาดในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ที่มีต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า ไค- สแควร์ เท่ากับ 279.67 df =247, p=0.075, GFI=0.95, AGFI=0.93 และ RMSEA= 0.018 ทั้งนี้ตัวแปรอิสระทุกตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนเจตคติทางวิทยาศาสตร์ได้ร้อยละ 82.4 โดยสรุป จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ความฉลาดในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคมีอิทธิพลต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์

นันทา โมกหอม (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการคิดวิเคราะห์ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 680 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 29 ข้อ แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จำนวน 25 ข้อ แบบวัดบุคลิกภาพ จำนวน 15 ข้อ แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 26 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่พยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง บุคลิกภาพ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์

นิธิตา ทองใส (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาต่างกันโรงเรียนวณิชพาณิชย์การ จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคและคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กัญญาพัชญ์ ปลายกัตทอง (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โดยทำการศึกษานำร่องกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชบพิตร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1 ห้องเรียน ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Pretest - Posttest Control Group Design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจ้งร้อน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ซึ่งได้รับการสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 36 คน รวม 72 คน ใช้เวลาในการทดลอง 18 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 54 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำสำหรับตัวแปร ตามหลายตัว (Multivariate Repeated Measures ANOVA – Repeated Measures MANOVA) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนระดับช่วง ชั้นที่ 2 มี 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ระลึกอุปสรรค (Realizing the obstacles) ขั้นที่ 2 สืบหาสาเหตุ(Finding out the primary causes) ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมาย (Assigning the goal) ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการ (Taking action) ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล (Summarizing and Assessing) 2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 พบว่า 2.1 รูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสามารถเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ในระดับมาก 2.2 กลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ

เผชิญอุปสรรคมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคแตกต่างกันในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3 นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.4 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการประเมินพฤติกรรมตนเองในระดับมาก 2.5 นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคขณะเรียนรู้ในระดับปานกลาง 2.6 ครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก

วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม และปัจจัยลักษณะทางชีวสังคม ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในสังคม การสนับสนุนทางสังคม และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในสังคม และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 29 โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในสังคม รองลงมาคือความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)

ศิริวรรณ พจนอารี (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบเขาวงกต อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาฟื้นฟ้อุปสรรคและเจตคติมุ่งประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพโรงเรียนพณิชยการเพชรบุรี พบว่านักเรียนมีระดับเขาวงกต อารมณ์เฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ความสามารถในการเผชิญปัญหาฟื้นฟ้อุปสรรค เฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และเจตคติมุ่งประกอบอาชีพอิสระเฉลี่ยเท่ากับ 3.5 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมค่อนข้างสูงนักเรียนที่เรียนสาขาต่างกันมีเขาวงกต อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาฟื้นฟ้อุปสรรค และเจตคติมุ่งประกอบอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่ามีค่า Wilks' Λ เป็น .96 แต่ไม่พบความแตกต่างกันในคู่อื่น รวมทั้งไม่พบปฏิสัมพันธ์ของตัวแปร นักเรียนสาขาต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญปัญหาฟื้นฟ้อุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างในเขาวงกต อารมณ์ และเจตคติมุ่งประกอบอาชีพอิสระ นักเรียนสาขางานการบัญชี มีคะแนนความสามารถในการเผชิญปัญหาฟื้นฟ้อุปสรรคเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนในสาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และนักเรียนในสาขางานการขาย มีคะแนนความสามารถในการเผชิญปัญหาฟื้นฟ้อุปสรรค เฉลี่ยสูงกว่านักเรียนในสาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชาดา เจริญใจ (2551: บทคัดย่อ). ได้ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า 1. ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของ

นักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 มีความสามารถในการพินฟ้่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง 2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการพินฟ้่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการพินฟ้่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน อยู่ในระดับสูงมีความสามารถในการพินฟ้่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำและระดับปานกลาง และนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางมีความสามารถในการพินฟ้่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการพินฟ้่าอุปสรรค

จิราพร สุขเอมโอษฐ์ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรคของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยช่างศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรคตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรคได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง (0.45) รองลงมา คือ การมองโลกในแง่ดี (0.31) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (0.21) และการสนับสนุนทางสังคม (0.15) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (0.45) รองลงมา คือ การมองโลกในแง่ดี (0.19) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (0.14) ตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ การสนับสนุนทางสังคม(0.15) การมองโลกในแง่ดี (0.12) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (0.08) ตามลำดับ

เนาวรัตน์ อิ่มใจ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรค (AQ) การสนับสนุนทางสังคม และความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง พบว่า 1. ความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรค (AQ) โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 2. การสนับสนุนทางสังคมโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 3. ความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรค (AQ) โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 4. ความสามารถในการเผชิญและพินฟ้่าอุปสรรค (AQ) ด้านการควบคุมสถานการณ์การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์และ

สังคมและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ด้านผลกระทบ สามารถร่วมกัน ทำนายความเบี่ยงเบนในการทำงานโดยมีอำนาจการทำนายร้อยละ 36.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

วัฒนา บัตถะวโร (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 จังหวัดขอนแก่น พบว่า เยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาความสามารถการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีคะแนนความสามารถการเผชิญและ ฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถใน การเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเยาวชนในศูนย์ ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) สูงกว่า เยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนา ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วสันต์ บุญล้น (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพหุปัญญา กับ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัด ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า 1. พหุปัญญาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ พหุปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ พหุ ปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ พหุปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ พหุปัญญาด้านตนหรือการ เข้าใจตนเอง และพหุปัญญาด้านภาษา

ศรัณพร คันทรส (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อ ความสามารถ ในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นความสัมพันธ์ที่ยอมรับในบทบาทซึ่งกันและกัน การหลีกเลี่ยง จากอิสรภาพจะเป็นทั้งในลักษณะที่ถูกยอมจำนนหลอมรวมตัวเองภายใต้อำนาจของการเลี้ยงดูของ พ่อแม่ และในลักษณะคล้อยตามกลมกลืนโดยดุษฎีเป็นเพราะธรรมชาติของมนุษย์ที่ (1) ไม่สามารถ อยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว จึงต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (2) ต้องการมีสังกัด ที่ยึดเหนี่ยว ช่วยเหลือ ทำให้รู้สึกว่ามีความมั่นใจในการดำรงอยู่ในสังกัด ความรู้สึกว่าจะหายไปเมื่อยอมรับ การดูแลในทุกเรื่องอย่างไม่มีข้อแม้ใด ๆ (3) ต้องการมีอัตลักษณ์ ตัวตนของเด็กตั้งอยู่บนความหมาย และความหวังของพ่อแม่ (4) ต้องการมีหลักยึด เมื่อกฎเกณฑ์ที่ได้รับมีความหมาย ถูกต้องและ สมเหตุสมผล และ (5) มีความต้องการที่จะถูกเร้าและกระตุ้นเตือนการคาดหวังและ ชื่นชมจาก ครอบครัวและคนรอบข้างจึงเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กไม่รู้สึกว่าโดนกดดันเพื่อให้เป็นคนดี และเชื่อฟังพ่อ แม่ การหลีกเลี่ยงจากอิสรภาพจึงไม่ใช่สิ่งที่ทำให้รู้สึกแปลกแยก เพราะเป็นการยอมหลอมรวมให้อยู่ ภายใต้การเลี้ยงดูที่เต็มไปด้วยความรักและเอาใจใส่ของพ่อแม่ การมีกรอบที่ไม่จำกัดความคิดและ พื้นที่ตัวตน รวมถึงการถูกกระตุ้นเร้าจากการชื่นชมคาดหวังของคนรอบข้าง พบว่าช่วยเสริมสร้าง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ให้กับเด็กรวมทั้งการมีพ่อแม่ที่มีการศึกษาดี มี

รายได้ดี และการได้รับการฝึกฝนให้ด้านทานต่อการเรียนที่บีบอัดเพื่อความน่าเชื่อถือจากสังคม เป็นส่วนเสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ในระดับสูง

สุเนียร์ สืออ่อน (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาโปรแกรมพลวัตกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลโพนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพลวัตกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.79/92.15และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7447 นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโปรแกรมพลวัตกลุ่มมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค สูงกว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .0001$) โดยสรุป โปรแกรมพลวัตกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในสถานศึกษา หรือใช้แทนกิจกรรมแนะแนวได้เป็นอย่างดี

ปรเมษฐ์ มากพงษ์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดู กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปรินทร์รอยแยลสวัสดิ์วิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบ สอบ ถาม การอบรมเลี้ยงดู ประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ แบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนอุปสรรค พบว่า นักเรียน มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฝืนอุปสรรค อยู่ในระดับสูงทุกด้าน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคทุกด้าน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคด้านการพยายามแก้ปัญหาและด้านการอดทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคด้านการพยายามแก้ปัญหา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จินดา นำเจริญ (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคก่อนเข้าร่วมการทดลองและหลังเข้าร่วมการทดลองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพ และการปฏิบัติงาน ผู้ที่มีบุคลิกภาพดี จะส่งผลให้มีความอดทนต่อการเปลี่ยนแปลงสูง ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของบุคคลให้สูงขึ้น จึงจำเป็นสำหรับทุกเพศทุกวัยนั่นเอง

7.1.2 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

สถาพร หมวดอินทร์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรรณทิพา นาคคล้าย (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก

กัลยารัตน์ บุญรอด. (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดพังงา พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ได้ ความตั้งใจเรียน การเรียนรู้เป็นทีม การแก้ปัญหาาร่วมกัน และความเชื่อมั่นในตนเอง

บุญชัย อรุโณรส (2551: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON) มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์. (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนักศึกษาไม่ปฏิบัติตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ควรปฏิบัติทุกข้อและนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกันค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติไม่ต่างกันและความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น นักศึกษาเห็นด้วยกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

7.1.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551: 72-75) ได้ศึกษา การจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1 ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน และด้านการคำนึงถึงความแตกต่าง

ระหว่างบุคคลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนเอกชนให้ความสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ผู้บริหารและคณะครู นักเรียน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดประสิทธิภาพทางการเรียนดีขึ้น ดังนั้นจึงส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดการชั้นเรียนด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ เพราะครูคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด มีอิทธิพลต่อจิตใจของนักเรียน 2. เมื่อเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน ด้านอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน พบว่า อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนแตกต่างกัน วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนแตกต่างกัน ประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนแตกต่างกัน

สุรเสน ทังทอง (2551: 102) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบรวมชั้น พบว่า ลักษณะ และรูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น โดยยึดสาระใดสาระหนึ่งเป็นแกน การจัดนักเรียนแต่ละช่วงชั้นมาเรียนรวมกัน ผลจากการสนทนากลุ่มในการจัดการชั้นเรียนมี 4 รูปแบบคือ การเรียนรวมทุกช่วงชั้น การเรียนการสอนแบบรวมชั้น การเรียนการสอนรวมกันบางช่วงชั้น และการเรียนกับโรงเรียนหลักหรือศูนย์วิชาการ ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบรวมชั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินใจ แต่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนแบบรวมชั้นนี้เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับวิธีการสอนของครูที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรวมเพื่อนต่างวัย มีวิธีเรียนที่หลากหลาย มีการค้นคว้าด้วยตนเอง ทำงานร่วมกัน ได้ฝึกกระบวนการคิด ศึกษานอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยการปฏิบัติจริง นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้

ประทวน มูลหล้า (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1 ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง บรรยากาศในโรงเรียนแบบมุ่งผลสำเร็จของงาน ทศนคติของครูต่อนักเรียน และการนิเทศภายในสามารถรวมกันอธิบายต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยรวมได้ร้อยละ 41.1

7.1.4 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับบรรยากาศในโรงเรียน

จันทร์เพ็ญ หงษ์ทอง (2545: 95) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทาลัยศรีนครินทร์วิโรฒตามทัศนะของนิสิตแพทย์ ใน 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกิจกรรมนิสิต ด้านการบริการนิสิตด้านอาคารสถานที่ และด้าน

ความสัมพันธ์กลุ่มเพื่อน ผลการวิจัยพบว่านิสิตแพทย์มีทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและนิสิตแพทย์ที่ศึกษาชั้นปีต่างกันมีทัศนคติต่อด้านอาคารสถานที่และด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนต่างกัน

การดี อนันต์นาวิ (2546: 96) ได้ศึกษาพบว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นตัวแปรหนึ่ง ที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา

เอกราช ดีนาง (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพหุระดับกับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ผลวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระระดับโรงเรียนได้แก่บรรยากาศมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มพูนขึ้น กับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัย สันกวาน (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียนได้แก่ความรู้ความสามารถในการบริหารของผู้บริหารการสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบรรยากาศในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางเพิ่มพูนกับการจัดการชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

7.2.1 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

ริงเนส (Ringness. 1968: 243) ได้ศึกษาและพบว่า คนเราเมื่อมีความคับข้องใจ ความขัดแย้งเนื่องมาจากบุคคลไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ก็จะมีผลทำให้เกิดความเครียดทางอารมณ์และทำให้สุขภาพจิตเสื่อมในที่สุด

ฮาเกทท์ และ แคมเบล (Hackett & Cambell. 1987; อ้างอิงจาก พรสุภา วสุธรา: 2549: 20) ได้ศึกษา การศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าการประสบความสำเร็จในงาน มีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนในงานเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยทำ การทดลองกับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 92 คน (เพศชาย 46 คน และเพศหญิง 46 คน) โดยให้นักศึกษากลุ่มนี้ทำงานเป็นกลางไม่มีเพศใดเก่งกว่าเพศใด ซึ่งกิจกรรมที่ให้ปฏิบัติ คือแก้ปัญหาคำที่ถูกนำมาจัดเรียงอักษรใหม่กลุ่มหนึ่ง จะได้รับปัญหาที่ง่ายเพื่อให้เป็น กลุ่มที่ “ประสบความสำเร็จส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับปัญหาที่ยากเพื่อให้เป็นกลุ่มที่ “ล้มเหลว” การประเมินความสามารถของตนเองนี้เป็นการประเมินทั้งในด้านความมั่นใจในการทำงาน และระดับความยากของงานที่บุคคลคิดว่าสามารถปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังวัดความสนใจในงานด้วยเช่นกัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีการประเมินความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น และสนใจในงานเพิ่มเช่นกัน ขณะที่กลุ่มที่ล้มเหลวมีการประเมินตนเองต่ำลงและสนใจในงานลดลง เมื่อเทียบระหว่างสองกลุ่มนี้พบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จประเมินตนเองว่ามีความสามารถ ความพยายาม ความโชคดี และมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่ล้มเหลวและพบว่างานที่ปฏิบัตินั้นมีความยากน้อยกว่ากลุ่มที่ล้มเหลว

ซีลิกแมน อับราฮัม ซีเมล และไบเยอร์ (Seligman, Abramson, Semmel and Baeyer. 1979: 242–247) ได้ศึกษารูปแบบการอธิบายสาเหตุภาวะซึมเศร้า พบว่า คนที่อธิบายสาเหตุการตอบสนองอุปสรรคแบบยึดติดเป็นเรื่องภายใน และขยายไปยังส่วนต่าง ๆ ของชีวิต มีแนวโน้มที่จะทรمانในทุกด้านของชีวิต ในขณะที่คนที่มองว่าอุปสรรคเป็นเรื่องภายนอกมีอยู่ชั่วคราวและจำกัด มีแนวโน้มที่จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานไปจนถึงเรื่องของสุขภาพ

สตอลท์ซ (Stoltz. 1997: Abstrac) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) กับการปฏิบัติงานของของพนักงานในบริษัท กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานบริษัท Deloitte and Touche ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงจะมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กิดีเย (Gideon. 1997: Abstrac) ได้ศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิบัตร จำนวน 199 คน เพื่อศึกษาความเข้มแข็งที่สนับสนุนความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ซึ่งสัมพันธ์กับการควบคุมสถานการณ์ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในองค์กร เพื่อฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งการศึกษารังนี้แสดงให้เห็นถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคลที่ยอมรับประโยชน์ ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงความคิดให้ เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีตัวตน ซึ่งสัมพันธ์กับความสามารถของผู้ประดิษฐ์ที่มีความก้าวหน้าหรือถอยหลัง แม้จะมีอุปสรรคก็ตาม ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง เทคนิคและวิธีการของผู้ประกอบการ Adversity Response Profile (ARP) Technical Supplement.

อีริกา (Erika. 2000; อ้างอิงจาก นันทน์ภัส ตั้งภรณ์พรณ. 2553: 50) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ระหว่างผู้นำทางการศึกษากับผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำทางการศึกษา จำนวน 26 คน ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมผู้บริหารโรงเรียนอาริโซนาและกลุ่มผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรม จำนวน 158 คน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการหัวข้อเรื่อง “การยกระดับผลการปฏิบัติงาน” กับทางบริษัท Peak Learning Incorporated จำกัด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) (The Adversity Response Profile:ARP) ของ stoltz ลักษณะเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ ประเมินความสามารถในสี่ด้าน ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ การรับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา การเข้าถึงปัญหา และการอดทนต่อปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำทางการศึกษาและผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรมมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) โดยรวมและรายด้านสูงกว่าผู้นำทางการศึกษา กล่าวคือ ผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่สามารถเผชิญอุปสรรคได้ดี มีความอดทนและยืนหยัดเอาชนะความทุกข์ได้มากกว่า และจะเป็นผู้นำแนวหน้าทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม

วิลเลียม (Williams. 2003: Abstrac) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน

รวมไปถึงความเข้าใจของผู้บริหารต่ออุปสรรคทางการศึกษา การวิจัยเน้นความสำคัญของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักเรียนตลอดจนการบริหารงานในโรงเรียนและความร่วมมือในการทำงานกับครูผู้สอนกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจำนวน 17 คน ครูผู้สอน จำนวน 79 คน จากโรงเรียนในแถบอิริโซนา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) (ARP) ของสตอลทซ์ ลักษณะเป็นการประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินความสามารถใน 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ การรับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา การเข้าถึงปัญหา และอดทนต่อปัญหา คะแนนความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของผู้บริหารที่นำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักเรียนมาแล้ว 2 ปี ประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 5 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสูงในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูง และการตอบสนองต่ออุปสรรคของผู้บริหารจะมีผลต่อการบริหารงาน การรับรู้ความมีประสิทธิภาพในตนเองของครูผู้สอนและผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักเรียน การค้นพบเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากแต่ละบุคคลได้เรียนรู้การตอบสนองต่ออุปสรรคและสามารถที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตนเองซึ่งเป็นการเพิ่มความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับอุปสรรคทางการศึกษาและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักการศึกษา ความมีประสิทธิภาพในตนเองของครูและผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักเรียนและส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้น

โทมัส-ชาร์คสนาส (Thomas-Sharksnas. 2002: Online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟันฝ่ากับความพึงพอใจในงานของเจ้าหน้าที่ดูแลสุขภาพจิตจำนวน 94 คน 67 ที่ศูนย์สุขภาพจิตชุมชนทางตะวันออกเฉียงเหนือของเพนซิลวาเนีย เครื่องมือเป็นแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค (ARP) ซึ่งวัดความสามารถในการฟันฝ่า ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ดูแลสุขภาพจิตพบเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคเพิ่มขึ้น เช่น ค่าจ้างต่ำ การขาดความเอาใจใส่ การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานจากองค์กร จึงนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในงานส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และสุขภาพจิตพวกเขาเอง

จอห์น (John. 2005: Online; อ้างอิงจาก วิทยุแพชัญ ปรากฏทอง: 2551: 59) ได้ศึกษาการมองโลกในแง่ดี ความยากลำบากและการกระทำ : เปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการอธิบายและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) การวิจัยนี้มุ่งตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอธิบายและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและการปฏิบัติงานในอาชีพที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากมาก ๆ เช่นการขาย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอธิบายและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ในมิติการควบคุมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเชื่อมโยงรูปแบบทั้งสองเข้าด้วยกัน มิติการควบคุมสามารถทำนายถึงการกระทำเชิงลบซึ่งเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากสาเหตุภายใน สามารถสรุปถึงรูปแบบการอธิบายได้ว่า การกระทำเชิงลบที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้น้อยลงและการขาดการควบคุม ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบความสามารถ

ในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อาจมีความสมบูรณ์มากกว่าและมีกรอบแนวคิดที่ไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับบ่งชี้ว่าผู้ใดสามารถช่วยเหลือตนเองได้และผู้ใดไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ซีลิกแมน (Seligman. 2006: 85-86) ได้ศึกษารูปแบบการอธิบายตนเองเกี่ยวกับเด็กที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า พบว่า เด็กผู้หญิงมีความซึมเศร้าน้อยกว่าเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงมีรูปแบบการอธิบายตนเองในลักษณะการมองโลกในแง่ดีมากกว่าเด็กผู้ชาย และเด็กชายมีลักษณะที่เปราะบางกับเหตุการณ์ที่เลวร้าย และยังพบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกในเด็กผู้หญิงสูงกว่าผู้ชาย อีกทั้งการมองโลกในแง่ดียังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกลยุทธ์การให้คำปรึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เทเน็น และเอลเลอร์ (วันพิญ วิวิธสิริ. 2550: 29-30; อ้างอิงจาก Tennen; & Eler.1997: 265-271) ได้ศึกษาส่วนประกอบในการระบุสาเหตุของพฤติกรรมของคนที่หมดอาลัยตายอยากกับนักเรียน 49 คน โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มนักเรียนที่หมดอาลัยตายอยากเมื่อเจอปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้ นักเรียนเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่สองที่สามารถควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหาได้ การหมดอาลัยตายอยากจึงเป็นเรื่องการสูญเสียการควบคุมที่รับรู้ได้เหนือเหตุการณ์อันเป็นอุปสรรค

เบตินา (ปถมาภรณ์ บุนนาค. 2552: 29; อ้างอิงจาก Bettina. 2001) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีในการเผชิญปัญหากับตัวแปรที่สัมพันธ์กับสุขภาพในวัยรุ่น โดยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนมัธยมปลายจำนวน 1,039 คนด้วยแบบสอบถาม Way of Coping Questionnaire ที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อตรวจสอบการเผชิญปัญหา 4 ด้าน คือ การเผชิญแบบไม่เผชิญปัญหา แบบวิเคราะห์ปัญหา แบบเสี่ยง และแบบแสวงหา การสนับสนุนทางสังคม พบว่านักเรียนหญิงใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบไม่เผชิญปัญหาและแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม ส่วนนักเรียนชายใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบวิเคราะห์ปัญหาและแบบเสี่ยงและพบว่าการเผชิญปัญหามีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของนักเรียนชายทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบไม่เผชิญปัญหาและแบบเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพทางจิต ส่วนการเผชิญปัญหาแบบวิเคราะห์และแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพทางจิต

โกเมซ (ปถมาภรณ์ บุนนาค. 2552: 30; อ้างอิงจาก Gomez. 1993) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเผชิญปัญหาในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 608 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 311 คน และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 297 คน เครื่องมือที่ใช้คือ The Coping with Stress Inventory พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความสัมพันธ์กับการใช้ปัญหาแบบไม่จัดการกับปัญหาโดยตรง จัดการกับปัญหาโดยอ้อมและไม่จัดการกับปัญหาโดยอ้อมและพบความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับการใช้การเผชิญปัญหาแบบจัดการกับปัญหาโดยตรง นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างในการเผชิญปัญหาของเพศชายกับเพศหญิงโดยนักเรียนหญิงใช้การเผชิญปัญหาแบบจัดการกับปัญหาโดยตรงมากกว่านักเรียนชาย

พริตแมน (ปถมาภรณ์ บุนนาค. 2552: 30; อ้างอิงจาก Friedman. 1990) ได้ศึกษาการประเมินความเครียดการเผชิญปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 140 คน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการประเมินภาวะคุกคามและทำทายเป็น การเผชิญปัญหาแบบเน้นที่ปัญหากับเน้นที่อารมณ์และผลการสอบวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าการประเมินสถานการณ์ว่าคุกคามมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการเผชิญปัญหาทั้งแบบเน้นที่ปัญหาและเน้นที่อารมณ์และยังพบว่าผู้ที่มีคะแนนภาษาต่ำมีความสัมพันธ์ในการประเมินสถานการณ์ว่าคุกคาม ส่วนผู้ที่มีคะแนนคณิตศาสตร์สูงจะประเมินว่าทำทายเป็นเมื่อควบคุมตัวแปรชั้นปีและเพศ

ดอล (ปถมาภรณ์ บุนนาค. 2552: 30; อ้างอิงจาก Doule. 1993) ได้ศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันการกำหนดการเผชิญปัญหาความเชื่อภายในและภายนอกกับอาการทางจิตและคุณภาพทางชีวิตของนิสิตพบว่าความเครียดของชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญและสัมพันธ์ทางบวกกับอาการทางจิตแต่สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญกับคุณภาพชีวิต โดยวิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญและสัมพันธ์ทางบวกกับอาการทางจิต คือ พยายามลืม การพึ่งศาสนาการปฏิเสธ การไม่เกี่ยวข้องทางความคิดและระบายออกทางอารมณ์ ส่วนวิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิต คือ การแปลความหมายในทางที่บวกและการพัฒนาการแสดงการเผชิญปัญหา การวางแผน การค้นหา การสนับสนุนทางสังคมเพื่อตอบสนองด้านอารมณ์และเพื่อแก้ปัญหาและการพึ่งศาสนา ส่วนวิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตคือพฤติกรรมถอนตัวและนิสิตที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนมีคุณภาพชีวิตดีกว่านิสิตที่ไม่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนอย่างมีนัยสำคัญ

7.2.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่น

ออแบค (กัลยรัตน์ บุญรอด. 2551: 48; อ้างอิงจาก Orbach. 1998: 158A) ได้ศึกษาเพื่อกำหนดสภาพแวดล้อม ที่ทำให้ความวิตกกังวลเชิงสติปัญญา มีผลทางบวกต่อการเล่นกีฬาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยคาดหวังว่า นักกีฬาที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะได้ประโยชน์จากการมีความวิตกกังวล ทำให้ประสบผลสำเร็จด้านการกีฬา ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ผู้เล่นกีฬาฟุตบอลเพื่อสังเกตการณ์ จำนวน 50 คน แล้วแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม ดังที่ กลุ่มที่ 1 มีความวิตกกังวลด้านสติปัญญาวิตกกังวลด้านร่างกายต่ำ ความเชื่อมั่นในตนเองสูง กลุ่มที่ 2 มีความวิตกกังวลด้านสติปัญญาสูงวิตกกังวลด้านร่างกายต่ำ ความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ กลุ่มที่ 3 มีความวิตกกังวลด้านสติปัญญาสูง วิตกกังวลด้านร่างกายสูง ความเชื่อมั่นในตนเองสูง กลุ่มที่ 4 มีความวิตกกังวลด้านสติปัญญาสูง วิตกกังวลด้านร่างกายสูง ความเชื่อมั่นต่ำ กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มควบคุม โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับการตรวจสอบ 2 ครั้ง การศึกษาพบว่า ในช่วงแรกผู้เล่นฟุตบอลจะได้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีความวิตกกังวลด้านสติปัญญาและร่างกายต่ำ ผู้เล่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะเล่นฟุตบอลได้ดีกว่าผู้ซึ่งมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ ในช่วงที่ 2 ผู้เล่นฟุตบอลที่ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลได้ดีกว่า 4 กลุ่มที่เหลือ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เล่นฟุตบอลที่อยู่ในสภาพมีความวิตกกังวลทั้งด้านสติปัญญาและด้านร่างกาย จะเล่นฟุตบอลได้ไม่ดี เมื่อเขาความเชื่อมั่นในตนเอง

ฮันโทมี (พนม เพิ่มพูน 2552: 50 ;อ้างอิงจาก Honthome, 2000: 190) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนในสหรัฐอเมริกา พบว่าพฤติกรรมการเรียนที่มีความยืดหยุ่นจะส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนสูงกว่าการเรียนในสภาพที่ไม่ยืดหยุ่นในการเรียนการสอนจากงานวิจัยจะเห็นได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ และภูมิศาสตร์นั้นๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางบวกในการใฝ่เรียนรู้มากขึ้น แต่จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับภาระกระตุ้นของผู้สอนที่จะหาวิธีการที่หลากหลายในกระบวนการเรียนการสอนเข้าเป็นองค์ประกอบซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

7.2.3 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน

โอเบอร์ทัทฟ (Oberteuffer. 1954: 296–297) ได้ศึกษาสุขภาพจิตเกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน พบว่า อิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของเด็ก และการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดี จะมีส่วนช่วยในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

กรอส (วชิราภรณ์ คำคล้าย 2551: 46; อ้างอิงจาก Gross. 2005: 2) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนเริ่มเข้าสู่วัยเด็กในช่วงอายุในระดับปฐมวัยกับการจัดการชั้นเรียน การนำนักเรียนจำนวน 25-30 คน มาอยู่รวมกัน ระหว่างอายุในช่วง 3-4 ปี พบว่า เด็กที่มีอายุก่อนเกณฑ์เข้าโรงเรียนจะเริ่มเรียนรู้จากการตอบคำถามจากสิ่งที่พบใกล้ตัวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียน รวมทั้งบทบาทของครูในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แจ๊คสัน (ชัย สันกวาน. 2553: 72-75 ; อ้างอิงจาก Jackson 2009: 12-13) ได้ศึกษาผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างครูกับรูปแบบการจัดการชั้นเรียนโรงเรียนในเมืองเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนโดยศึกษาลักษณะการจัดการชั้นเรียนของครูแต่ละบุคคลโดยคำนึงถึงการบริหารบุคคล รูปแบบระบบการจัดการชั้นเรียนและการจัดพฤติกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสอนและการจัดการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ จากการวิจัยพบว่า ครูชาวอเมริกันที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปี ขึ้นไป ได้รับการรับรองเป็นครูมืออาชีพโดยทำการสอนในระดับท้องถิ่นนั้นๆ ครูผู้ชายมีการดูแลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิดกว่าครูหญิงที่ทำการสอนโดยทั่วไป โดยใช้ศิลปะในการสอนที่หลากหลายและการดูแลนักเรียนในการจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้เหมือนการสอนโดยทั่วไป

7.2.4 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับบรรยากาศในโรงเรียน

คัมปีซานโน (จุฑารัตน์ ทองทิพย์ 2549: 60; อ้างอิงจาก Campisano. 1992: 65-66) ได้ศึกษาจากตัวแบบเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของที่ทำงานในโรงเรียนมัธยมสอนศาสนา ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐอริโซนา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของที่ทำงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา Jesuit ที่มีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ทำงานและพฤติกรรมในโรงเรียน Jesuit โรงเรียนสอนศาสนาของอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าถ้าโรงเรียนต้องการบรรลุสิ่งต่อไปนี้ได้แก่ประสิทธิผลขององค์กร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับครู และครูที่ตั้งใจทำงาน ดังนั้นครูใหญ่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดริเริ่ม ลดการกำหนดงานที่จะก่อให้เกิด

ความกำกวมในบทบาทหน้าที่และการขัดแย้งในการทำงานควรให้ความสมดุลระหว่างระบบราชการกับความอิสระในวิชาชีพครูครูใหญ่ต้องเลือกครูใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียน

ดอยลี (จุฑารัตน์ ทองทิพย์ 2549: 60; อ้างอิงจาก Doyle. 1992: 4243) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมความสะดวกทางกายภาพสำหรับกิจกรรมการแก้ปัญหาด้านเทคนิคในโปรแกรมเทคโนโลยีของโรงเรียนมัธยมผลการวิจัยมีดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับฐานข้อมูลมีความสำคัญมาเป็นอันดับหนึ่งนอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ข้อมูลของกิจกรรมเก่าของนักเรียน เครื่องช่วยเหลือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม เครื่องมือป้อนข้อมูลและดึงข้อมูลทางคอมพิวเตอร์และวิธีการทางเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือประสาทสัมผัสของมนุษย์ กำกับดูแลคุณสมบัติทั่วไปหรือแนะแนว/บันทึกการนำเสนอ กิจกรรมหรือ R&D ของครู/นักเรียน
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการขยายขอบเขตของแหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอันดับสอง ซึ่งรวมถึง โอกาสในการสังเกตโลกความจริงและระบบการติดต่อสื่อสารที่อยู่นอกโรงเรียน
3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการวางต้นแบบสถานที่/ทรัพยากรมีความสำคัญเป็นอันดับสาม ซึ่งรวมถึงการเชื่อมต่อเครื่องมือ วัสดุทางกายภาพ การรวบรวมวัสดุ การแปลงโครงสร้างพลังงาน/กลไก เทคโนโลยีการควบคุม และมาตรฐานที่มีพื้นฐานมาจากความต้องการทางการศึกษาของนักเรียน
4. ปัจจัยเกี่ยวกับการออกแบบสถานที่และทรัพยากรมีความสำคัญอันดับสี่ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรด้านคอมพิวเตอร์และทรัพยากรที่ทำด้วยตนเอง
5. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพโดยรวมมีความสำคัญอันดับห้า ซึ่งรวมถึงสถานที่ในการระดมความคิดเป็นกลุ่ม ๆ การให้ความรู้สื่อกอบอูนและเอื้ออำนวยต่อผู้ใช้ และการให้ความสำคัญเรื่องสีและสถาปัตยกรรม

ฟีแลนด์ (จารุวรรณ เพ็ชรบุญ 2554: 69 อ้างอิงจาก Phelan. 1999: 196) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักเรียนและครูที่มีต่อสภาพบรรยากาศในโรงเรียนจำนวน 9 โรงเรียนในเมืองบาร์แกน รัฐนิวเจอร์ซีย์ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนทางศาสนา 2 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่เอาใจใส่นักเรียนมีลักษณะความเป็นมิตรจะทำให้นักเรียนมีความรักในการเรียน มีความสุขเมื่อมาโรงเรียน และชอบที่จะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟู ฝ้าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 ซึ่งมีจำนวน 11,301 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 371 คน ได้มาตามขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970: 608)
- 2) สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)
- 3) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วน ดังตาราง

ลำดับที่	ชื่อกลุ่มเขต	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน ร.ร	จำนวน น.ร.	จำนวน ร.ร.	จำนวน น.ร.
1	กรุงเทพกลาง	4	441	4	15
2	กรุงเทพใต้	10	949	10	31
3	กรุงเทพเหนือ	18	1,982	18	65
4	กรุงเทพตะวันออก	32	3,618	32	119
5	กรุงธนเหนือ	11	1,076	11	35
6	กรุงธนใต้	29	3,235	29	106
	รวม	104	11,301	104	371

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค คือ แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน 2) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ 3) ด้านความรับผิดชอบ 4) ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง 5) ด้านการมีความอดทน และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ 6 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการชั้นเรียน

ของครู 6 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศของโรงเรียน 6 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี เนื้อหา และแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดขอบเขตของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง ให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจทานความสมบูรณ์ แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC) มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาเห็นชอบไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค พบว่า แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .89 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .90 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการชั้นเรียนของครู ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .89 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศของโรงเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำส่งไปรษณีย์ตามความเหมาะสม
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากแบบสอบถามที่แจกไปจำนวน 371 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 301 ชุด เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 81.13

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น
- 1.2 การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ได้กำหนดค่าคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน 2) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ 3) ด้านความรับผิดชอบ 4) ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง 5) ด้านการมีความอดทน และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู

และบรรยากาศของโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) และ พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและบรรยากาศของโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535: 23-24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.00 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 หาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ กล่าวคือ ถ้าเป็นไปในทางบวกแสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายตามกัน การพิจารณาระดับความสัมพันธ์กันนั้นพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ตามเกณฑ์ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543: 44) ดังนี้

ค่าสหสัมพันธ์	.81 - 1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
ค่าสหสัมพันธ์	.61 - 80	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง
ค่าสหสัมพันธ์	.41 - 60	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
ค่าสหสัมพันธ์	.21 - .41	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าสหสัมพันธ์	.01 - .20	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Conbach's Alpha Coefficient)

1.2 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item - Objective Congruence)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation confident) ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศ ของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อ ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของการมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของโรงเรียน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ปรากฏตาราง

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลได้ จำแนกตามกลุ่มเขตโรงเรียน

กลุ่มเขตโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ (%)
1. กรุงเทพมหานคร	15	4.99
2. กรุงเทพฯใต้	30	9.97
3. กรุงเทพฯเหนือ	60	19.93
4. กรุงเทพฯตะวันออก	90	29.90
5. กรุงเทพมหานครเหนือ	26	8.63
6. กรุงเทพมหานครใต้	80	26.58
รวม	301	100.00

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 85.57 นักเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานครกลาง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานครใต้ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 96.77 นักเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเหนือ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 92.30 นักเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานครตะวันออก จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 75.63 นักเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเหนือ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 74.28 นักเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานครใต้จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 74.47 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ด้านการควบคุมตนเอง (Control)	3.66	.53	มาก
2. ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin)	3.83	.60	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบ (Owner)	3.85	.60	มาก
4. ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach)	3.87	.62	มาก
5. ด้านการมีความอดทน (Endurance)	3.96	.55	มาก
รวม	3.83	.44	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$, S.D = .44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการมีความอดทน ($\bar{x} = 3.96$, S.D = .55) ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง ($\bar{x} = 3.87$, S.D = .62) ด้านการรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.85$, S.D = .60) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ ($\bar{x} = 3.83$, S.D = .60) และด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{x} = 3.66$, S.D = .53) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน
จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน	(n = 301)		แปลผล
	\bar{X}	S.D	
1. เมื่อเพื่อนทำให้โกรธ ข้าพเจ้าจะระงับความโกรธและแก้ปัญหาได้	3.43	.87	ปานกลาง
2. เมื่อทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์และหาวิธีการแก้ไขได้	3.62	.79	มาก
3. เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนนำเสนองานข้าพเจ้าสามารถระงับความตื่นเต้นและทำได้เป็นอย่างดี	3.54	1.06	มาก
4. เมื่อครูตำหนิผลงานข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ได้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	3.77	.88	มาก
5. เมื่อบิดามารดาเจ็บป่วย ข้าพเจ้าไม่เสียกำลังใจ และสามารถช่วยเหลือและให้กำลังใจบิดา มารดาได้	3.82	.91	มาก
6. เมื่อเพื่อนไม่มาตามนัดหมายข้าพเจ้าสามารถระงับความไม่พอใจและคิดว่าเพื่อนคงมีเหตุผลที่จำเป็น	3.54	.93	มาก
7. เมื่อทำงานและมีปัญหาเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จ	3.75	.81	มาก
8. เมื่อรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนข้าพเจ้าหาทางแก้ไขและสร้างกำลังใจในการเรียน	3.76	.87	มาก
รวม	3.65	.54	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, S.D = .54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้น เมื่อเพื่อนทำให้โกรธ ข้าพเจ้าจะระงับความโกรธและแก้ปัญหาได้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เมื่อบิดามารดาเจ็บป่วย ข้าพเจ้าไม่เสียกำลังใจ และสามารถช่วยเหลือและให้กำลังใจบิดามารดาได้ ($\bar{x} = 3.82$, S.D = .91) เมื่อครูตำหนิผลงานข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ได้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.77$, S.D = .88) เมื่อรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนข้าพเจ้าหาทางแก้ไขและสร้างกำลังใจในการเรียน ($\bar{x} = 3.76$, S.D = .87) เมื่อทำงานและมีปัญหาเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จ ($\bar{x} = 3.75$, S.D = .81) เมื่อทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์และหาวิธีการ

แก้ไขได้ ($\bar{x} = 3.62$, S.D = .79) เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนนำเสนองานข้าพเจ้าสามารถ
 ระวังความตื่นเต้นและทำได้เป็นอย่างดี ($\bar{x} = 3.54$, S.D = 1.06) เมื่อเพื่อนไม่มาตามนัดหมาย
 ข้าพเจ้าสามารถระวังความไม่พอใจและคิดว่าเพื่อนคงมีเหตุผลที่จำเป็น ($\bar{x} = 3.54$, S.D = .93)
 และเมื่อเพื่อนทำให้โกรธข้าพเจ้าจะระวังความโกรธและแก้ปัญหาได้ ($\bar{x} = 3.43$, S.D = .87)
 ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ จำแนกเป็น
 รายข้อ

ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. เมื่อต้องเรียนเนื้อหาที่ยากข้าพเจ้าพยายามหาวิธีการ ทำความเข้าใจเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมาย	3.76	.91	มาก
2. เมื่อเพื่อนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานข้าพเจ้าหาวิธีการเพื่อให้ งานดำเนินงานต่อไปได้	3.73	.89	มาก
3. ข้าพเจ้าไม่รู้สึกกังวลหรือท้อแท้กับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะรู้ว่า สามารถแก้ปัญหาได้	3.92	.96	มาก
4. เมื่อเกิดปัญหาแบบเดิมหรือคล้าย ๆ กัน ข้าพเจ้าสามารถ แก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น	3.88	.88	มาก
รวม	3.82	.60	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุโดยรวมอยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D = .60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการเผชิญและ
 ฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้
 ข้าพเจ้าไม่รู้สึกกังวลหรือท้อแท้กับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะรู้ว่าสามารถแก้ปัญหาได้ ($\bar{x} = 3.92$, S.D
 = .96) เมื่อเกิดปัญหาแบบเดิมหรือคล้าย ๆ กัน ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 และเหมาะสมยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 3.88$, S.D = .88) เมื่อต้องเรียนเนื้อหาที่ยากข้าพเจ้าพยายามหาวิธีการ
 ทำความเข้าใจเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมาย ($\bar{x} = 3.76$, S.D = .91) และเมื่อเพื่อนไม่ให้ความ
 ร่วมมือในการทำงานข้าพเจ้าหาวิธีการเพื่อให้งานดำเนินงานต่อไปได้ ($\bar{x} = 3.73$, S.D = .89)
 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการรับมือขอรับ จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการรับมือขอรับ	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ถึงแม้จะเบื่อบ่อยในการเรียนแต่ข้าพเจ้าก็พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทุกครั้ง	3.84	.95	มาก
2. เมื่อครูตำหนิผลงานข้าพเจ้าจะยอมรับและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	3.85	.76	มาก
3. เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนและรู้ว่าตนเองผิดข้าพเจ้าจะยอมรับผิดและขอโทษ	3.87	.84	มาก
4. หากงานกลุ่มของข้าพเจ้ามีปัญหา เพราะข้าพเจ้ามีส่วนร่วมให้เกิดเหตุการณ์นี้ ข้าพเจ้าจะหาทางแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น	3.83	.85	มาก
รวม	3.85	.60	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการรับมือขอรับโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D = .60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนและรู้ว่าตนเองผิดข้าพเจ้าจะยอมรับผิดและขอโทษ ($\bar{x} = 3.87$, S.D = .84) เมื่อครูตำหนิผลงานข้าพเจ้าจะยอมรับและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.85$, S.D = .76) ถึงแม้จะเบื่อบ่อยในการเรียนแต่ข้าพเจ้าก็พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทุกครั้ง ($\bar{x} = 3.84$, S.D = .95) และหากงานกลุ่มของข้าพเจ้ามีปัญหาเพราะข้าพเจ้ามีส่วนร่วมให้เกิดเหตุการณ์นี้ข้าพเจ้าจะหาทางแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.83$, S.D = .85) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ข้าพเจ้าจะไม่ตัดสินใจทำอะไรหากไม่ได้คิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน	3.62	.97	มาก
2. ข้าพเจ้าเชื่อว่าความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น	3.96	.85	มาก
3. เมื่อทำงานผิดพลาด ข้าพเจ้าคิดว่ามีวิธีการแก้ไขและสามารถปรับปรุงจุดบกพร่องให้ดีขึ้นได้	4.01	.77	มาก
4. เมื่อเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันในการทำงานกับเพื่อนข้าพเจ้าคิดว่าสามารถหาข้อสรุปที่เป็นกลางได้	3.81	.88	มาก
5. เมื่อได้รับมอบหมายงานที่ยาก ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทุ่มเทเวลาและตั้งใจทำงานให้มากขึ้นจึงจะสำเร็จ	4.01	.96	มาก
6. ข้าพเจ้ารู้ว่าการความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเป็นอุปสรรคในการทำงาน	3.82	.96	มาก
7. เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะส่งงานข้าพเจ้าจะทบทวนอีกรอบเพราะเชื่อว่าจะทำให้ผลงานนั้นมีคุณภาพและผิดพลาดน้อยที่สุด	3.77	1.02	มาก
8. ข้าพเจ้าคิดว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะมีจุดจบที่ดีได้	3.89	1.00	มาก
รวม	3.86	.63	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D = .63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เมื่อได้รับมอบหมายงานที่ยากข้าพเจ้าคิดว่าต้องทุ่มเทเวลาและตั้งใจทำงานให้มากขึ้นจึงจะสำเร็จ ($\bar{x} = 4.01$, S.D = .96) เมื่อทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าคิดว่ามีวิธีการแก้ไขและสามารถปรับปรุงจุดบกพร่องให้ดีขึ้นได้ ($\bar{x} = 4.01$, S.D = .77) ข้าพเจ้าเชื่อว่าความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น ($\bar{x} = 3.96$, S.D = .85) ข้าพเจ้าคิดว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีจุดจบที่ดีได้ ($\bar{x} = 3.89$, S.D = 1.00) ข้าพเจ้ารู้ว่าการความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเป็นอุปสรรคในการทำงาน ($\bar{x} = 3.82$, S.D = .96) เมื่อเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันในการทำงานกับเพื่อนข้าพเจ้าคิดว่าสามารถหาข้อสรุปที่เป็นกลางได้ ($\bar{x} = 3.81$, S.D = .88) เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะส่งงานข้าพเจ้าจะทบทวนอีกรอบเพราะเชื่อว่าจะทำให้ผลงานนั้นมีคุณภาพและผิดพลาดน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.77$, S.D = 1.02) และข้าพเจ้าจะไม่ตัดสินใจทำอะไรหากไม่ได้คิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน ($\bar{x} = 3.62$, S.D = .97) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครด้านการมีความอดทน จำแนก
เป็นรายข้อ

ด้านการมีความอดทน	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ข้าพเจ้าจะยืนต่อแถวเพื่อซื้อของแม้ว่าแถวจะยาวมากก็ตาม	3.92	.95	มาก
2. เมื่อครูเห็นว่าผลงานมีข้อบกพร่องข้าพเจ้าจะปรับปรุงจนกว่าครูจะยอมรับ	3.86	.85	มาก
3. เมื่อนัดกับเพื่อนแต่เพื่อนมาช้าข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนมีความจำเป็นและอยู่รองกว่าเพื่อนจะมาถึง	3.95	.91	มาก
4. เมื่อเพื่อนคุยกันเสียงดังรบกวนในขณะที่ทำงานข้าพเจ้าจะอดทนและตั้งใจทำงานต่อจนสำเร็จลุล่วง	3.93	1.00	มาก
5. เมื่อแนวคิดของข้าพเจ้าไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ข้าพเจ้าจะพยายามหาแนวคิดใหม่นำเสนออีกครั้ง	4.02	.80	มาก
6. ข้าพเจ้าพยายามตื่นเช้า แม้จะนอนดึกเพื่อไปเรียนให้ทันเวลา	4.19	.81	มาก
7. เมื่อผลงานออกมาไม่ดีข้าพเจ้าสามารถจัดการกับตนเองให้ขยันมากยิ่งขึ้น	3.99	.84	มาก
8. เมื่อทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าจะอดทน และใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ไขข้อผิดพลาดจนงานสำเร็จ	3.78	1.01	มาก
รวม	3.96	.56	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง เป็นรายข้อโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$, S.D = .56)) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ข้าพเจ้าพยายามตื่นเช้าแม้จะนอนดึกเพื่อไปเรียนให้ทันเวลา ($\bar{x} = 4.19$, S.D = .81) เมื่อแนวคิดของข้าพเจ้าไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนข้าพเจ้าจะพยายามหาแนวคิดใหม่นำเสนออีกครั้ง ($\bar{x} = 4.02$, S.D = .80) เมื่อผลงานออกมาไม่ดีข้าพเจ้าสามารถจัดการกับตนเองให้ขยันมากยิ่งขึ้น($\bar{x} = 3.99$, S.D = .84) เมื่อนัดกับเพื่อนแต่เพื่อนมาช้าข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนมีความจำเป็นและอยู่รองกว่าเพื่อนจะมาถึง ($\bar{x} = 3.95$, S.D = .91) เมื่อเพื่อนคุยกันเสียงดังรบกวนในขณะที่ทำงานข้าพเจ้าจะอดทนและตั้งใจทำงานต่อจนสำเร็จลุล่วง($\bar{x} = 3.93$, S.D = 1.00) ข้าพเจ้าจะยืนต่อแถวเพื่อซื้อของแม้ว่าแถวจะยาวมากก็ตาม ($\bar{x} = 3.92$, S.D = .95) เมื่อครูเห็นว่าผลงานมีข้อบกพร่องข้าพเจ้าจะปรับปรุงจนกว่าครูจะ

ยอมรับ ($\bar{x} = 3.86$, S.D = .85) และเมื่อทำงานผิดพลาดซ้ำพเจ้าจะอดทนและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ไขข้อผิดพลาดจนงานสำเร็จ ($\bar{x} = 3.78$, S.D = 1.01) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยาภาคของโรงเรียน

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายข้อ

พฤติกรรมการเรียนรู้	(n = 301)		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนด	3.78	.87	มาก
2. นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	4.11	.85	มาก
3. นักเรียนมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนรู้	3.85	.83	มาก
4. นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าทำ	3.89	.88	มาก
5. เมื่อเกิดปัญหาในการเรียน นักเรียนช่วยกันและกันในการแก้ปัญหา	3.98	.82	มาก
6. นักเรียนให้ความสนใจกับวิชาที่ยาก และท้าทายความสามารถเสมอ	3.88	1.06	มาก
รวม	3.91	.67	มาก

จากตาราง 10 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$, S.D = .67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ นักเรียน แต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.11$, S.D = .85) เมื่อเกิดปัญหาในการเรียน นักเรียนช่วยกันและกันในการแก้ปัญหา ($\bar{x} = 3.98$, S.D = .82) นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าทำ ($\bar{x} = 3.89$, S.D = .88) นักเรียนให้ความสนใจกับวิชาที่ยากและท้าทายความสามารถเสมอ ($\bar{x} = 3.88$, S.D = 1.06) นักเรียนมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.85$, S.D = .83) และนักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = 3.78$, S.D = .87) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการชั้นเรียนของครู สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายข้อ

การจัดการชั้นเรียนของครู	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.28	.76	มาก
2. ครูเตรียมแผนการสอนอย่างดี มีกิจกรรมที่น่าสนใจ	4.30	.72	มาก
3. ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน	4.34	.79	มาก
4. ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง	4.24	.85	มาก
5. ครูเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.24	.81	มาก
6. ครูมีความตั้งใจในการสอน เอาใจใส่ให้นักเรียนให้คำปรึกษาที่ดีและมีความเป็นมิตร	4.40	.74	มาก
รวม	4.30	.58	มาก

จากตาราง 11 พบว่า การจัดการชั้นเรียนของครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D = .58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ครูมีความตั้งใจในการสอนเอาใจใส่ให้นักเรียนให้คำปรึกษาที่ดีและมีความเป็นมิตร ($\bar{x} = 4.40$, S.D = .74) ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ($\bar{x} = 4.34$, S.D = .79) ครูเตรียมแผนการสอนอย่างดีกิจกรรมที่น่าสนใจ ($\bar{x} = 4.30$, S.D = .72) ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.28$, S.D = .76) ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.24$, S.D = .85) และครูเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.24$, S.D = .81) ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบรรยากาศของโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ

บรรยากาศของโรงเรียน	(n = 301)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน	4.47	.70	มาก
2. บรรยากาศในโรงเรียนทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย	4.41	.75	มาก
3. อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนทันสมัยเหมาะสมสำหรับการใช้งาน และมีการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างดี	4.32	.74	มาก
4. โรงเรียนส่งเสริมการใช้สื่อการสอน หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในชั้นเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ	4.36	.81	มาก
5. สภาพของโรงเรียนทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้	4.30	.83	มาก
6. โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนเจตคติเชิงบวกต่อศาสนา / วัฒนธรรมที่หลากหลาย	4.38	.78	มาก
รวม	4.37	.59	มาก

จากตาราง 12 พบว่า บรรยากาศของโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$, S.D = .59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน ($\bar{x} = 4.47$, S.D = .70) บรรยากาศในโรงเรียนทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ($\bar{x} = 4.41$, S.D = .75) โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่างๆที่สะท้อนเจตคติเชิงบวกต่อศาสนา/วัฒนธรรมที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.38$, S.D = .78) โรงเรียนส่งเสริมการใช้สื่อการสอนหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในชั้นเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.36$, S.D = .81) อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนทันสมัยเหมาะสมสำหรับการใช้งาน และมีการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างดี ($\bar{x} = 4.32$, S.D = .74) และสภาพของโรงเรียนทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้ ($\bar{x} = 4.30$, S.D = .83) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตาราง 13 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปร	ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)					รวม
	ด้านการควบคุมตนเอง	ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ	ความรับผิดชอบ	ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง	ด้านความอดทน	
1. พฤติกรรมการเรียนรู้	.221*	.287*	.388*	.421*	.464*	.479*
2. การจัดการชั้นเรียน	.218*	.231*	.189*	.477*	.519*	.444*
3. บรรยากาศของโรงเรียน	.244*	.215*	.153*	.486*	.498*	.425*

*p < .05

จากตาราง 13 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าระหว่าง .425 – .479 โดยพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มากที่สุด (.479) รองลงมา คือ การจัดการชั้นเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) (.444) และ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) (.425) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ด้านการมีความอดทนมากที่สุด (.464) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (.421) ความรับผิดชอบ (.388) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ (.287) และด้านการควบคุมตนเอง (.221) ตามลำดับ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างการจัดการชั้นเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุก

ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการจัดการชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ด้านการมีความอดทน มากที่สุด (.519) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (.477) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ (.231) ด้านการควบคุมตนเอง (.218) และความรับผิดชอบ (.189) ตามลำดับ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบรรยากาศของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ด้านการมีความอดทน มากที่สุด (.498) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (.486) ด้านการควบคุมตนเอง (.244) ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ (.215) และความรับผิดชอบ (.153) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการวิจัยในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) 5 ด้าน คือ การควบคุมตนเอง (Control) การวิเคราะห์ต้นเหตุ (Origin) การวิเคราะห์ความรับผิดชอบ (Owner) การคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง (Reach) การมีความอดทน (Endurance) มาเป็นกรอบความคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มในตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 301 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie ; & Morgan. 1970: 608) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น รวม

จำนวนนักเรียนทั้งหมด 301 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจทานความสมบูรณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC) จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-Out) ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค พบว่า แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .89 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .91 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการชั้นเรียนของครู ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .93 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศของโรงเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .95

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำส่งทางไปรษณีย์ การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation confident) ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปผลได้ดังนี้

1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีความอดทน ด้านการคำนึงถึงผลกระทบที่จะมาถึง ด้านการรับผิดชอบ ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ และด้านการควบคุมตนเอง ตามลำดับ
2. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน เมื่อเกิดปัญหาในการเรียน นักเรียนช่วยกันและกันในการแก้ปัญหา นักเรียนมีความ

เป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าทำ นักเรียนให้ความสนใจกับวิชาที่ยากและท้าทายความสามารถเสมอ นักเรียนมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนรู้ และนักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนดตามลำดับ

การจัดการชั้นเรียนของครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ครูมีความตั้งใจในการสอนเอาใจใส่นักเรียนให้คำปรึกษาที่ดีและมีความเป็นมิตร ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ครูเตรียมแผนการสอนอย่างดีกิจกรรมที่น่าสนใจ ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง และครูเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

บรรยากาศของโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน บรรยากาศในโรงเรียนทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่สะท้อนเจตคติเชิงบวกต่อศาสนา/วัฒนธรรมที่หลากหลาย โรงเรียนส่งเสริมการใช้สื่อการสอนหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนทันสมัยเหมาะสมสำหรับการใช้งาน และมีการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างดี และสภาพของโรงเรียนทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้ ตามลำดับ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าระหว่าง .425 – .479 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มากที่สุด รองลงมา คือ การจัดการชั้นเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ข้อคำถามที่ว่า เมื่อเพื่อนทำให้โกรธ ข้าพเจ้าจะระงับความโกรธและแก้ปัญหาได้ ได้ค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางอาจ เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว สอดคล้องกับศรี เรือน แก้วกังวาน (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2540: 336-337) ที่กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังมีความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย กำลังจะก้าวไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีอารมณ์และจิตใจอ่อนไหวต่อปัญหาหรือสิ่งที่เผชิญ จึงอาจส่งผลให้การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ต่ำกว่าวัยผู้ใหญ่และการที่นักเรียนมีค่าเฉลี่ยด้านความอดทนสูงทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัด กรุงเทพมหานคร มีความอดทนในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค เพราะนักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีในการอดทนต่อปัญหาที่เคยเกิดขึ้นแล้ว สามารถควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบและยังคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาซึ่งปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ครู หรือแม้แต่เพื่อนๆ ทำได้อย่างรวดเร็วจึงอาจส่งผลให้นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาได้หลายหลากหลายวิธี สามารถปรับตัวได้รวดเร็วและอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่ง ศศิธร แสงใส (2550: 97) ได้กล่าวสนับสนุนว่า ความสามารถในการปรับตัวและความทะเยอทะยานสามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรค แสดงว่า การปรับตัวเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอมีความอดทน เอาชนะอุปสรรคหรือวิกฤติการที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการพัฒนา โดยอาศัยประสบการณ์ที่บุคคลได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางสังคมมาแก้ไขอุปสรรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การที่บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคในช่วงแรกของชีวิตไม่ได้จะส่งผลให้แก้ไขอุปสรรคช่วงต่อไปของชีวิตไม่ได้ด้วย ดังนั้น การปรับตัวของวัยรุ่นจึงขึ้นอยู่กับการปรับตัวขั้นแรกและการปรับตัวได้ดีในวัยรุ่นจะส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดีในอนาคตด้วย ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล โชติพานิชย์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียน อยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน เมื่อเกิดปัญหาในการเรียน นักเรียนช่วยกันและกันในการแก้ปัญหา นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าทำ นักเรียนให้ความสนใจกับวิชาที่ยากและท้าทายความสามารถเสมอ นักเรียนมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนรู้ และนักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนด การที่นักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนดการที่นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอาจเนื่องจากนักเรียนมีพฤติกรรมจินตนิยมในการปฏิบัติสูงสุด มีการประพฤติปฏิบัติเป็นประจำเป็นลักษณะนิสัย เห็นได้ว่ามีความศรัทธา มีความเชื่อมั่นในการกระทำหรือการแสดงออกเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน และเชื่อฟังคำสั่งของคุณครู สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ บุญชัย อรุโณรส (2550: 97 ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON) มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมากและ งานวิจัยของพรรณทิพา นาคคล้าย ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดจะเชิงเทรา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดจะเชิงเทรา มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. การจัดการชั้นเรียนของครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ดังนี้คือ ครูมีความตั้งใจในการสอนเอาใจใส่ให้นักเรียนให้คำปรึกษาที่ดีและมีความเป็นมิตร ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ครูเตรียมแผนการสอนอย่างดีกิจกรรมที่น่าสนใจ ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง และครูเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนมองเห็นว่าครูมีความตั้งใจในการสอนเอาใจใส่ให้นักเรียนให้คำปรึกษาที่ดีและมีความเป็นมิตรกับนักเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์หรือกิจกรรมต่างๆที่ครูจัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ อย่างราบรื่น นักเรียนจึงเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของโรสเซน และเบอร์ไลเนอร์ (Rosenshine; & Berliner; 1978 อ้างอิงจาก วัชรวิวรรณ ไชยเสนา. 2550: 47) ที่กล่าวว่า การจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนของครูและการเรียนของนักเรียนแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนในผลการวิจัยที่ว่า ครูที่มีวิธีการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มประสบความสำเร็จในการช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะพฤติกรรมที่ปรากฏชัดเจนนั่นคือ ความตั้งใจในการสอนของครู นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประมวล มูลหล้า ไส (2552: บทคัดย่อ) ที่ศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 โดยภาพรวม และหลายด้านอยู่ในระดับมาก

4. บรรยากาศของโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน บรรยากาศในโรงเรียนทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่สะท้อนเจตคติเชิงบวกต่อศาสนา/

วัฒนธรรมที่หลากหลาย โรงเรียนส่งเสริมการใช้สื่อการสอนหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนทันสมัยเหมาะสมสำหรับการใช้งาน และมีการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างดี และสภาพของโรงเรียนทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้ สอดคล้องกับ สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ (2542: 4) ที่กล่าวว่า การจัดหลักสูตรการเรียน การสอน พฤติกรรมการสอนของครู รวมทั้งการใช้สื่อต่างๆในการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศทางวิชาการหากเป็นไปในทางที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความสามารถ นำความรู้ไปปฏิบัติได้ส่งผลให้นักเรียนมีความสำเร็จในการเรียนและจะพัฒนาทักษะแนวคิดและอุดมการณ์ต่างๆให้เกิดขึ้นในตนเองได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เฮ็ท และเมนเดลล์ (Heath; & Mendell. 2002: Abstract) พบว่าสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ดี รวมถึงการระบายอากาศและแสงสว่างจะส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น และพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2545: 5-6) ที่กล่าวว่า บรรยากาศสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ห้องเรียน เป็นบรรยากาศทางกายภาพ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งห้องเรียนมีสีสันทันดูและเหมาะสม อากาศถ่ายเทได้ดีและมีขนาดกว้างเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ตลอดจนจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีความพร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ

นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542: 196) กล่าวที่ว่า ความรับผิดชอบเป็นความสนใจตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายยอมรับผลกระทำของตน ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างการจัดการชั้นเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาร์ค (Mark. 2003: Abstracts) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของผู้นำกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การศึกษารั้งนี้ทำขึ้นที่รัฐอริซนา (Arizona) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบวัด AQ ของสตอลท์ซ เพื่อการศึกษาความสามารถในการเผชิญฝ่าฟันอุปสรรคของครูและผู้บริหารในโรงเรียน และ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดูจากผลงานนักเรียนสองปีย้อนหลังผลการศึกษาพบว่า สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของผู้นำด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลจากการศึกษา ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) อยู่ในระดับมากทุกด้านแต่ด้านด้านการควบคุมตนเองมีระดับต่ำสุด ดังนั้นครูควรหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทางด้าน การควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น และ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรนำผลการวิจัยไปศึกษาเพื่อพิจารณาและทบทวนในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.2 ผลจากการศึกษา พฤติกรรมการเรียนรู้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และนักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นครูควรหาวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนส่งการบ้านให้ทันเวลาหรือให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมาย

1.3 ผลจากการศึกษา การจัดการชั้นเรียนของครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ ครูเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นครูควรหาวิธีการที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคล

1.4 ผลจากการศึกษาบรรยากาศของโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสภาพของโรงเรียนทำให้ทำนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นครู ควรหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจหรือเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่สะอาดสวยงามเพื่อให้ส่งผลต่อการเรียนรู้อของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อดูว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆและ ในโรงเรียนสังกัดอื่นๆด้วย

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการควบคุมตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการส่งการบ้านให้ทันเวลาของนักเรียนหรือความรับผิดชอบงานที่มอบหมายของนักเรียนเพิ่มขึ้น

2.5 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนิษฐา หมั่นกิจการ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรินญา กศ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญา สุวรรณแสง. (2533). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1997).
- กนกพร ส่องศรี. (2551). การศึกษาเชาวน์อารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่า อุปสรรคของนักศึกษาในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กนกวรรณ เกตุการณ์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งอดทน ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานขายในห้างสรรพสินค้าแห่งในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2542). การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: CURSUA.
- (2543). รูปแบบหรือแนวการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบ และระเบียบวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). การเรียนรู้แบบองค์รวม: คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: สถาบันแปลหนังสือ กรมวิชาการ.
- กัลยา เลิศสงคราม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคและรูปแบบการเผชิญปัญหา กับผลการเรียนของนักเรียนภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยารัตน์ บุญรอด. (2551). ปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน. ในจังหวัดพังงา ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- กิตติ์ดิษฐ์ แจ่มแสงทอง. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการกำหนดปัญหากับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การจัดการการเรียนรู้). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- เกสร ภูมิดี. (2546). การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- กองบรรณาธิการ บริษัทนานมีบุ๊คส์. (2543). พัฒนาบุคลิกภาพ เสริมสร้างเยาวชนปัญญา. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2552, 11 มิถุนายน). คำสั่งที่ กท.2460/2552 เรื่อง การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2543). ผู้ชีวิตด้วยจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: ที พี พรินท์.
- ขัตติยา น้อยาทอง. (2552). การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบรบาลในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณินันต์ นุเกตุ. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในการทำงานของพยาบาล โรงพยาบาลน่าน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- คัมภีร์ ธีรวิทย์. (2555). การศึกษาปัจจัยทุกระดับที่ส่งผลต่อความสุขมวลรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันดา ทัพละ. (2550). การพัฒนาโปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านสองห้องหนองดงหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ดี ถนอมคล้าย. (2539). การพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการเล่นิทานประกอบหุ่นมือ โดยมีการใช้คำถาม ก่อนระหว่าง และหลังเล่นิทาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ชลี มาพุทธ. (2546). วารสารศึกษาศาสตร์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มิถุนายน - ตุลาคม 2546.

- จันทร์เพ็ญ หงษ์ทอง. (2545). สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามทัศนะของนิสิตแพทย์. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัญศักดิ์ พีรศักดิ์โสภณ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมด้านอารมณ์ และจากเพื่อนกับปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น. ปรินุณยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวรรณ เพียรบุญ. (2554). การศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา น้ำเจริญ. (2556). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรนนท์ วงษ์ไทยวรรณ. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร:กรณีศึกษาพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม. ปรินุณยานิพนธ์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จิรัชญา ทิขัตติ. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ แบบ เอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิระศักดิ์ จำปาโพธิ์. (2550). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านละกอ อำเภอจักราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2. ปรินุณยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑามาศ พิบูลาลักษณ์. (2551). การมองในแง่ดี และพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม. ปรินุณยานิพนธ์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการปรึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- จุฬาลักษณ์ สภาพรรณวิสุทธิ์. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสำนักงานใหญ่สีลม. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2544). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปริยัติธรรมและจริยศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชัชณมณ ชัยโยธา. (2550). ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของครูประถมศึกษา กลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ชื่นทิพย์ อารีย์สมาน. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ กับการสอนด้วยสัญญาการเรียน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัย สันแก้ว. (2553). การวิเคราะห์พระระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชิงรายนเขต 2. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2548). Q ที่คุณควรมี ฉลาดรู้รอบด้าน ที่ผู้บริหาร/ผู้นำควรมี. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็กซ์เปอร์เนท จำกัด.
- ณัฐกานต์ ทองสนธิ. (2549). การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุบางลักษณะที่มีต่อยุทธวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐนันท์ เนตรทิพย์. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกับความความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค AQ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. (วิชาวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพวรรณ จันทสิทธิ์. (2550). การเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีจิตลักษณะและสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ทิพวรรณ ยุวมิตร. (2552). ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรคและการรับรู้บรรยากาศองค์การ:กรณีศึกษาบริษัทผลิตเสื้อผ้าและสิ่งทอ เอกชนแห่งหนึ่ง. กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง.งานวิจัยส่วนบุคคล
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร. ถ่ายเอกสาร.
- ทิสนา แชมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทฤษฎี สุทธิพันธ์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค
และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2546). มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพฯ: อินเฟอร์มีเดีย
บุ๊กส์.
- (2548,ตุลาคม). การพัฒนา IQ EQ และ AQ เพื่อความสำเร็จในการบริหาร.
วารสารโลกการค้า. 43-44.
- เทียน ทองแก้ว. (2538). การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในห้องเรียนยุคใหม่.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทรงศักดิ์ ดีจรรย์ตระกูล. (2546). ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการ
เรียนสาขาธุรกิจในเขตห้วยขวาง สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ชเนศ ขำเกิด. (2533). การจัดการโรงเรียนเสมือนหนึ่งเป็นบ้าน” สารพัฒนาหลักสูตร., กันยายน,
(102): 34-39.
- ชนวรรธ ตั้งสินทรัพย์. (2550). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ชัยภูมาศ คำมาตา. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหา
และฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยรดา จิตสุรผล. (2553). แรงจูงใจ ความเครียด และพฤติกรรมการทำงานของพนักงานบริษัท
ประกันวินาศภัย ในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บช.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ธิดา ฐิติพานิชยางกูร. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และ
ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน
เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544, กุมภาพันธ์). การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง. การศึกษา.
กทม.24(5) : 19-26
- ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์; และ ทิพย์สุดา เมธิพลกุล. (2551). เชาวน์ในการแก้ปัญหา (AQ) เชาวน์
อารมณ์(EQ)และบุคลิกภาพของนักธุรกิจเชื้อสายจีนในประเทศไทยกับนักธุรกิจเชื้อสายจีน
ในประเทศจีน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์และคณะ. (2552). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทย
ที่พึงประสงค์.สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2548). อึดเกินพิกัด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ชรรคมลการพิมพ์.
- ธีรตนย์ โพธิ์คำ. (2551). อิทธิพลของความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา (IQ)ความฉลาดทางอารมณ์
(EQ)ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม(MQ) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟัน
อุปสรรค(AQ)ที่มีต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.
วิทยานิพนธ์ ปรินญามหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นันทน์ปพร ดุรงค์พันธ์. (2554). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการ
เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. ถ่ายเอกสาร.
- นันทน์ภัส ตั้งภรณ์พรรณ. (2553). แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่าง
บุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา. ปรินญามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.
- นิธิดา ทองใส. (2551). การศึกษาความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาต่างกัน โรงเรียนวานิชพณิชยการ
จังหวัดนนทบุรี. กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เนาวรัตน์ อิ่มใจ. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง. ปรินญา มหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นันทา โมกหอม. (2551). การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)และความสามารถเผชิญ ฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพการรับรู้และความสามารถของตนเองและ การคิดวิเคราะห์ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นัยพินิจ คชภักดี. (2544). การพัฒนาบุคลิกภาพสร้างเขาวนปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เยลโล่.
- นพคุณ ศิลามณี. (2549). บทความวิชาการ. วารสารการศึกษาเพื่อมวลชน. 19(60): 43-44.
- นภดล คำเต็ม. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค การสนับสนุนจากครอบครัว กับการสำเร็จในวิชาชีพของ หัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์. วิทยานิพนธ์ ปรินญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นพดล โชติพานิชย์. (2549). การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้าน การเรียนของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินญาพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บัจอร์ ไชยเผือก. (2550). การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำแบบผู้รับใช้และบรรยากาศของโรงเรียน คอทอลิกสังกัดคณะภคินีพระกุมารเยซู. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชัย อรุโณรส. (2551). พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ ของสถาบันพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (KUMON). กศ.ม. (การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- บุญส่ง กวยเงิน. (2549). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการ เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวรระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.ถ่ายเอกสาร.

- ปถมภรณ์ บุณนาค. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เชาว์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคและการตั้งใจลาออกจากงานของพนักงาน : กรณีศึกษา บริษัทแม่กลองฟู้ดจำกัด.งานวิจัยส่วนบุคคล ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปฐมพร กิจวรรณิ . (2552). การศึกษาผลกระทบของระบบแอดมิชชั่นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขต กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประทวน มูลหล้า. (2552,กรกฎาคม –ธันวาคม). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการ ชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 6 (11):16. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพร คนชื่อ. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการควบคุมตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัญจพร หอมฤทัยกมล. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ:กรณีศึกษาพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริฉัตร ณ พัทลุง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพตามทฤษฎีของแคทเทิลกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราณี สาระจิตต์. (2537). การจัดการในชั้นเรียนสำหรับครูอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปรเมษฐ์ มากพงษ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปรีณสรอยแยลส์ วิทยาลัย.ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พจนพร ธนอมวุฒิศักดิ์. (2552). การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมองโลกในแง่ดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พัชรภรณ์ กล้าหาญ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคความผูกพันในวิชาชีพของพยาบาลประจำการโรงพยาบาล สังกัดกรมการแพทย์ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พนม พูลเพิ่ม. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ถ่ายเอกสาร.
- พนารัตน์ จริญญาวิรุพท์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญาับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเขาวนอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคาทอลิกเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณณี ช. เจนจิต. (2541). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ดันอ้อแกรมมี.
- พรรณทิพา นาคคล้าย. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ (การวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- พรจิรา วงศ์ชนะภัย. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเสรีไทย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรสุภา วสุนธรา. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคกับความรับผิดชอบในงานของนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์.(จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์. (2551). การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพนักประดิษฐ์ของนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)ชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงศ์ หรดาล. (2549). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร.

- พจนพร ธนอมวุฒิศักดิ์. (2552). การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมองโลกในแง่ดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วารสารศึกษาศาสตร์. 15(1) : 34-36 ; มิถุนายน-ตุลาคม ภาณุญาพัชญ์ ปลายัดทอง. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มธูรา จุลเจิม. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงานและความเครียดในการทำงานของพนักงานในกลุ่มบริษัท เจ. ดี. พูลส์ จำกัด. ปรินญาณิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2544). AQ กับความสำเร็จของชีวิต” วารสารวิชาการ. 4(9) : 14 ; กันยายน. เมธยา คุณไทยสงค์. (2546). จิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- มารศรี กลางประพันธ์. (2548). การพัฒนาคุณธรรมด้านความอดทน (ขันติ) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปรินญาณิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มุกข์ดา ผดุงยาม. (2548). ความสามารถในการเผชิญปัญหาทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น: การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและการประยุกต์เพื่อพัฒนานักเรียนวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิดา สบายวรรณ. (2547). การสร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ลักขณา คานเครือ. (2550). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ลักขณา สริวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วงศ์รวี โพธิ์สวัสดิ์. (2549). *การพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วชิราภรณ์ คำคล้าย. (2551). *การศึกษาการจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรวิวรรณ ไชยแสนทา. (2550). *การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียนวัดบางปะกอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การประเมินการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา ปัตถภาวะโร. (2552). *กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค(AQ)ของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 4 จังหวัดขอนแก่น. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, เมษายน – มิถุนายน*. ถ่ายเอกสาร.
- วนิษา เรช. (2550). *อัจฉริยะสร้างได้. ปทุมธานี: บริษัทอัจฉริยะสร้างได้, ไทยยูเนี่ยนกราฟฟิกส์*.
- วันดี จันทร์ลอย. (2549). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำ. (2551). *ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม และปัจจัยลักษณะทางชีวสังคม ที่เกี่ยวข้องกับความคุณภาพชีวิตของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ ยอดคง. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดเฉพาะวิชาชีพพยาบาล เชาวน์อารมณ์ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล กับความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ วิวิธสิริ. (2550). *การสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วันเพ็ญ สมภพรุ่งโรจน์. (2547). การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยใช้การฝึกอบรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วสันต์ บุญล้น. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างพหุปัญญากับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดยโสธร.การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วินัส ภัคดีนรา. (2552). ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ).วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,3 (4) เดือนมีนาคม-ธันวาคม.
- (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาวน์อารมณ์ (EQ)และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ).ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). เชาวน์อารมณ์ (EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- วิทยา นาควัชระ. (2544). วิธีเลี้ยงลูกให้เก่ง ดี และมีความสุข IQ EQ MQ AQ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ถ่ายเอกสาร.
- ต้นสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). เทคนิคการสร้าง IQ EQ AQ: 3Q เพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพฯ:สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมองศรีเอทีเฟเบรน.
- ศรุดา ชัยสุวรรณ. (2552). ผู้นำการศึกษากับการพัฒนาคน พัฒนาคณะ พัฒนางาน.ทริปเปิ้ลเอ็กอปปี้.
- ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยาและความตั้งใจลาออกของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงานพยาบาลผู้ป่วยวิกฤติ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง.งานวิจัยส่วนบุคคลปริญญามหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศรัณพร คันธรส. (2552). ผลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปรินญาณิพนธ์ มหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- ศินาพร แสงใส. (2548). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 4. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2545). การเลี้ยงลูกอยู่ในยุคปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ. 4 (1) : 9.
- ศิริวรรณ พจนอารี. (2551). การศึกษาเปรียบเทียบเขาวนอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาพื้นผิ้อุปสรรค และเจตคติมุ่งประกอบอาชีพอิสระ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนพณิชยการเพชรบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร ขันติรางกูร. (2551). การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ศศิธร ไชยเทศ. (2554). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และการยอมรับนับถือตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4Rกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. ปรินญาณินพนธ์.กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร แสงใส. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. ปรินญาณินพนธ์.กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- สาวตรี ล้าเลิศ. (2552). การศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวและการพัฒนาโปรแกรมการควบคุมตนเองเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนหญิงที่กระทำความผิด. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาพร หมวดอินทร์. (2546). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2558). พฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอน. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2558, จาก <http://pk.homgun.com>.

- สมชาติ กิจยรรยง. (2554). 12 Q ที่ดี เพื่อสร้างชีวิตให้มีความสุข. กรุงเทพฯ: พาวเวอร์ฟูล ไลฟ์.
- สัมพันธ์ เวียงสงค์. (2550). ปัจจัยส่วนบุคคล บทบาททางเพศกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในการทำงาน : กรณีศึกษาพนักงานระดับปฏิบัติการในระบบรถไฟฟ้าใต้ดิน. สารนิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริชัย ประทีปฉาย. (2533). การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. จันทบุรี: วิทยาลัยรำไพพรรณ.
- สิริมา ภิญาญอนันตพงษ์. (2549). วารสารการศึกษาปฐมวัย. 10(2): 8.
- สุภาพจิต,กรม กระทรวงสาธารณสุข. (2543). อีคิว:ความฉลาดทางอารมณ์.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุชา จันท์เอม. (2529). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาดา เจริญไว. (2551). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ปรียญานินพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุเนียร สีสอน. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพลวัตกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่้าฟื้นอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลโพหนอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. การศึกษามหาบัณฑิต. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล อนามัย. (2549). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 .สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพร ตั้งสมวรพงษ์; และ วินัย วีระวัฒนานนท์. (2542). การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการศึกษาและเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครนายก. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภา อภิญญาภิบาล. (2550). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรียญานินพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัสวดี สร้อยแก้ว. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. การศึกษามหาบัณฑิต. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.

- สุรางค์ โคว์ตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุรเสน ทังทอง. (2551). การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แบบรวมชั้นใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณณี พุทธิศรี; และ ชัชวาลย์ ศิลปกิจ. (2541, ตุลาคม-ธันวาคม). การพัฒนาแบบสอบถาม *The Five-Scale Test of Self-Esteem for Children ฉบับภาษาไทย* สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 43 (4): 358-366.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2547). ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 5-8 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมใจ จุฑาผาด. (2549). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ : การวิเคราะห์พหุระดับ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร. (2556). แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร. หน้า 44-45.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). หลักสูตรแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อัจฉรา วิลหลงษ์. (2545). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการปรับเปลี่ยนใหม่เพื่อลดพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมวิทย์ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ นวลใหม่. (2549). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง. ปรินญาณิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ อเนกวิชณกุล. (2550). การทดสอบโปรแกรมฝึกอบรมความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และเปรียบเทียบการขายก่อนและหลังการฝึกอบรม : กรณีศึกษา พนักงานขายบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าแห่งหนึ่ง. งานวิจัยส่วนบุคคล ปรินญาณิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การคณะศิลปศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถพล ระวีโรจน์. (2547). ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต (สุขภาพจิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- อาทิตา กลับเพิ่มพูน. (2549). *การมองโลกในแง่ดี บุคลิกห้าองค์ประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค: ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารีย์ พันธุ์มณี. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : บริษัท ไยใหม่ ครีเอทีฟกรุ๊ป จำกัด.
- อุทุมพร พรายอินทร์. (2542). *การศึกษากิจการจัดการชั้นเรียนของครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เอกราช ดินาง. (2549). *การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพระระดับกับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย* ปรินญาณินพนธ์ กศม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ; มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). *ยอดกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เบรนนีท.
- อรรถัย พยัคฆ์มะเริง. (2553). *การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับความผูกพันของครูและบรรยากาศโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7*. วิทยานิพนธ์.(บริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ ตราโต. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในงาน ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค กับการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลศูนย์*. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณินพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารพยาบาล). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Anderson, L. W. (1994). *Attitudes, Measurement of, in The International Encyclopedia of Education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Cattell, R.B. H.W. Eber; & M.M. Tatsucka. (1970). *andbook for the Sixteen Personality Factor Questionnaire (16PF)*. Illinois: Institution for Personality and ability Testing.
- Cook, C.W.; & P.L. Hansaker. (2001). *Management and Organization Behavior*. 3th edition. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self-Esteem*. San Francisco : Freeman.
- (1981). *The Antecedent of Self – Esteem . 2th ed. California* : Consulting Psychologist Press, Inc.
- (1984). *SEI : Self-Esteem inventories*. California : Consulting Psychologist Press, Inc.

- Fontaine, K.R.; & Jones, L.C. (1997). "Self-esteem, optimism, and postpartum depression," *Journal of Clinical Psychology*. 53. pp. 59-63.
- Gary R. Germa. (2008). *Effects of Early Adversity and Current Stressors on Adolescents' and Young Adults' Morning Cortisol Levels: The Moderating Role of Attachment Style* Dissertation Submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of philosophy in Psychology and Social Behavior.
- John P. Ackerman. (2006). *As previously noted, the primary objective of this project was to study identified.* A dissertation submitted to the Faculty of the University of Delaware in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Psychology.
- Kati Heinonen; Katri Raikkonen; & Liisa Heltikangas Jarvinen. (2005). "Self-esteem in early and late adolescence predicts dispositional optimism-pessimism in adulthood: A 21 year longitudinal study," Available: www.google.co.th.
- Lea Daradal Canival. (2010). *Principals' Adversity Quotient: Styes, Performance and Practices*. Research Master degree of Art in Education (Educational Administration). college of Education University of The Philipines.
- Littovsky, V.G.; & Dusch, J.B. (1985, October). "Perception of Child – Rearing and Self – Concept Development During the Early Adolescent Years," *Journal of Youth and Adolescence*. 14(2):373-387.
- Luthans, F. (1992). *Organization behavior*. 6th edition. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Robert N. Lussier (2004) *Leadership Theory, Application, Skill Development*.
- Mark, W. Williams. (2003). *The Relationship Between Principal Response to Adverstiy and Student Achievment*. Cardinal : Cardinal Stritch University.
- McConnell, J.V. (1974). *Understanding Human Behavior*. New York: Holt, Richard and Winston, Inc.
- Oberteuffer, Delbert. (1954). *School Education*. New York : Harper and Brothers.
- Smith, David. (1992). *Administrative Behavior*. New York: McMillan.
- Stoltz, P.G. (1999). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. New Yourk: Bantan Books.
- (1999). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. Canadian Manager. Summer: 31 online.
- (2000). *Adversity quotient@work*.
- Surekha, M. (2001). *Adversity Quotient*. The Hindu : October 3, 2001.

Williams, Mark W. (2004). *The Relationship Between Principal Response to Adversity and Student Achievement*". Dissertation Abstracts International. 64(12) : 4309-A ; June, 2004.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

1. การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค(AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู บรรยากาศของโรงเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครูและ บรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเท่านั้น ทั้งนี้ข้อมูลในครั้งนี้นี้ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลในภาพรวมเท่านั้น ไม่มีการเปิดเผยเป็นรายบุคคลจึงไม่มีผลกระทบต่อตัวผู้ตอบแบบสอบถาม
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน 6 หน้า แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค จำนวน 32 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ 6 ข้อ
ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการชั้นเรียนของครู 6 ข้อ
ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศของโรงเรียน 6 ข้อ

เมื่อท่านให้ข้อมูลครบทุกข้อคำถามแล้ว ขอความกรุณารวบรวมและนำแบบสอบถามใส่ซอง ที่ผู้วิจัยได้ติดแสตมป์เรียบร้อยแล้ว ส่งทางไปรษณีย์ ถึงผู้วิจัยตามที่อยู่

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี เพื่อผลการวิจัยจะก่อประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสวาท ตีละโพธิ์

นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทร. 08-9079-7307

แบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน
กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค(AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับกลุ่มเขตการศึกษาของ

()	กรุงเทพกลาง	()	กรุงเทพใต้
()	กรุงเทพเหนือ	()	กรุงเทพตะวันออก
()	กรุงธนเหนือ	()	กรุงธนใต้

ตอนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ 6 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการชั้นเรียน
ของครู 6 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศของโรงเรียน 6 ข้อ

คำชี้แจง

1. แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค แบ่งเป็น 5 ด้าน
2. ในความคิดเห็นของนักเรียน ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอยู่ในระดับใดโปรดขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
3. ในความคิดเห็นของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับใด โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
4. ในความคิดเห็นของนักเรียน การจัดการชั้นเรียนของครูอยู่ในระดับใด โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
5. ในความคิดเห็นของนักเรียน บรรยากาศของโรงเรียนอยู่ในระดับใด โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการ
ชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ตัวอย่าง

ข้อ ที่	ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (ด้านการควบคุมตนเอง)	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ก	ข้าพเจ้าไม่รู้สึกกังวลหรือท้อแท้กับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะรู้ว่าสามารถแก้ปัญหาได้		/			

คำอธิบาย

จากตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม ตามข้อ ก. หมายความว่า ความสามารถในการเผชิญ
และฟื้นฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมาก

แบบสอบถาม

แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อเพื่อนทำให้โกรธ ข้าพเจ้าจะระงับความโกรธและแก้ปัญหาได้.....C					
2	เมื่อทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์และหาวิธีการแก้ไขได้.....C					
3	เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนนำเสนองานข้าพเจ้าสามารถระงับความตื่นเต้นและทำได้เป็นอย่างดี.....C					
4	เมื่อครูตำหนิผลงานข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ได้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น.....C					
5	เมื่อบิดามารดาเจ็บป่วย ข้าพเจ้าไม่เสียกำลังใจและสามารถช่วยเหลือและให้กำลังใจบิดา มารดาได้...C					
6	เมื่อเพื่อนไม่มาตามนัดหมายข้าพเจ้าสามารถระงับความไม่พอใจและคิดว่าเพื่อนคงมีเหตุผลที่จำเป็น.....C					
7	เมื่อทำงานและมีปัญหาเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จ.....C					
8	เมื่อรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนข้าพเจ้าหาทางแก้ไขและสร้างกำลังใจในการเรียน.....C					
9.	เมื่อต้องเรียนเนื้อหาที่ยากข้าพเจ้าพยายามหาวิธีการทำความเข้าใจเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมาย.....Or					
10.	เมื่อเพื่อนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานข้าพเจ้าหาวิธีการเพื่อให้งานดำเนินงานต่อไปได้.....Or					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.	ข้าพเจ้าไม่รู้สึกกังวลหรือท้อแท้กับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะรู้ว่าสามารถแก้ปัญหาได้.....Or					
12.	เมื่อเกิดปัญหาแบบเดิมหรือคล้าย ๆ กัน ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น.....Or					
13.	ถึงแม้จะเบื่อบ่อยในการเรียนแต่ข้าพเจ้าก็พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทุกครั้ง.....Ow					
14.	เมื่อครูตำหนิผลงานข้าพเจ้าจะยอมรับและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น.....Ow					
15.	เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนและรู้ว่าตนเองผิด ข้าพเจ้าจะยอมรับผิดและขอโทษ.....Ow					
16.	หากงานกลุ่มของข้าพเจ้ามีปัญหาเพราะข้าพเจ้ามีส่วนร่วมให้เกิดเหตุการณ์นี้ ข้าพเจ้าจะหาทางแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น.....Ow					
17.	ข้าพเจ้าจะไม่ตัดสินใจทำอะไรหากไม่ได้คิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน.....R					
18.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น.....R					
19.	เมื่อทำงานผิดพลาด ข้าพเจ้าคิดว่ามีวิธีการแก้ไข และสามารถปรับปรุงจุดบกพร่องให้ดีขึ้นได้.....R					
20.	เมื่อเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันในการทำงานกับเพื่อน ข้าพเจ้าคิดว่าสามารถหาข้อสรุปที่เป็นกลางได้.....R					
21.	เมื่อได้รับมอบหมายงานที่ยาก ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทุ่มเทเวลาและตั้งใจทำงานให้มากขึ้นจึงจะสำเร็จ..R					
22.	ข้าพเจ้ารู้ว่าความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเป็นอุปสรรคในการทำงาน..... R					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23.	เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะส่งงานข้าพเจ้าจะทบทวนอีกรอบ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ผลงานนั้นมีคุณภาพและผิดพลาด น้อยที่สุด.....R					
24.	ข้าพเจ้าคิดว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะมีจุดจบที่ดีได้...R					
25.	ข้าพเจ้าจะยืนต่อแถวเพื่อซื้อของแม้ว่าแถวจะยาวมาก ก็ตาม.....E					
26.	เมื่อครูเห็นว่าผลงานมีข้อบกพร่องข้าพเจ้าจะปรับปรุง จนกว่าครูจะยอมรับ.....E					
27.	เมื่อนัดกับเพื่อนแต่เพื่อนมาช้าข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนมีความ จำเป็นและอยู่รอจนกว่าเพื่อนจะมาถึง.....E					
28.	เมื่อเพื่อนคุยกันเสียงดังรบกวนในขณะที่ทำงานข้าพเจ้าจะ อดทนและตั้งใจทำงานต่อจนสำเร็จลุล่วง.....E					
29.	เมื่อแนวคิดของข้าพเจ้าไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ข้าพเจ้าจะพยายามหาแนวคิดใหม่นำเสนออีกครั้ง.....E					
30.	ข้าพเจ้าพยายามตื่นเช้า แม้จะนอนดึกเพื่อไปเรียน ให้ทันเวลา.....E					
31.	เมื่อผลงานออกมาไม่ดีข้าพเจ้าสามารถจัดการกับตนเอง ให้ขยันมากยิ่งขึ้น.....E					
32.	เมื่อทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าจะอดทนและใช้ความ พยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ไขข้อผิดพลาด จนงานสำเร็จ.....E					

C = Control

Ow = Owner

E = Endurance

Or = Origin

R = Reach

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	นักเรียนส่งการบ้านทันในเวลาที่กำหนด					
2.	นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน					
3.	นักเรียนมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนรู้อ					
4.	นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าทำ					
5.	เมื่อเกิดปัญหาในการเรียน นักเรียนช่วยกันและกันในการแก้ปัญหา					
6.	นักเรียนให้ความสนใจกับวิชาที่ยาก และท้าทายความสามารถเสมอ					

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการชั้นเรียนของคุณ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึก ของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	การจัดการชั้นเรียนของคุณ	ระดับการปฏิบัติ				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.	ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
2.	ครูเตรียมแผนการสอนอย่างดี มีกิจกรรมที่น่าสนใจ					
3.	ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน					
4.	ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง					
5.	ครูเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง					
6.	ครูมีความตั้งใจในการสอน เอาใจใส่นักเรียน ให้คำปรึกษาที่ดีและมีความเป็นมิตร					

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศของโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	บรรยากาศของโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.	โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน					
2.	บรรยากาศในโรงเรียนทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย					
3.	อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการของโรงเรียนทันสมัยเหมาะสมสำหรับการใช้งาน และมีการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างดี					
4.	โรงเรียนส่งเสริมการใช้สื่อการสอน หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในชั้นเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ					
5.	สภาพของโรงเรียนทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้					
6.	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนเจตคติเชิงบวกต่อศาสนา / วัฒนธรรมที่หลากหลาย					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพฑูลย์ อ่อนมั่ง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวิจัยและ
พัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์	อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.วรรณพร สุขอนันต์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา
เขต 2
4. นางวรรณดี นาคสุขปาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนสายน้ำผึ้ง
ในพระอุปถัมภ์ฯ
5. นางสุรีย์ อรรถกร	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ(คศ.4)
โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	สวาท ตีละโพธิ์
วันเดือนปีเกิด	31 กรกฎาคม 2517
สถานที่เกิด	5 หมู่ที่ 15 ตำบลหนองแสง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัด มหาสารคาม 44120
ที่อยู่ปัจจุบัน	68 / 328 หมู่บ้านรัชธานี 9 ซ. สายไหม 43 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
ตำแหน่งปัจจุบัน	วิทยฐานะครูชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนบ้านโสกยาง ตำบลหนองแสง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนนาโพธิ์ ตำบลหนองแสง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2540	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) คหกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2558	การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ